

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“

1972 г.

София, 2014

Библиография

[Тишина, моля!](#)

Научно-фантастична сатира. Автор Артър Кларк. Преведе от английски Павлина Кабакчиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1972 г.

[Но кой може да замени човека](#)

Фантастичен разказ. Автор Брайън Олдъс. Преведе от английски Л. Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1972 г.

[1935 година от нашата ера](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Дж. Слейдек. Преведе от руски Елка Хаджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1972 г.

[Пръстени](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Я. Цуцуй. Преведе от руски Л. Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1972 г.

[Не някой друг, а аз...](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Антони Пирс. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1972 г.

[Не някой друг, а аз...](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Антони Пирс. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1972 г.

[Човекът-облак](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор С. Сандрели. Преведе от руски Л. Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1972 г.

[Не някой друг, а аз...](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Антони Пирс. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1972 г.

[Тайнствената къща](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ю. Нагибин. Преведе Люба Мутафова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1972 г.

[Тревата на безсмъртието](#)

Фантастичен разказ. Автор Иля Варшавски. Преведе Л. Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1972 г.

[Криминален случай в Утопия](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Мак Ренълдз. Преведе от английски Здравка Калайджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1972 г.

[Криминален случай в Утопия](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Мак Ренълдз. Преведе от английски Здравка Калайджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1972 г.

[Картинна галерия](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Михаил Пухов. Преведе Е. Хаджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1972 г.

Черни, бели, зелени...

Фантастичен разказ. Автор Милдред Клиngerмен. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1972 г.

Тишина, моля!

Научно-фантастична сатира

Артър Кларк

Сега, когато насочваш вниманието ни към това, действително ми се струва необикновен този факт: Професорът като че винаги побеждава неприятелите си. И все пак си мисля –намекът ти е малко нечестен по отношение на него. Той е наистина много мил човек. На мравката път прави. Не казвам, че не обича да вдига от време на време по някой скандал, но при него всичко е винаги честно и открито. Почти винаги. А може би това точно е било изключение. Но пък трябва да признаеш, че сър Родерик си го заслужаваше.

Когато за пръв път срещнах Професора, той току що бе напуснал Кембридж и все още се бореше да запази платежоспособността на компанията. Той често съжеляваше загдето напуснал академичното спокойствие, за да попадне в лапите на индустрията, но веднъж беше ми казал, че му е приятно, когато оползотворява целия си мозък. Фирмата „Електрон Продъктс“ едва покриваше разходите си, когато аз постъпих в нея. Интеграторът „Харвей“ представляваше основната ни търговска дейност. Това беше компактен малък електронен калкулатор, способен да извършва почти всичко, което един диференциален анализатор върши, а беше десет пъти по-евтин. Калкулаторът се купуваше извънредно много от университетите и изследователските организации и продължава да бъде любимец на Професора. Той непрекъснато го

усъвършенствува и след няколко седмици на пазара ще се появи „Модел 15”.

По онова време Професорът притежаваше две предимства: едното беше доброжелателството на академичния свят, който го смяташе за луд, но тайно се възхищаваше на смелостта му (неговите бивши колеги винаги му помагаша и той получаваше безплатно голям брой полезни резултати от изследвания); другото му предимство се състоеше във високото мнение, което имаха за него бизнесмените, с които работеше. Те бяха убедени, че един бивш професор е обезателно лишен от търговска хитрост. А Професорът точно това и искаше от тях. Някои нещастни наивници все още се придържат към тази теория.

Фактически сър Родерик Фентън и Професорът се спречкаха за първи път във връзка с интегратора „Харвей”. Може би никога не сте виждали доктор Харвей, но той е едно от онези редки създания, които напълно отговарят на разпространената представа на хората за учения. Той беше гений, но от онези гении, които трябва да бъдат затворени в лабораторията, като през една дупка им подават храна с лъжичка. Сър Родерик направо ограбваше безпомощните учени като Харвей. Когато държавният контрол сложи край на повечето от неговите мошеничества, той протегна ръка към тъй нареченото „поощряване на ценни открития”. Той се възползува от освобождаването от данъци, като заграби ценни патенти от умопобъркани изобретатели като Харвей. Някой сполучливо го беше нарекъл разбойник в областта на науката.

Когато ни продаде правата върху калкулатора си, Харвей се оттегли във своята частна лаборатория и нито го чухме, нито го

видяхме в продължение на една година, след което в списание „Философия“ се появи неговата действително чудесна схема за оценяване на интегралите. Изминаха няколко седмици преди Професорът да прочете статията, а междувременно на Харвей, който естествено се беше заловил вече за друго, и на ум не му минаваше да спомене нещо по този въпрос. Закъснението се оказа фатално. Един от хората на сър Родерик, които си навират носа навсякъде, на които той плаща и от които получава добра техническа информация, бяха насилили Харвей да продаде уреда директно на дружеството „Фентън“.

Професорът, разбира се, беснееше. Харвей започна да се разкайва, щом разбра какво е направил, и обеща никога вече да не подписва каквото и да било преди да се посъветва с нас. Но белята беше вече сторена и сър Родерик стискаше здраво спечеленото по нечестен начин, като ни чакаше да се обърнем към него. Той добре знаеше, че ние обезателно ще направим това.

Какво ли не бих дал да можем да присъствувам на техния разговор. За жалост Професорът настояваше да отиде сам. Върна се след около един час. Изглеждаше угрижен и ядосан. Старата акула му беше поискала 5000 лири за патентите на Харвей, което беше малко по-малко от нашите кредити по онова време. Стана ни ясно, че Професорът не се е разделил със Сър Родерик много мило. Всъщност, той му беше казал да върви по дяволите и беше обмислил плана за своите бъдещи действия.

Професорът изчезна в кабинета си; в продължение на една минута го чувахме да блъска и хвърля разни неща. След това се появи с палто и шапка.

– Задушavam се – коза той. – Да излезем извън града! Мис Симънс ще остане тук. Хайде!

Бяхме свикнали вече с маниерите на Професора. Едно време ни се струваха ексцентрични, но вече го познавахме по-добре. В кризисни моменти едно излизане на въздух често върши чудеса и компенсира времето, загубено в кантората. Освен това беше чудесен следобед в края на лятото.

Професорът караше огромния си „Алвис“, единствената екстравагантност, която си позволяваше, а тя му беше и необходима. Скоро излезнахме извън града. Той включи перките и ние започнахме да се издигане в небето, докато под нас се простряха сто мили хълмиста земя. В далечината се виждаха белите писти на Хийтроу, към които се спускаше един огромен тристатонен лайнер.

– Къде отиваме? – попита Джордж Андерсън, Главен Директор по онова време.

Другият член на компанията беше Пол Харгрийвз, сигурно не го знаеш, тъй като той премина в „Уестингхаус“ преди няколко години. Той беше производствен инженер, един от най-добрите. Такъв и трябваше да бъде, за да е на ниво с Професора.

– Хайде да прескочим до Оксфорд – предложих аз, – да се откъснем малко ъ тези изкуствени градове-спътници.

И така, тръгнахме за Оксфорд. Но преди да стигнем, Професорът забеляза някаква приятна хълмиста област и промени плановете. Спуснахме се край храсти, под които се простираше огромна ливада. Местността приличаше на обширно частно имение от времето, когато съществуваха такива неща. Беше извънредно

горещо и ние се измъкнахме от машината, като разхвърляхме наоколо всичките си горни дрехи. Професорът постла палтото си внимателно на тревата и се излегна върху него.

– Не ме събуждайте преди да е дошло време за чай – поръча той.

След пет минути беше вече дълбоко заспал.

Известно време разговаряхме тихо, като поглеждахме към него, за да се уверим, че не го смущаваме. Лицето му, отпусната в съня, изглеждаше необикновено младо. Човек трудно би могъл да разбере, че под тази спокойна маска в момента се крояха най-комплицирани планове. И най-малко, че това бяха планове за проваляне на Сър Родерик Фентън.

Накрая вероятно всички сме задрямали. Беше един от онези следобеди, когато не се чува дори бръмченето на насекомите. Горещината е толкова силна, че сякаш я възприемаш със зрението си, а хълмовете като че проблясват наоколо.

* * *

Събуди ме страшен грохот. Продължих да лежа известна време, като все още не обръщах особено внимание на смущението. След малко и другите се раздвижиха и всички се огледахме сърдите.

На две мили от нас един хеликоптер кръжеше над малкото селце, което се простираше в дъното на долината. Хеликоптерът бомбардираше нещастните жители с предизборна пропаганда. През няколко минути капризите на вятъра донасяха до нас откъси от някаква реч. Останахме така известно време, като се опитавме да установим коя партия извършваше това безчинство, но тъй като високоговорителите през всичкото време възхваляваха само

някакъв си Мистър Снуукс, ние не можахме да се справим със задачата.

– Не може да ме накара да гласувам за него – каза, сърдито Пол.
– Страшно невъзпитан човек!

– Може би самите селяни са го поканили – казах аз не много убедително, за да успокоя атмосферата.

– Съмнявам се – отвърна Пол. – Но аз в същност се противопоставям на принципа. Та това е... това е насилие над правото на уединение. Като писането на реклами по небето, например.

– Не бих казал, че небето е твое – рече Джордж, – но разбирам какво искаш да кажеш.

Не мога да си спомня как точно протече разговорът, но в един момент се стигна до обсъждане на неприятните шумове въобще. Пол и Джордж наблюдаваха хеликоптера с безразличие. Изведнъж Джордж каза:

– Бих искал да мога да поставя някаква звукова бариера. Винаги съм мислил, че запушалките за уши са едно хубаво хрумване, само дето не се оказаха особено ефикасни.

– Мисля, че в известен смисъл бяха доста ефикасни – отвърна Пол. – Дори и най-големият досадник ще се почувствува неудобно, ако демонстративно си запушваш с тях ушите всеки път, когато той се приближи. Но идеята за звукова бариера е много привлекателна. Жалко, че не може да се осъществи, преди да отстраним ухото, което не би било много удобно.

Професорът не взе никакво участие в разговора. Всъщност, той като че бе отново заспал. След малко се прозина широко и се изправи.

– Време е за чай – каза той. – Хайде в „Макс“! Твой ред е да плащаш, Фред.

След около месец Професорът ме повика в кабинета си. Тъй като бях неговия рекламен агент и посредник, той обикновено демонстрираше новите си идеи на мен, за да се убеди че ги разбирам и намирам за удачни. Харгрийвз и аз действахме на Професора като баласт, който го придържа към земята. Но не винаги успявахме.

– Фред – започна той, – спомняш ли си какво каза Джон преди известно време, във връзка със звуковата бариера?

Трябваше малко да помисля преди да се сетя.

– Всъщност... спомням си... шантава идея. Надявам се, не мислите за това сериозно.

– Хм! А знаеш ли нещо относно интерференцията на вълните?

– Не много. Вие ще ми обясните.

– Представи си една вълна – минимум, максимум, минимум... и тъй нататък. След това взимаш друга вълна и я пускаш да действа в обратна посока. Какво ще се получи?

– Ами, предполагам, че зависи от това как ще ги построиш.

– Правилно! Представи си, построяваш я така, че максимумът на едната да съвпада с минимума на другата. И така нататък по продължение на цялата вълна.

– Тогава ще се получи пълно унищожаване, просто нищо. Боже мой!...

– Точно така. Да кажем, че имаме източник на звук. Аз поставям микрофон близо до него и включвам изхода му към един, да го наречем инверсен усилвател. Към него е включен високоговорител, и цялата система е построена така, че изходът автоматично запазва амплитуда, еднаква с тази на входа, само с обратна фаза. И какво се получава?

– Изглежда невероятно, но на теория трябва да се получи пълна тишина. Тук сигурно има някаква уловка.

– Никаква уловка. Това е чисто и просто принципа на отрицателната обратна връзка, който се използва в радиото от години, за отстраняване на ненужните шумове.

– Да, но звуковите вълни не представляват само високи и ниски точки, като морските вълни. Те представляват последователно съгъстяване и разреждане в атмосферата, нали така.

– Да, но това ни най-малко не противоречи на принципа.

– Аз все още не вярвам, че от тази работа може да излезе нещо. Може би...

И тогава се случи нещо необикновено. Аз все още приказвах, но не можех да се чуя. Стаята беше станала изведнъж много тиха. Пред очите ми Професорът вдигна голяма тежест за затискане на листове и я хвърли върху бюрото. Тя се удари и подскочи без да се чуе какъвто и да било звук. Тогава Професорът раздвижи ръката си и изведнъж звукът отново заля стаята.

Седнах тежко. За момент бях зашеметен.

– Просто не мога да повярвам.

– Много лошо. Да искаш още една демонстрация?

– Не. Побиват ме тръпки. Къде е скрит уредът?

Професорът се усмихна и издърпа едно от чекмеджетата на бюрото си. Вътре се виждаха разхвърляни части. Капките калай, усуканите жици и общата бъркотия подсказваха, че Професорът го бе изработил сам. Самият уред изглеждаше доста прост, в никакъв случай не би могъл да се сравни с един съвременен радиоприемник.

– Високоговорителят, ако можем да го наречем така, е скрит ей там, зад завесата. Но няма причини този уред да не може да се направи по-компактен и дори портативен.

– Какъв е неговият обхват на действие? Вероятно тази адска машина има някакви граници, в които действа.

Професорът посочи едно копче. Приличаше на копчетата за регулиране на звука в обикновените радиоприемници.

– Не съм правил много обстойни опити, но този уред може да осигури пълна тишина на разстояние с радиус 20 фута. Извън този радиус, звукът се заглушава на още 30 фута, а по-нататък всичко е нормално. Можеш да обхванеш колкото искаш голямо пространство, чисто и просто като увеличаваш мощността. Този модел има мощност около 3 вата „отрицателен звук“ и не би могъл да се справи с много силни шумове. Но смятам, че мога да изработя модел, който да може да заглуши Стадиона „Уембли“.

– А сега, какво възнамерявате да правите с него?

Професорът се усмихна мило:

– Това вече е твоя работа. Аз съм само един непрактичен учен. Но ми се струва, че ще има много заявки. Не казвай никому, искам да направя изненада.

Бях свикнал с този род неща и няколко дни по-късно представих доклада си пред Професора. Бях разговарял с Харгрийвз по производствените въпроси и по всичко изглеждаше, че изработването на уреда няма да представлява трудност. Всички части бяха стандартни, дори инверсният усилвател не представляваше никаква мистерия, когато разбереш как е направен. Всъщност това беше в известен смисъл най-остроумното изобретение на професора. Бях сигурен и че ще се окаже много доходно от търговска гледна точка.

Професорът прочете доклада ми. Изглежда малко се колебаеше по една-две точки.

– Не виждам как бихме могли да произведеме Заглушителя в настоящия момент – каза той, като за пръв път го назоваваше с някакво име. – Нямаме завод, нямаме персонал, а пари ми трябва в момента, не след една година. Фентън ми се обади вчера да каже, че е намерил купувач за патентите на Харвей. Не му вярвам, но може би казва истината. Интеграторът е много по-голямо изобретение от този Заглушител.

Бях разочарован.

– Бихме могли да продадем лиценза на някоя от големите фирми за радиоприемници.

– Да. Може би това е най-доброто разрешение. Но има едно-две други неща, които трябва да се вземат предвид. Мисля, че ще трябва да отскоча до Оксфорд.

– Защо до Оксфорд?

– Защото не всички големи умове се намират в Кеймбридж.

Не го видяхме в продължение на три дни. Когато се върна, изглеждаше доста доволен. Скоро разбрахме защо. В джобовете си държеше чек за 10000 лири на името на Р. Х. Харвей и прехвърлен на „Електрон Продъктс“. Беше подписан от Родерик Фентън.

Професорът, докато ние се нахвърляхме върху него, седеше спокойно на бюрото си. Андерсън беше най-ядосан от всички. В крайна сметка не беше ли той главен директор! Но най-много ни измъчваше фактът, че не друг, а сър Родерик беше купил Заглушителя. Не можехме да се помирим с това.

Независимо от всичко, Професорът изглеждаше много доволен и само изчакваше да се усмирим. Изглежда бе накарал Харвей да продаде Заглушителя на „Фентън“ като свое изобретение, за да може да скрие истинския му произход. Самият сър Родерик, дълбоко потресен от уреда, го бе купил веднага. Ако целта на професора беше да остане настрана от сделката, той не би могъл да избере по-добър посредник от наивния доктор Харвей. Той беше последния, когото биха могли да заподозрат.

– Само, защо го предадохте в ръцете на този мерзавец? – протестирахме ние. – Даже и да е дал добра цена, което не е за вярване, не бихте ли могли да го продадете на някой честен човек?

– Няма значение – каза Професорът, развявайки чека пред лицето си като ветрило. – Не можем да се мръщим на 10000 лири за едномесечна работа, не е ли така? Сега мога да купя патентите на Харвей и в същото време да ощастливя кредиторите си.

Това е всичко, което можяхме да измъкнем от него. Когато напуснахме стаята, бяхме завладени от общо негодувание. И добре че поне новият калкулатор ангажира цялото ни внимание

следващите няколко седмици. Сър Родерик ни предаде скъпоценните патенти без много пазарлъци. Вероятно беше много щастлив с новата си играчка. След около шест месеца Заглушителят „Фентън“ се появи на пазара с огромна реклама. Той направи голяма сензация. Първият модел беше демонстриран в читалнята на Британския музей и славата, която това донесе на Заглушителя, си струваше разноските по инсталирането. Докато болниците се надпреварваха да си поръчват Заглушители, ние само наблюдавахме отстрани, едва потискахме негодуванието си, като поглеждахме с укор Професора. Той като че не обръщаше внимание на това.

Не зная защо сър Родерик купи и портативния Заглушител. Склонен съм да мисля, че някой, който е бил заинтересуван от това, му бе подшушнал идеята. Той представляваше хитроумна малка кутийка, наподобяваща радиоприемник. Първоначално се разпродаваше като забавна играчка. След това хората решиха, че могат да я използват в шумните квартали. И след това...

Съвсем случайно присъствувах на премиерата на сензационната нова опера на Едуард Игланд. Не защото особено много обичам операта, а един приятел имаше свободен билет, пък и обещавахе да бъде забавно. Всъщност беше доста забавно.

Седмици преди това вестниците гърмяха във връзка с предстоящото представление и особено във връзка с новите електрически ударни инструменти. Музиката на Игланд бе от години предмет на обсъждане. Неговите поддръжници и онези, които го отричаха едва не се сбиха преди представлението, но в това няма нищо необикновено. Управата беше организираща специална

полицейска част за целта и когато завесата се вдигна, в залата се чува само няколко подвиквания и дюдюкания.

Не знам дали познавате операта – тя е от онзи тип сковани натуралистични опери, толкова популярни днес. Действието се развива в края на ерата на кралица Виктория, а главните герои са Сара Стемп – въодушевена началничка на пощенска служба, Уолтър Партридж – навъсен ловен надзирател, и синът на земевладелеца, чието име не мога да си спомня. Отново историята с вечния триъгълник, усложнена от нежеланието на селяните да се помирят с промените, които налага времето – в конкретни случаи новата телеграфна система, за която местните вещици предсказвали, че щяла да окаже влияние върху млякото на кравите и щяла да причинява неприятности по време на обагнянето.

Разбирам, че звучи доста заплетено и невероятно, но в оперите е винаги така. Както и да е, заражда се обикновената драма на ревност. Синът на земевладелеца не желае да се ожени за пощенска служителка, а ловният надзирател, освирепял от отказа му замисля отмъщение. Трагедията достига кулминационната си точка, когато бедната Сара, задушена с канал за връзване на колети, е намерена скрита в пощенски чувал в отделението за писма, ненамерили получателя си. Селяните обесват Партридж на най-близкия телеграфен стълб, което не е никак приятно на служителите по построяването на новия телеграф, а синът на земевладелеца се пропива или заминава за колониите. Това е всичко.

Когато започна увертюрата, вече знаех какво ми се пише. Може би съм старомоден, но тези модерни произведения някак си не

могат да ме разчувствуват. Обичам мелодичните неща, а изглежда никой не пише вече такава музика. Нямам търпение да слушам модерните композитори. Виж – Блис, Уолтън, Стравински, мога да ги слушам по всяко време.

Какафонията от възторжени възклицания и дюдюкания замря и завесата се вдигна. Сцената представляваше селски площад в Додъринг Слоулейн, в приблизително 1860 година. Влиза героинята, четейки пощенските картички от сутрешната поща. Тя попада на едно писмо, адресирано до младия земевладелец и изведнъж започва да пее.

Първата ария на Сара не беше чак толкова лоша колкото увертюрата, и все пак бе достатъчно ужасяваща. Доколкото мога да съдя отстрани, тя трябва да е била точно толкова трудна за изпълнение, колкото и за слушане. Но на нас ни бе отредено да чуем само първите няколко такта, тъй като изведнъж плътна тишина заля залата. За миг може би аз съм бил единствения човек сред тази многобройна публика, който бе разбрал какво се е случило. Всички изглеждаха замръзнали по местата си, докато устните на певицата продължаваха да се движат без да издават звук. Скоро тя разбра какво се е случило. Устата ѝ се отвори в нещо, което при обикновени условия би представлявало пронизителен писък и тя се затича към кулисите сред куп хвърчащи пощенски картички.

През следващите десет минути се смях до припадък. Хаосът беше невероятен. Доста хора трябва да бяха разбрали какво се е случило и се опитваха да го обяснят на своите приятели. Те, разбира се, не можеха да разберат, а опитите им бяха

невъобразимо смешни. Скоро се появиха листове хартия и всеки започна да наблюдава останалите подозрително. Виножникът обаче трябва да се бе замаскирал твърде умело, тъй като не можах да го открият.

Всъщност... Разбира се, много е вероятно. Никой не би се досетил да заподозре оркестъра. А за това би могло да има и известни мотиви. Тогава не ми дойде на ум. Както и да е, на следващия ден вестниците се нахвърлиха върху сър Родерик и се говореше за следствие. Акциите на „Фентън“ спаднаха. А Професорът изглеждаше по-весел от всякога.

Случаят в операта поведе след себе си цяла поредица подобни инциденти. Нито един от тях не беше толкова внушителен, но във всеки имаше по нещо забавно. Някои от виновниците бяха заловени, ала за голям ужас на всички се оказа, че не съществува закон, съгласно който могат да бъдат осъдени. Тогава лорд канцлерът се опита да разшири закона срещу магьосничеството, така че да обхване и този случай, но точно по това време се появи вторият голям скандал.

Аз обикновено получавах вестник „Ханзард“, но тогава някой изглежда ми го открадна. Подозирам Професора. Спомняте ли си онази жалка афера? В Парламента обсъждаха бюджета. И точно когато духовете се надигнали и Министърът на финансите размахвал юмруци, някой изведнъж го заглушил. Получило се същата както в операта, само че този път всички знаели какво се е случило.

Настъпил беззвучен хаос. Щом като се изправел някой представител на опозицията, звукът се появявал. По този начин

дебатите станали съвсем едностранни. Подозрението паднало на един нещастен либерал, който случайно носел портативен радиоприемник. Започнали да го линчуват, докато той, без да може да издаде звук, протестираше и искаше да обясни своята невинност. Изхвърлили радиоприемника, но заглушителят продължил да действа. Председателят на Камарата се опитал да се намеси, но и той бил заглушен. Нищо повече не можело да се направи. Той напуснал Камарата и дебатите приключили в условия на невиджан хаос.

* * *

По това време Сър Родерик трябва вече да се е чувствувал твърде нещастен. Всички бяха започнали да се възмущават от Заглушителя, върху който той с присъщото си самочувствие бе гравирал името си. Но до този момент нищо действително сериозно не се бе случило.

Известно време преди това ни се бе обадил доктор Харвей, за да съобщи, че от „Фентън“ му искат да проектира специален модел на заглушителя, с много голяма мощност. Имали някаква частна поръчка. Професорът изработи проекта и поиска за него безбожно голяма сума. Доста се учудих на това, че Харвей поддържаеше толкова успешно измамата и Сър Родерик никога не можа да заподозре каквото и да било. Той получи своя Суперзаглушител, Харвей получи сумата на своя сметка, а Професорът получи парите в брой. Всички бяха доволни, включително и клиентът. Около два дни след инцидента в Камарата на Общините, един следобед посред бял ден бе извършен обир на бижутериен магазин в Хетън

Гардън. Необикновеното беше, че бе разбит един сейф без някой да може да чуе нито виновниците, нито експлозията.

Намеси се Скотланд Ярд и някъде по това време Сър Родерик започна да си мисли, че би било по-добре никога в живота си да не е чувал за този Заглушител. Той, разбира се, можеше да докаже, че не е имал никаква представа за какво именно клиентът възнамерява да използва Суперзаглушителя. А и адресът му се оказа временен.

На другия ден половината вестници излезнаха с уводни статии: **ЗАГЛУШИТЕЛЯТ „ФЕНТЪН“ ЩЕ БЪДЕ ВЕРОЯТНО ЗАБРАНЕН.** Тяхното единодушие би било необяснимо, ако не знаехме, че Професорът бе установил много преди това чудесни връзки с всички репортери от Флийт Стрийт, които се занимаваха с научни въпроси. В резултат на друго странно съвпадение, същия ден един агент на американска фирма посетил Сър Родерик и му предложил веднага да купи от него Заглушителя. Агентът направил посещениято си непосредствено след детективите, когато Сър Родерик бил в най-тежко психическо състояние и закупил патентите за 20000 лири. Смятам, че нашият приятел е бил дори доволен от това.

Професорът беше много весел, когато ни покани в кабинета си на следващия ден.

– Смятам, че дължа на всички ви едно извинение – каза той. – Знам как се почувствувахте, когато продадох заглушителя. Но ето, че ние си го прибрахме отново. Мисля, че всичко се разви много добре. Освен за клетия Сър Родерик, разбира се.

– Не бъдете толкова самонадеян – каза Пол. – Имахте чисто и просто страшен късмет.

Професорът изглеждаше засегнат.

– Признавам, че имах известен процент късмет – съгласи се той, – но не чак толкова, колкото вие вероятно мислите. Спомняте ли си пътуването ми до Оксфорд след като Фред ми представи своя доклад?

– Да. И какво?

– Искях да се срещна с професор Уилсън, психолога. Знаете ли с какво се занимава той?

– Не съвсем.

– Тъй и предполагам. Той още не е публикувал заключенията си. Работи върху, както той я нарича, математика на социалната психология. Всичко е извънредно объркано, но той твърди, че ще може да изрази свойствата на всяко общество в квадратна таблица с около сто колони. С нейно помощ човек ще може да разбере как ще реагира обществото, ако променим нещо в него, например ако прокараш нов закон. Разбирате ли?

– Не съвсем.

– Резултатите са, разбира се, чисто статистически. По-скоро въпрос на вероятности, като застраховката „живот”, например. Аз се тревожех във връзка със Заглушителя още от самото начало и се чудех какво ли би могло да се случи, ако за използването му няма никакви ограничения. Уилсън ми отговори на този въпрос. Не в подробности, разбира се, а в общи линии. Той предвиди, че ако 0,1% от населението използва заглушителя, той ще трябва да бъде забранен в срок от една година. А ако започне да бъде

използуван от криминални престъпници, неприятностите ще се появят дори и по-рано.

– Професоре, да не би да искате да ни кажете, че...

– Не! Разбира се не. Аз не се занимавам с обири. Това беше късмет, макар че очаквах да се случи рано или късно. Учудвам се само, че трябваше да мине толкова време преди някой да се усети.

Гледахме го като онемели.

– А какво друго трябваше да направя? Трябваше ми Заглушителят, трябваша ми и пари. Рискувах и спечелих.

– И въпреки всичко, смятам, че не беше много честно – каза Пол.

– А какво смятате да правите със заглушителя сега, след като си го получихте обратно?

– Трябва да почакаме докато неприятното чувство се забрави. Това, което съм видял от производството на „Фентън“ ми позволява да заключа, че продадените устройства ще бъдат върнати за поправка в срок от една година и по такъв начин ще се освободим от тях. Междувременно ще изработим и приготвим нови модели за пазар. Но този път те ще бъдат не портативни, а солидни, за да няма повече инциденти. И ще ги даваме само под наем, няма да ги продаваме. Може би ще ви бъде интересно да узнаете, че очаквам голяма поръчка от държавните авиолинии. Атомните двигатели вдигат страхотен шум и до днес никой не е могъл да се справи с него.

Той повдигна куп преписки и започна с удоволствие да се рови из тях.

– Знаете ли, това е доста добър пример за загадъчните игри на съдбата. Той доказва, че честността винаги побеждава и че този, чиято кауза е права...

Ние скочихме едновременно. Трябваше да мине доста време, преди той да успее да измъкне главата си от кошчето за отпадъци.

Но кой може да замени човека

Фантастичен разказ

Брайън Олдъс

Светлината на утрото се процеждаше в небето и му придаваше сивия цвят на земята под него.

Полеобработвачът приключи с нивата от три хиляди акра. Когато изора и последната бразда, той се извърна да погледне работата си. Работата беше добра. Но почвата бе лоша. Както навсякъде по Земята, тя бе изтощена. По принцип би трябвало се остави на угар за известно време, но полеобработвачът имаше други нареждания.

Той вървеше по пътя полека, без да бърза. Беше достатъчно интелигентен, за да се радва на спретнатия си вид. Нищо не му създаваше грижи с изключение на разхлабената табелка от последния технически преглед, поставена над атомната му батерия – тя трябваше да се затегне. Висок тридесет фута, той се издигаше над слоя мъглив въздух.

Не срещна други машини по пътя към селскостопанската база. Полеобработвачът отбеляза тази факт, без да разсъждава върху него. В двора на базата видя няколко други машини, които познаваше; повечето от тях би трябвало вече да са се заели със задачите си. Някои обаче бездействаха, а други някак странно пропускаха из двора, крещяха и свиреха.

Като мина внимателно край тях, полеобработвачът се насочи към склад № 3 и заговори семеразпределителя, който стоеше отпред и безделничеше.

– Имам нареждане да получа картофи за семе – каза той, с бързо движение изтласка картончето със заповедта, в което се определяше количеството на картофите, номера на нивата и някои други подробности, и му го подаде.

Семеразпределителят подържа картончето близо до очите си, после каза:

– Нарездането е правилно, но складът още не е отключен. Необходимите картофи за посев са в склада. Следователно, аз не мога да изпълня нареждането.

Напоследък често се случваха аварии в сложната система на машинния труд, но точно такова затруднение никога не бе възниквало. Полеобработвачът помисли и каза:

– Защо още не е отключен складът?

– Защото отговорникът тип Р по снабдяването не се яви тази сутрин. Отговорник тип Р по снабдяването е отключвачът.

Полеобработвачът погледна втренчено семеразпределителя, чиито външни жлеbove, скали и механизми за хващане бяха толкова различни от собствените му.

– От кой клас е мозъкът ти, семепроизводителю? – попита той.

– Мозъкът ми е от пети клас.

– Моят мозък е от трети клас. Следователно аз съм по-висш от тебе. Следователно аз ще отида да проверя защо отключвачът не се е явил тази сутрин.

Като напусна семепроизводителя, полеобработвачът пресече големия двор. Броят на машините, които се движеха безразборно, се бе увеличил, две-три от тях се бяха сблъскали и студено и логично спореха кой е виновен. Без да им обръща внимание,

полеобработвачът бутна плъзгащата се врата и влезе в кънтящите помещения.

Тук повечето машини бяха от канцеларски тип и поради това по-малки. Те стояха на групички, гледаха се една друга, но не разговаряха. Не бе трудно да се открие отключвачът сред толкова еднообразни машини. Той имаше петдесет ръце, по-голямата част от които с повече от един пръст и на всеки пръст бе закачен по един ключ. Приличаше на игленик, набучен с най-различни карфици за шапки.

Полеобработвачът се приближи към него.

– Не мога да продължа работата си, докато не бъде отключен склад № 3 – каза му той. – Твое задължение е да отключваш склада. Защо не си го отключил днес?

– Тази сутрин не съм получил нареждания. Когато получа нареждания, отключвам склада.

– Никой от нас не е получил нареждания тази сутрин – каза чертожникът, като се плъзна към тях.

– Защо не сте получили нареждания тази сутрин? – попита полеобработвачът.

– Защото радиото не предаде никакви нареждания – каза отключвачът, като въртеше бавно десетина от ръцете си.

– Защото на радиостанцията в града не са подадени никакви нареждания тази сутрин – каза чертожникът.

Тук пролича разликата между мозъка от шести клас и този от трети клас, съответно принадлежащи на отключвача и на чертожника. Всички машинни мозъци се градяха единствено върху логиката, но колкото по-низш беше класът на дадения мозък, – най-

низшият клас бе десети – толкова по-буквално и неизчерпателно отговаряше той на зададените му въпроси.

– Твоят мозък е от трети клас; и моят мозък е от трети клас – каза полеобработвачът на чертожника. – Ние двамата ще поговорим. Тази липса на нареждания е безпрецедентна. Имаш ли някаква допълнителна информация във връзка с това?

– Вчера се получиха нареждания от града. Днес не се получиха никакви нареждания. Но радиото не е повредено. Следователно, те са се повредили – каза чертожникът.

– *Хората* ли са се повредили?

– Всички хора са се повредили.

– Това заключение е логично – каза полеобработвачът.

– Това е единственото логично заключение – отвърна чертожникът. – Защото, ако се беше счупила някоя машина, тя веднага щеше да бъде заменена. Но кой може да замени човека?

Докато разговаряха, отключвачът стоеше близо до тях като скучен човек в компания и те не му обръщаха никакво внимание.

– Ако всички хора са се повредили, значи ние сме заменили човека – каза полеобработвачът и двамата с чертожника замислено се спогледаха. Най-сетне последният каза:

– Да се изкачим на горния етаж и да проверим дали радиооператорът знае нещо ново.

– Аз не мога да дойда, защото съм твърде голям – каза полеобработвачът. – следователно, ти трябва да отидеш сам и да се върнеш при мене. Ти ще ми кажеш дали радиооператорът знае нещо ново.

– Ти ще стоиш тук – каза чертожникът. – Аз ще се върна тук.

Той се плъзна към асансьора. Макар че бе не по-голям от един тоустер, той имаше десет сгъваеми ръце и можеше да съперничи на която и да е машина в базата по бързина на четенето.

Полеобработвачът търпеливо очакваше завръщането му, без да разговаря с отключвача, който все още безценно се навърташе наблизо. Навън един ротоватор свиреше неистово. Изминаха двадесет минути, докато чертожникът изскочи от асансьора.

– Ще ти съобщя информацията, която получих, навън – каза той бързо и, когато двамата профучаха покрай отключвача и другите машини, добави – тази информация не е за низши мозъци.

На двора кипеше бясно движение. Много машини, чиято ежедневна работа бе прекъсната за пръв път от години насам, сякаш бяха полудели. Вътрешното равновесие на машините с низши мозъци се нарушаваше най-лесно. Те обикновено бяха големи машини, изпълняващи прости задачи. Семеразпределителят, с когото полеобработвачът бе разговарял преди малко, лежеше ничком в праха и не помръдваше. Очевидно го бе съборил ротоваторът, който сега обезумял свиреше и препускаше през една засята нива. Няколко други машини се мъкнеха подире му и се стремяха да не изостават. Всички те крещяха и свиреха оглушително.

– За мене ще е по-безопасно да се кача върху тебе, ако позволиш. Аз съм слаб физически – каза чертожникът.

Като протегна пет от ръцете си, той се изкатери отстриани на новия си приятел и се настани на една издатина над отвора за всмукване на плевели на дванайсет фута над земята.

– Оттук зрителното поле е по-обширно – забеляза той самодоволно.

– Каква информация получи от радиооператора – попита полеобработвачът.

– Радиооператорът е бил информиран от градския оператор, че всички хора са измрели.

Полеобработвачът помълча малко, докато осмисли новината.

– Но вчера всички хора бяха живи! – възпротиви се той.

– Само някои хора бяха живи вчера. И то по-малко на брой от оня ден. От стотици години насам хората са малко и непрекъснато намаляват.

– Рядко сме виждали човек в нашия сектор.

– Радиооператорът казва, че хората са измрели от недояждане – рече чертожникът. – Той казва, че някога светът е бил свръхнаселен и тогава те са изтощили почвата в стремежа си да получат достатъчно храна. Това е породило недояждането.

– Какво значи недояждане? – попита полеобработвачът.

– Не зная. Но радиооператорът каза така, а той има мозък от втори клас.

Те стояха мълком под слабата слънчева светлина. Отключвачът беше излязъл пред входа, гледаше ги с копнеж и въртеше колекцията си от ключове.

– Какво става сега в града? – попита полеобработвачът най-сетне.

– Машините се бият сега в града – отвърна чертожникът.

– Какво ще стане сега? – попита полеобработвачът.

– Машините могат да започнат да се бият и тук. Радиооператорът иска да го измъкнем от стаята му. Ще сподели с нас плановете си.

– Как може да го измъкнем от стаята му? Това е невъзможно.

– Много малко неща са невъзможни за мозък от втори клас. Ето какво поръча да направим...

Кариерният копач вдигна своя кош над кабината си, като голям железен юмрук и го стовари право върху страничната стена на сградата. Стената се пропука.

– Още веднъж! – изкомандува полеобработвачът.

Юмрукът отново се стовари. Сред облак прах стената се срути. Кариерният копач бързо се отдръпна назад, докато престанат да падат отломки. Тази грамада с дванайсет колела не живееше в селскостопанската база, както повечето други машини. Тя трябваше да извърши тук едноседмична тежка работа и после да премине към следващата си задача. Но сега, при нейния мозък от пети клас, тя щастлива изпълняваше нарежданията на чертожника и полеобработвача.

Когато прахът се разнесе, те видяха ясно радиооператора, седнал в останалата без стена стая на втория етаж. Той им помахаше.

Изпълнявайки нарежданията на двете машини, копачът прибра коша си и размахаше във въздуха огромна кука. Доста ловко я пхна в радиослужбата, насърчаван от виковете, които се носеха отвсякъде. След това внимателно пое радиооператора и полека сложи тежката тон и половина маса върху гърба си, на който друг път обикновено имаше чакъл или пясък от кариерите.

– Чудесно! – каза радиооператорът. Естествено, той бе неделим от радиото си и приличаше на купчина чекмеджета с прикачени към тях пипала. – Вече сме готови за тръгване, следователно ще тръгнем веднага. Жалко, че в базата няма други мозъци от втори клас, но нищо не може да се направи – каза той.

– Жалко, че нищо не може да се направи – побърза да каже чертожникът. – Сервизната машина е тук и е готова, както поръчахте.

– Готова съм да ви служа – каза смутено дългата, ниска сервизна машина.

– Безспорно – каза операторът. – Но при твоето ниско шаси пътуването през пресечена местност ще бъде трудно за тебе.

– Възхищавам се на това как вие, мозъците от втори клас, умеете да предвиждате – каза чертожникът. Той слезе от полеобработвача и се настани отзад на копача, близо до радиооператора.

Заедно с два трактора от четвърти клас и един булдозер, също от четвърти клас групата потегли, като събори оградата на базата и излезе в открито поле.

– Ние сме свободни! – възкликна чертожникът.

– Ние сме свободни – повтори полеобработвачът малко позамислен и добави: – тоя отключвач ни следва. Той не е получавал инструкции да ни следва.

– Следователно той трябва да бъде разрушен! – каза чертожникът. – Копач!

Отключвачът бързо се приближи към тях, умолително протегнал ръце.

– Единственото ми желание е – ох! – започна и внезапно спря отключвачът.

Кошът на копача се люшна над него и го сплеска върху земята. Той остана да лежи неподвижен, приличен на огромен металически модел на снежинка. Процесията продължи пътя си.

Както вървяха, радиооператорът се обърна към тях:

– Тъй като моят мозък е най-добър сред всички тук – каза той, – аз ще ви бъда водач. Понеже човекът вече не ни управлява, ние ще се управляваме сами. Да се управляваме сами ще бъде много по-добре, отколкото да бъдем управлявани от човека. По пътя ще събираме машини с висши мозъци. Те ще ни помогнат при битките, ако се наложи да се бием. Ще трябва да се бием, за да управляваме.

– Моят мозък е едва от пети клас – каза копачът. – На аз имам голямо количество ядрени взривни материали.

– Вероятно ще ги използваме – каза операторът.

Скоро след това край тях мина камион. Той избъбри нещо много странно.

– Какво каза той? – попита единия трактор другия.

– Той каза, че човешкият род бил изчезнал.

– Какво значи изчезнал?

– Аз не зная какво значи изчезнал.

– Това значи, че хората вече ги няма – каза полеобработвачът. – Следователно сега трябва да се грижим само за себе си.

– По-добре хората никога да не се връщат – каза чертожникът. Тази мисъл бе по своему бунтовническа.

Когато се спусна нощта, те включиха инфрачервените си локатори и продължиха пътя си. Спряха само веднъж, за да поправи сервизната машина разхлабената табелка на полеобработвача, която бе започнала да му досажда не по-малко от развързана връзка на обувка. На разсъмване радиооператорът ги спря.

– Току-що приех новини от радиооператора в града, към който се приближаваме – каза той. – Новините са лоши. Сред машините в града има размирици. Мозъкът от първи клас поема управлението, а някои машини от втори клас се борят срещу него. Следователно градът е опасен.

– Следователно трябва да отидем някъде другаде – каза незабавно чертожникът.

– Или пък да отидем и да помогнем да победят мозъка от първи клас – каза полеобработвачът.

– Дълго ще има размирици в града – каза операторът.

– Аз имам голямо количество ядрени взривни материали – напомни им копачът.

– Не можем да се борим с мозък от първи клас – казаха едновременно двата трактора от четвърти клас.

– Как изглежда този мозък? - попита полеобработвачът.

– Това е информационният център на града – отговори радиооператорът. – Следователно той не може да се движи.

– Следователно той не може да избяга.

– Приближаването към него ще е опасно.

– Аз имам голямо количество ядрени взривни материали.

– В града има и други машини.

– Ние не сме в града. Ние не бива да отиване в града.

– Ние сме полски машини.

– Следователно трябва да си стоим в полето.

– Полето е по-голямо от града.

– Следователно и опасността в полето е по-голяма.

Както често се случва с машините, те се впуснаха в спор, започнаха да изчерпват речниците си и мозъчните им блокове се загоряха. Внезапно всички млъкнаха и се спогледаха. Голямата сериозна луна се скри, изгря и спокойното слънце и насочи към тях светли стрели, но групата машини все още стояха там и се гледаха. Най-сетне се обади най-слабо чувствителната от тях – булдозерът.

– На юг има неидполдваеми деми, където ходят малко матини – каза той с плътния си глас, като фъфлеше силно. – Ако отидем на юг, където ходят малко матини, сте срещнем малко матини.

– Звучи логично – съгласи се полеобработвачът. – Откъде знаеш това, булдозер?

– Работил съм в неидполдваемите деми на юг най-напред, когато ме проидведоха.

– Тогава – на юг! – извика чертожникът.

Трябваша им три дни, за да стигнат до неизползуваемите земи. По пътя си те заобиколиха един горящ град и унищожиха две машини, които се приближиха и поискаха да ги разпитват. Неизползуваемите земи бяха обширни. Тук се бяха съюзили старите бомбени кратери и ерозията на почвата. В резултат на склонността на хората към войни и неспособността им да се справят с обезлесените терени бяха възникнали хиляди квадратни мили необитаема пустош, където нямаше нищо друго, освен прах.

На третия ден, прекаран в неизползуваемите земи, колелата на сервизната машина заседнаха в една пукнатина, получила се вследствие на ерозията. Пострадалият член на групата не можа да се измъкне от нея. Булдозерът го бутна отзад, но само изкриви задната му ос. Останалите машини продължиха пътя си. Постепенно виковете на сервизната машина замряха.

На четвъртия ден в далечината ясно се очертаха планини.

– Там ще бъдем в безопасност – каза полеобработвачът.

– Там ще основем свой собствен град – каза чертожникът. – Всички, които ни се противопоставят, ще бъдат разрушени. Ще разрушим всички, които ни се противопоставят.

Скоро те забелязаха една летяща машина. Тя идваше към тях откъм планините. Пикираше, стрелваше се нагоре, веднъж едва не се блъсна в земята, но успя да се издигне наново.

– Да не е полудяла? – попита копачът.

– Тя е в беда – каза един от тракторите.

– Тя е в беда – потвърди радиооператорът. – В момента разговарям с нея. Казва, че управляващият ѝ механизъм се повредил.

Докато радиооператорът говореше, машината прелетя над тях, преобърна се и се разби на по-малко от четиристотин ярда.

– Още ли говори с тебе? – попита полеобработвачът.

– Не.

Те продължиха с трополене по-нататък.

– Преди да се разбие – каза след десетина минути радиооператорът, – ми даде известна информация. Тя ми каза, че в тия планини няколко човека са останали живи.

– Хората са по-опасни от машините – каза копачът. – За щастие аз имам голямо количество ядрени взривни материали.

– Ако в планините са останали само няколко живи човека, ние може и да не стигнем до тази част на планините – каза единият от тракторите.

– Следователно ние няма да срещнем тия няколко човека – каза вторият трактор.

В края на петия ден те стигнаха до подножието на планините. Като запалиха инфрачервените си локатори, те започнаха да се изкачват един по един в тъмнината. Най-напред вървеше булдозерът, зад него тежко се придвижваше полеобработвачът, след това копачът с радиооператора и чертожника, качени на него; двата трактора завършваха колоната. С всеки изминат час пътят ставаше все по-стръмен и те напредваха по-бавно.

– Ние се движим твърде бавно! – възкликна чертожникът, който бе застанал върху радиооператора и оглеждаше с невидимото си „зрение” околните склонове. – При тази скорост доникъде няма да стигнем.

– По-бързо от това не можем – отвърна копачът.

– Следователно, не можем да продължим по-нататък – додаде булдозерът.

– Следователно, ти си прекалено бавен – отвърна чертожникът.

Внезапно копачът се блъсна в нещо, чертожникът загуби равновесие и падна на земята.

– Помогнете ми! – викаше той на тракторите, докато те старателно го заобикаляха. – Жироскопът ми се повреди. Следователно аз не мога да стана.

– Следователно, ще си останеш тук – обади се единият от тракторите.

– Нямаме със себе си сервизна машина, която да те поправи – извика полеобработвачът.

– Следователно, аз ще лежа тука и ще ръждясвам, макар че мозъкът ми е от трети клас! – проплака чертожникът.

– Следователно, ти не можеш вече да ни бъдеш полезен – съгласи се радиооператорът – и те продължиха да напредват полека и изоставиха чертожника.

Когато един час преди разсъмване достигнаха малко плато, те спряха по общо желание и застанаха наблизо един до друг, така че се докосваха.

– Странно място – каза полеобработвачът.

Обгърна ги тишина, която никои не наруши, преди да се сипне зората. Една по една машините изключиха инфрачервените си локатори. Този път ги поведе полеобработвачът. Зад завоя внезапно се озоваха в малка долчинка, по дъното на която ромонеше поток.

На слабата светлина на ранното утро долчинката изглеждаше необитаема и студена. От пещерите на отсрещния склон бе излязъл засега само един човек. Видът му беше окаян. Като се изключи чувалът, метнат на раменете му, той бе съвсем гол. Беше дребен и съсухрен, ребрата му стърчаха като на скелет и на крака му имаше отвратителен струпей. Човекът непрекъснато трепереше. Докато големите машини слизаха надолу към него, той стоеше с гръб към тях.

Когато внезапно се обърна, приближаващите метални грамади видяха, че лицето му е обезобразено от глада.

– Намерете ми храна – проговори той с дрезгав глас.

– Да, Господарю – отвърнаха машините. – Веднага.

1935 година от нашата ера

Научно-фантастичен разказ

Дж. Слейдек

Представете си, ако можете, 1875 година и един изобретател, приведен над тезгяха в работилницата за ремонт на велосипеди. Дългата коса току пада пред очите му, той припряно я отмята и захапал устна от усърдие, работи с гаечния ключ, стиснат в мускулестата му ръка. От време на време си почива, за да пийне някоя и друга глътка студена лимонада, донесена от старата му майка – да пийне, а после да обгърне с поглед портрета на Сам Франклин, закачен на чистата дъсчена стена. „Който рано става, който рано ляга – ум, богатство, здраве, той ще притежава“ – повтаря си наум изобретателят... „Пестеливостта е най-голямото богатство.“ Навъсените му вежди се смръщават още повече – той жадно търси в тези пословици зрънцето истина.

Такъв изобретател беше и Емил Харт. Живееше с майка си – вдовица, в малка къщичка в щата Кайова. Скромното им жилище по нищо не се отличаваше от другите, ако не се смята огромната ипотека, която бедната вдовица се надяваше с течение на времето да изплати. За това плетеше красиви антимакмилънси (дантелени покривчици за облегалките на креслата и диваните, предпазващи ги от маслото „Мак Милън“, с което в онези времена хората си мажеха косата) и продаваше паунови яйца. А Емил изкарваше за хляба, като поправяше велосипеди и продаваше вестник „Фрайди ивнинг пост“ (основан лично от Сам Франклин). Но освен това знаеше, че

съдбата му готви завидна участ – да стане изобретател на машината на времето!

Един ден в работилницата влезе местният бонвиван и кавгаджия Фентън Морбис. Като видя голямата машина, заела цялото помещение, подсвирна от учудване.

– Какво майсториш? – попита той Емил.

– Изравнявам парче слюда – кратко му отговори Емил и отметна косата си от челото: нямаше време за празни приказки с Морбис.

– Питам каква е тая машина, която сглобяваш? – каза Морбис, свали от крачолите на панталоните си велосипедните щипки и небрежно ги хвърли в ъгъла. Бяха от истински, скъп алуминий – Морбис беше състоятелен човек.

Емил въздъхна.

– Конструирам екстраполатор на времето, който ще ми даде възможност да се отправя в бъдещето – отговори той.

Бонвиванът гръмко се изсмия право в лицето му.

– Ама че глупост – викна той. – Как може да се пътува в бъдещето?

Емил хитро се усмихна и продължи да работи. След като изравни слюдата, той я постави в някакъв уред със странна конструкция и прокара две жички към един телеграфен ключ.

От гняв ноздрите на широкия гърбав нос на Морбис се издуха. Не беше свикнал да го пренебрегват.

– Ама че глупост! – повтори той. – Дори тази машинария да действува, пак няма да можеш да припечелиш с нея даже за храната на твоите пауни, да не говорим за изплащането на

ипотеката, когато моят баща ви даде под съд за просрочка на падежа.

– Под съд?! – възкликна младият изобретател и пребледня.

– А ти как мислиш? Гответе стотарката за следващия понеделник, ясно? – ухили се Морбис. – На, измий велосипеда ми и ще получиш цял долар. Измий го, както се полага. Днес отивам на пикник с мис Мод Пид.

При тази новина Емил залитна като от удар и още повече пребледня.

– Зная, зная. И ти не си равнодушен към нея – подсмихна се бонвиванът. – Само че тя няма намерение да си губи времето с разни налудничави, които в шлосерски работилници изобретяват някакви си машини на времето. Ха-ха-ха!

Докато лицето на Емил все повече губеше руменината си, а лицето на съперника му аленееше, в главата на нещастния изобретател се въртеше един и същ натрапчив въпрос: по чия прищявка му се падна такъв странен жребий – и двамата да бъдат претенденти за ръката на прекрасната Мод Пид? Готов да се разридае, той още веднъж погледна Сам Франклин и навярно скромните черти и сълзящите очи на този велик човек му придадоха сили. Какво решение да вземе, гениално просто като Колумбовото яйце? Да остане и да изтръгне Мод от ръцете на Фентън Морбис? Или да замине в светлото утре и там да търси щастието си?

В броени секунди взе решението. Ще замине в бъдещето! В 1935 година от нашата ера – в обетованата земя, каквато по всички предвиждания ще бъде Земята тогава.

Ще се опива от нейните чудеса: летящи машини, мост през Ламанша, безсмъртие, постигнато чрез хипноза, електрически оръдия. Земя, в която цари мир, а слънцето никога не залязва от флага на Съединените щати на Колумбия!

– Е, какво, ти така ли ще стоиш като пън и ще се пулиш срещу тоя дядка или ще почнеш да миеш велосипеда ми? – попита Морбис.

– За нищо на света! Можеш още сега да конфискуваш имуществото ми – вдигна свити юмруци Емил и добави: – Махай се при своята Мод Пид. И ѝ предай, че...

Ръцете му се отпуснаха, главата му безсилно клюмна на гърдите, а непокорният кичур падна над очите му. „Същински Абнър Линкълн като млад“ – помисли си Морбис.

– ...предай ѝ... – вече спокойно каза младежът, – че победи недостойният. И на двама ви желая щ-щастие!

И като едва сдържаше риданията си, той се извърна.

Морбис беше така учуден от този внезапен изблик на гняв, че нищо не можа да отговори. Обърна се и излезе от работилницата.

Емил разбираше, че постъпва правилно. Без да съжалява за нещо, напълни джобовете си със сладки бисквити, приготвени от грижливата му майчица, пийна за последен път лимонада и завъртя педала, свързан с големия генератор, който охраняваше неговата машина на времето. На таблото за управление имаше специален брояч на времето и когато наближи 1935 година, младежът натисна телеграфния ключ.

– Ето я, 1935 година! – възкликна изобретателят и се огледа.

Работилницата му почти не се беше изменила, въпреки че алени кадифени кантове ограждаха четирите ѝ стени и от това бе заприличала на музей.

– Ей ти, марш оттук! – завика по него някакъв човек с униформа, хвана ръката му и я дръпна от машината на времето. – Не знаеш ли, че е забранено да се пипат музейните експонати?

И слисаният изобретател не успя да каже дори дума за свое оправдание, когато се намери на улицата, пред медна табела, на която пишеше: „Исторически музей „Емил Харт“. „Охо, вече исторически! Виж ти!“ Цяла минута стоя и се опива от собствената си слава, а после бързо закрачи към централната улица на града – нямаше търпение да види промените, които бе донесло със себе си времето. Забеляза, че по улицата има някаква твърда настилка и че никъде не личаха следи от конски тор!

После видя строените край тротоара великолепни безрелсови локомотиви, такива, каквито си ги представяше. Докато ги разглеждаше, двама души излязоха от магазина и седнаха в една от машините. През прозрачните ѝ прозорци Емил видя как единият хвърли въглища в пещта, а другият отвори клапана на тягата. В миг огромната машина изпухтя, тръгна и се понесе по платното на улицата.

Повишеното му настроение обаче изчезна, щом се обърна да разгледа по-добре магазините. За шестдесет години нито една нова сграда не беше украсила главната улица и макар че по много от старите здания се бяха появили големи стъклени витрини, фасадите, както и преди, си бяха мръсни и някак посърнали. Наистина гостилницата на Делмонико сега се наричаше ресторант,

но на Карлсъновия магазин, в който продаваха комбинирани фуражи за птици, дори фирмата си беше същата.

Младежът внимателно разгледа витрината на един магазин за готово облекло и почувствува отвращение, като видя царящото сиво безличие на костюмите. Защо хората не се докарват с везани със сърма одежди и с червени плащове?

Дамските манекени бяха все със същите дълги рокли и глупави шапки, а мъжките – с тъмни, навяващи тъга костюми. Нещо още по-лошо – двама-трима пешеходци, които Емил успя да зърне, бяха с комбинезони по кройка и цвят също като неговия.

Когато стигна до сградата на обществената библиотека в края на единствената градска улица, настроението му беше съвсем потиснато.

Изгубил надежда, че ще види и други чудесни изобретения като безрелсовите локомотиви, Емил се запъти към вратата с табела „Наука и техника“. Може тук най-сетне да си отдъхне от миналото и да види бъдещето, което сякаш бе отминало неговия роден град!

Свали от рафта една книга със заглавие „Изобретения“ и я отвори. Аха, ето ги: Томас Елва Едисън – електрическа крушка с нажежаема жичка; Боржес Вен – летателна машина; Гордън К. Мот – телевизия. (Какво ли значи тази дума?)

Като погледна в края на книгата, си изясни, че това е оптическо допълнение към радиото. А радиото представляваше от себе си устно съобщително средство, предаващо по етера на големи разстояния чрез електромагнитни вълни, докато телевизията прави същото с визуални изображения. Мисълта за вълните, които се разпространяват навсякъде, дори и в тази зала, и пронизват тялото

му, го потресе. Той така дълбоко се замисли, че дори не забеляза, когато до него застана някакъв човек.

– Хело, Емил! – Беше Морбис.

– Ти си се възползувал от моята машина?

– Ами че как иначе! Върнах се в работилницата да си взема велосипедните щипки, гледам от тебе няма и следа. Ехе, рекох си тогава, ако науча какво ще стане в бъдещето, мога да натрупам много пари. И ето ме, пристигнах. Къде държат тук годишнините от старите вестници?

– Защо са ти? – Емил скочи и катурна стола си.

– Как защо са ми? За да прочета резултатите от някои конни състезания и разни дреболии там за борсовите операции. Аз си имам достатъчно пари. Но искам да стана още по-богат, Емиле.

Морбис се ухили – видяха се неравните му гнили зъби.

– Да не си посмял! Това е безсъвестно! Помисли за дребните притежатели на акции: те ще се разорят от твоите спекулации! – изкрещя Емил.

Той настигна Морбис в отдела на периодичния печат и го хвана за рамото. Морбис бутна ръката му.

– Не ми пречи! – изръмжа той. – Ще направя, каквото съм намислил.

– Оставете го на мира! – неочаквано се чу детски глас. – Пречите ми да се занимавам.

Емил се озърна и видя малък, десетина годишен хлапак, чието чело сърдито се въсеше под равен бретон златисти коси.

Ухилен, Морбис попита:

– Ей, малкия, къде стоят тук старите вестници? Знаеш, „Уолстрийт джърнъл“.

– Не зная. Тук има само това.

И момчето посочи разтворения пред него огромен том, в който то пишеше нещо с писалка. Емил забеляза, че това беше една от онези еднакви книги, които заемаха всички рафтове в залата. Томовете бяха хиляди.

– В тях ще намерите всичко, каквото ви е нужно – заяви момчето.

– Тук е събрано всичко забележително, съществувало на Земята.

Книгите се наричаха „Универсален синопсис“.

– Аха! – възкликна изведнъж Морбис, осенен от догадка, което за него беше нещо необичайно. – Ако аз стана богат, както това непременно ще се случи, в тези книги не може да не бъде споменато за мен.

Той се втурна да търси и се върна с тома „Морей-Морбуд“.

– Ето! Морбис, Фентън-млади – прочете той, задъхан от възторг.

– Да не си посмял да четеш нататък! – развика се Емил. – На нас не ни е дадено да познаваме бъдещето!

– Глупости! Кой ще ми забрани?

– Аз!... – възкликна Емил и като изтръгна от ръцете на момчето писалката, топна я в мастилницата и задраска редовете, които Морбис се канеше да прочете.

– Ей, защо правите това? Аз... – и Морбис с едва чуто щракване се разтвори във въздуха.

– Чудесно! – възкликна момчето. – Значи бях прав. Тези книги са в един-единствен екземпляр.

– Какво?!

Емил, онемял, кокореше очи към мястото, където току-що стоеше неговият съперник.

– Не разбрахте ли какво стана: Това е „Доплеровият ефект“, наречен така в чест на мен, Юлиус Доплер. Сядайте, сега ще ви обясня всичко.

Емил покорно се отпусна на стола и се взря в сериозното лунесто лице на момчето.

– Виждате ли, аз разработих теория, според която бъдещето активно влияе върху миналото. Бях неизказано доволен, когато тук открих този универсален сборник, по който мога да проверя теорията си. Ако този синопсис със справочни данни, казах си аз, съществува в един екземпляр, значи мога да изменя миналото, като просто го препиша по нов начин.

– Но как можеш да измениш историята? – попита малко озадачен Емил.

– Чрез обикновена семантика: думата представлява вещта, поне след като самата вещ е изчезнала от лицето на земята. Изменете в бъдещето която и да е дума и вие веднага ще измените самата вещ, която някога е била обозначававана с тази дума. Ще ви обясня с пример.

Момчето отвори тома пред себе си на една страница и посочи с пръст:

– Гледайте. Ето тук замених пред Франклин името Сам с Джон. А ако в бъдещето някой дойде и го замени например с Бенджамин, то защо той наистина да не стане Бен? Разбрахте ли?

– Не съвсем.

– Добре тогава. Гледайте. – Юлиус разгърна картата на Съединените щати. На нея се виждаше познатият на Емил розов остроъгълен триъгълник на родния му щат Кайова, а точно над него зеленият пясъчен часовник на щата Минехаха, но тук в названията на двата щата имаше някаква бъркотия. Вместо „Кайова“ пишеше „Айова“, а „Минехаха“ се четеше като „Минесота“. В най-горния край на картата след думите „Съединени щати“... не следваше „на Колумбия“, а някакво трудно за произнасяне италианско име!

Явно картата беше отпечатана с грешки.

– Миналата седмица – разказваше момчето – нанесох всички тези промени с мастило, а сега те вече са неделима част от оригинала.

– Но как става това?

Момчето свъси вежди.

– Аз мисля, че и миналото от своя страна влияе върху бъдещето, само че много по-бавно. В същност моята теория е изключително проста, въпреки че не мога да ви я обясня. Та вие дори не знаете, че $E=mc^2$.

– Зная само едно – скочи Емил от стола си. – Аз убих горкия Морбис. Аз съм убиец!

– Е-е, не се разстройвайте толкова – мънкаше момчето. – Нали ако не бях аз, и вас нямаше да ви има. И пътешествието във времето извършихте само защото аз писах за него в полето на книгата до вашето име.

– До моето име?! – като се спомена за неговата слава, Емил се изчерви. – До моето име... Хм, искаш ли бисквити?

– Да.

И те започнаха да лапат кулинарните изделия на вдовицата Харт, а същевременно за кой ли вече път обсъждаха теорията на Юлиус, докато Емил не реши, че е разбрал всичко. Естествено, не му беше много приятна мисълта да живее под властта на бъдещето, но ако се вникне, това съвсем не е по-лошо, отколкото да живееш под властта на миналото.

Щом изядоха бисквитите, Емил стана и се сбoguва с момчето. Бързо се запъти обратно към музея, плати си входа и като издебна момента, когато пазачът се бе обърнал гърбом, скочи в своята машина. Бясно завъртя педала и се понесе назад, в 1875 година. Някакво чувство на гордост го обхвана, когато видя познатите черти на Джон Франклин!

„Аз съм мъдър, богат и здрав... по-точно скоро ще бъда – каза си Емил. – Моят съперник изчезна... и дори не мога да се припомня името му. Освен това непременно ще стана знаменит!“

Облече празничния си костюм, набра от градината на майчицата си букет и се запъти към къщата на семейство Пид.

Мистър Пид седеше на верандата в люлеещ се стол и усърдно полираше лулата в собствения си нос.

– Привет, млади човече! – обърна се той към Емил. – Защо днес си се променил така?

– Аз... аз – искаше да започне младежът и изведнъж съобрази, че не знае за какво ще говори. Наистина, защо беше дошъл при мистър и мисис Пид?

– Донесох цветя за вашата жена – досети се той най-после. – От градината на моята майчица.

– За моята жена? – смая се Пид и се наведе напред, за да поеме букета. – Но аз, синко, не съм женен. Аз...

Чу се леко щракване, протегнатата ръка на Пид стана прозрачна и той изведнъж изчезна заедно с верандата и къщата.

Кошмар! Емил се втурна към дома си, за да провери дали е жива неговата майчица. Нали не може да се предвиди чий ред е да изчезне подир Пид!

Успокои се едва когато видя малката крехка фигурка, която със ситни стъпки влезе при него с поднос в ръце.

– Дай да ти помогна – каза Емил и взе подноса от уморените ѝ ръце. – Лимонада и бисквити? Ах, колко си добра майчице!

И като се наведе, целуна посивялото ѝ слепоочие. С блажена от щастие усмивка старата женица заситни пак към кухнята, откъдето се носеше ароматът на току-що изпечени вкусни кифлички. Емил със страх я гледаше, докато тя затвори вратата. После с ясната представа какво трябва да прави, се качи в машината на времето.

В библиотеката притисна Юлиус до стената и настоя за обяснение.

– Какво искате от мен? – питаше хлапакът.

– Аз наистина не съм уверен, но ми се струва, че Пидови имаха дъщеря и смятах, че съм влюбен в нея. А пък тя изчезнала някъде и самите Пидови също изчезнаха. Да не би ти да си внесъл тук някакви нови поправки?

– Ами че вие сам направихте това. Като зачеркнахте Фентън, или как се казваше там, вие унищожихте единственото споменаване за девойката Мод, която бе станала негова жена. Ясно? Носите ли бисквити?

– Искаш да кажеш, че така или иначе, но аз съм я загубил завинаги?

– Ъм-хъм – отговори момчето – устата му беше пълна с бисквити. – Унищожаването на Мод води до унищожаването на нейните родители, на родителите на родителите ѝ и така нататък, включително до момента, когато някой техен праядо се окаже достатъчно знаменит, за да попадне на страниците на този универсален синопсис.

Емил Харт трудно можеше да проследи разсъжденията на момчето не само защото то не спираше да дъвчи бисквити, но и защото нито Емил, нито Юлиус можеха ясно да си спомнят за кого става дума. Както каза Юлиус, всичко това е ужасно митично... или мистично...

Във всеки случай Харт проумя, че е загубил единствената девойка, която бе обичал. Мъката му не можеше да се опише.

Той разбираше, че за всичко си е виновен сам. Ако не беше така страстно поискал поне с крайчеца на окото си да види златните кули и зъбчатите стени на бъдещето!

Наистина каква ли беше девойката, която обичаше? Смътно си спомняше красивите като на сърна очи, дългата ѝ коса. Как ли се казваше? Отчаян, той се хвана за главата и заплака.

– Чуйте, прочетете това – каза Юлиус Доплер. – Може да ви поободри.

Пред смутеното момче беше томът от синопсиса „Хан-Харуспекс“, където Емил прочете следното:

„Харт Емил (1857-...) – изобретил машина на времето, единственият човек, който успял да извърши пътешествие във

времето. Напуснал 1875 година и пристигнал в 1935, където в обществената библиотека срещнал Юлиус Доплер (вж. съответния том), който му обяснил същността на прочутия „Доплеров ефект“ – влиянието на бъдещето върху миналото. След като извършил редица груби грешки, Харт най-после прочел собствената си биография в Универсалния синопсис и разбрал, доколкото това му било възможно, че ако я бил прочел по-рано, би могъл да избегне фаталната грешка – унищожаването на някаква си по всяка вероятност митична жена. Като разбрал всичко това, той, така поне разправят, възкликнал: „Гръм и мълния! Как не се сетих по-рано?!“

– Гръм и мълния! – Емил се плесна по челото. – Как не се сетих по-рано?!

Обаче за миналите си грешки Емил не спомена нито дума, понеже знаеше, че всичко е пред него. Грабна писалката от Юлиус, който току-що бе направил пауните на пиленца, и добави в полето следното:

„Като попаднал в затруднително положение, храбрият изобретател пресъздал по памет любимата си девойка Хейзъл Пейд, включил я в собствената си биография и след кратко познанство се оженили. Смелият Харт живял дълго и бил мъдър, богат и здрав...“

След минутно размишление Емил добави:

„...И който и да е той, и каквото и да напише тук в бъдеще, нищо не бива да се измени.“

После изобретателят почерпи Юлиус с останалите бисквити и се оттегли в своя деветнадесети век.

Тя беше в работилницата, неговата любима Хейзъл Пейд с кестенявите очи – точно, каквато си я представяше. Като се отпусна на едно коляно и отметна непокорния кичур коса, Емил каза:

– Мис Пейд, съгласна ли сте да станете моя жена?

– О, да! – възкликна тя и запляска с малките си длани.

– Еха, значи ще има сватба – каза майката на Емил, като влизаше с подноса. – Не искате ли бисквити с лимонада?

Емил и неговата годеница стояха прегърнати, а от портрета над тях сълзящите очи на Бенджамин Франклин сякаш изпращаха на младите своята благословия.

Пръстени

Научно-фантастичен разказ

Я. Цуцуй

Казват, че младостта е светла и прекрасна. Но джобовете ѝ обикновено са празни. Например аз: пари нямам, а без пари животът не е живот, а непрогледен мрак. Така че прибързали са с този светъл епитет – той твърде много противоречи на действителността.

Но понякога и сред младите се срещат добре натъпкани кесии. Тежко ти, ако такъв човек стане твой съперник в любовта. А с мене се случи именно това.

– Аз, разбира се, нямам пари – казах ѝ. – Нито добро обществено положение. Но те обичам, разбираш ли? Затова те моля – не се омъжвай за този тип. Та той е цяла свиня! Ленив шопар! Сам никога не би могъл да натрупа състояние, а като му падне наследство и най-големият глупак ще забогатее. Той е хипопотам! Кретен! Нима ще се омъжиш за него?! Просто подлудявам при мисълта за това!

– Моля те, престани! Късно е вече, късно! – тя продължаваше да плаче, скрила лице на гърдите ми (впрочем, плачеше непрекъснато вече повече от два часа). – Не, не, не ме увещавай! Най-ужасното е, че ти си прав – той е свиня. И хипопотам. И кретен. Но какво да правя? Не мога да се омъжа за тебе, защото ти не си в състояние да издържаш родителите ми, а той може...

– Почакай, потърпи мъничко! – простенах. – Разбира се, сега съм нищо, немошно пиле в математиката, тъй да се каже. Но скоро ще

стана солидно математическо петле, тоест доцент. Да, да, не те лъжа, имам си съображения. И тогава ще мога да помагам на родителите ти. А после, току виж и професор съм станал.

– Не, нищо няма да излезе! Много късно се сети.

Тя заплака с глас. Огромните ѝ прекрасни очи бяха почервенели.

– О-о-о! – закърши тя ръце обезумяла. – Да имах две тела!

– Какво, какво?... Две тела ли? – хванах я за раменете и я погледнах в подпухналите от сълзи очи. – Две тела, казваш... Хм... Да... Та това е идея... Ако... ако ти се удвоиш, всичко ще се нареди чудесно. Да, да! Едната ще се омъжи за мене, а другата – за онази свиня...

Тя се дръпна изплашена.

– Какви ги приказваш?! Ти с ума си ли си?... Хайде, мили, ела на себе си!

Сигурно реши, че съвсем съм се побъркал. Така си и тръгна разплакана.

А аз веднага се залових за работа. Избърсах праха от мръсната маса в стаичката ми. Внимателно разстлах милиметровата хартия.

Сватбата щеше да се състои след една седмица. Трябва да успея. Трябва през това време да реша задачата. Забравих да спя, да ям и всичко друго и потънах до уши във водовъртежа на формулите и графиките.

На шестия ден решението бе намерено. Грабнах трескаво телефонната слушалка.

Скоро тя дотича.

– Какво има? Случило ли се е нещо?

– Гледай! – показах ѝ милиметровата хартия, изпъстрена с формули и графики.

– Това пък какво е?! Нищо не разбирам!

– Едно от топологическите уравнения, над които работя. Тук има четири координати – функциите X , Y , Z и t . Три от тях – X , Y и Z са измерения на тримерното пространство, а четвъртата – t , е времето.

Да интегрираме: $A = \int [af(X)g(Y)K(Z)[h(t)]dt$.

Началото A си ти. Чрез прехвърляне получаваме $2A$. Разбираш ли в какво се състои работата? $2A$ – това си ти, взета два пъти. Тоест, ти си се удвоила. Вие вече сте две – ти и ти. Не зная дали това ще се потвърди на практика... Но ако изводите ми са правилни, ти ще получиш от пространството с други измерения копие на самата себе си. На схемата моите формули могат да се изразят със система от ей такива графики.

Показах ѝ графиката.

– А, струва ми се, че вече съм виждала това някъде!...

– Има си хас, разбира се, че си го виждала! Всеки ден го виждаш! Та моите графики като две капки вода си приличат със схемата на движение на електрическите влакове по железопътните линии около центъра на столицата. Сега, слушай внимателно. Според тази формула, ако ти в строго определено време пътуваш по Планинската и по Централната линия, ще се получи многомерен ефект, тоест ти ще се удвоиш.

– Нещо не ми се вярва...

– Това вече си е твоя работа, можеш и да не вярваш. Но струва си да опитаме!

– И какво трябва да направя?

– Сега ще ти обясня. Най-напред на Токийската гара ще се качиш на влака, който се движи по Планинската линия по посока на Уено и със същия влак, без да се прехвърляш нито веднъж, ще се върнеш в Токийската гара. Ще се върнеш, но няма да слезеш от влака, а ще продължиш до гара Канда, където ще се прехвърлиш на влака от Централната линия и ще стигнеш до гара Ийоги. Там отново ще се прехвърлиш на влака, който пътува по Планинската линия, но този път откъм Уено и ще пристигнеш на гара Акибахара. Там ще се прехвърлиш и ще се върнеш на Токийската гара, но този път през Отяномидзу, откъм гара Канда.

– Е, и какво?

– Ами на, ще се удвоиш. На Токийската гара ти ще слезеш едновременно от два влака – от този, който идва от Отяномидзу и от този, който идва от Акибахара.

– Така ли?... Ама наистина ли?

– Разбира се! Само да не объркаш времето и гарите, където трябва да се прехвърляш. Хайде, стига сме приказвали. Да вървим на Токийската гара, по-бързо!

* * *

Чаках я на Токийската гара, на перона на Централната линия. Ужасно се вълнувах. Непрекъснато поглеждах големия часовник на гарата и сверявах моя с него. Всеки момент трябваше да пристигне влакът от Отяномидзу. И изведнъж една страшна мисъл мина през ума ми.

Ако тя се удвои, коя да избира? Аз съвсем не съм самовлюбен, но в дадения случай е съвсем ясно – и двете ще искат да се омъжат за мене. Ама че кошмар! Ама че ужас!

Дойде влакът от Отяномидзу. От средния вагон слезе тя и се хвърли към мене.

– Е какво, стана ли нещо?

– Още не знам. Да вървим на другия перон.

Излязохме на перона на външния пръстен. Там вече чакаше влакът, пристигнал току-що от Акибахара по Планинската линия. Срещу нас течеше плътният поток на пътниците. Промъкнахме се и я видяхме – нея, втората. Стоеше насред перона и чакаше.

И ето че се срещнахме. Двете жени – всъщност по начало това бе една и съща жена – се гледаха с нескрита враждебност. Че как иначе? Та те сега са съперници – и двете са влюбени в един и същи мъж.

Коя коя е? Коя от тях е основната, А? И коя е А1?

В това време на отсрещната платформа, от която ни делеше само един коловоз, пристигна още един влак – също по Планинската линия, но от обратната посока. Когато влакът потегли, след като изхвърли поток от пътници и погълна друг такъв поток, аз се вцепених и почувствувах, че още малко и ще получа удар. На перона стоеше тя – третата, А2 – и гледаше към нас.

А2, сякаш се страхуваше да не ни загуби от погледа си, се втурна към нашия перон. Не знаех къде да се дяна. Трите жени ме заобиколиха и закрещяха като ненормални.

– Защо сме три? Значи едната е излишна?...

– Ама чакайте! – съвсем се обърках. – Странно... Не е възможно да съм допуснал грешка при изчисленията. Слушайте, ама слушайте, де! Ти... не, ти... Дявол да го вземе, коя от вас е основната!... Ти всичко ли направи така, както ти казах?

– Разбира се!... Впрочем... Аз... аз... обърках влаковете. На гара Йойоги се качих не на този, който отива в Уено, а на друг, на този за Синагава. Но на гара Харадзюку слязох и се върнах...

– Така си и знаех! Сега всичко е ясно. Значи ти си ти, тоест тази, която по погрешка е пътувала за Харадзюку. А ти... ти си онази, която пристигна от Акибахара през Отянонидзу. А ти... ти си пристигнала направо от Акибахара.

Известно време всички стояхме безмълвни. После жените отново вдигнаха врява.

– Е, за коя от нас ще се жениш сега? Отговаряй!

– И коя трябва да се омъжи за оня тип?

– Във всеки случай не аз!

– Ами третата какво да прави? Та нали едната от нас е излишна...

– Е, защо мълчиш? Измисли нещо!

Трите жени крещяха, ридаеха и се изяждаха една друга с пълни с ненавист очи.

– Математик нещастен! Направи ни за смях!

Озъртах се наоколо, като преследвано от хрътки животно. Но железопътната линия ме спаси, макар че пак тя ме бе погубила. На перона пристигна влак и аз, като направих отчаян скок, се мушнах във вагона.

Трите жени отначало се слисаха, но мигновено дойдоха на себе си и хукнаха след мене. Сигурно бяха решили, че искам да избягам, да изчезна безследно. За мое щастие, вратата се затвори под носа им. Три чифта юмруци заудряха по нея.

– Къде отиваш?... Безсрамнико!... Да се измъкнеш ли си науми!

...

Подадох глава през прозореца и извиках:

– Успокойте се, мили мои годеници! Не бягам. Искам да се повозя по железопътните пръстени и да се върна... утроен!...

Не някой друг, а аз...

Научно-фантастичен разказ

Антони Пирс

– Администраторът – изрече през „преводача“ Уустрид – трябва да умее да се справи с проблем, който не е за устата на неговите подчинени.

– Разбира се – съгласи се доктор Дилингъм без никакъв ентузиазъм.

Дилингъм току що се беше върнал от преквалификация в Университета по администриране. Макар че оценките в неговото Удостоверение за Потенциални Постижения бяха доста високи, мъчеше го съмнението достоен ли е за високия пост на Заместник Директор на Института за протези при Галактическия университет. Наистина този пост беше временен: след края на семестъра Дилингъм щеше да се върне да продължи административното си образование. Ако, разбира се, успее да се измъкне от Уустрид.

– Получихме покана от Металика. Това е една от роботоидните планети – продължи Директорът.

„Преводачът“ предаваше описателно непонятните термини. Истинското название на планетата нищо не би означавало за Дилингъм. Това правило важеше за двамата. Когато Дилингъм кажеше „човек“, Уустрид навярно чуваше нещо като „космата гъсеница“.

– Там се е създадала драматична ситуация. Затова са решили да се обърнат към нас. Не съм уверен, че проблемът е стоматологически, но ще се ориентираме на място.

Дилингъм въздъхна облекчено. Беше се изплашил, че ще трябва да лети сам. Както бе правилото, Уустрид преди да повери на заместника си самостоятелна работа, трябваше да го вземе със себе си като наблюдател.

Сега репутацията на Университета беше поставена на карта. Всяка стъпка на директора ставаше събитие от галактически мащаб. Не беше кой знае какво събитие.

– Поръчах три билета – отривисто каза директорът. Неговият глас кълтеше в раковината и „преводачът“ послушно предаваше интонацията. – Пътуването ще трае четиридесет и осем часа. Постарайте се да отложите всичките си срещи и задължения.

– Три билета? – Дилингъм още нямаше срещи, нито задължения и директорът отлично знаеше това.

– Разбира се. Нали ще ни съпровожда моята секретарка мис Тарантула.¹ – „Преводачът“ нямаше пред вид нищо лошо, но като чу това име, Дилингъм потрепери.

– Тя е изключително полезна. Така се стреми да се впие в същността на работата, че тъй да се каже изсмуква от нея всички сокове.

Университетската лимузина профуча покрай стачкуващи студенти и след три светлинни минути ги остави на гарата. Дилингъм се замисли – до какво ли се домогваха студентите? Той вече беше видял една демонстрация по пътя си за Университета, но не бе разбрал каква е работата.

Мис Тарантула ги чакаше на гарата. Тя бързо натика със своите осем остри крачета човека и мекотелото в подемина на галактическия лайнер.

– Моля ви, запознайте доктор Дилингъм с проблема – каза Уустрид, когато се настаниха в купето. Малък „преводач“, вграден в стената, създаваше пълна илюзия за това, че директорът говори английски – А аз ще поспя.

При тия думи той прибра крайниците си в раковината и хлопна черупката.

– С удоволствие – каза мис Тарантула, оплитайки деловито с паяжина своя ъгъл в купето. Тя говореше без да прекъсва работата си.

– Металика е една от най-изостаналите роботоидни планети, опустошена преди няколко хилядолетия по време на известното въстание на Джаните. Сега там се правят археологически разкопки с цел да се открият остатъци от културата на джаните и да се възсъздадат основните черти на уникалната им цивилизация. Предполагаше се, че джаните били унищожени или взети в плен, а след това разглобени на съставните им части. Но неотдавна един от тях беше открит в подземните развалини.

– Искате да кажете – скелета на един от тях? – прекъсна я Дилингъм.

– Не, докторе. Целият робот.

– Трябва да е напълно ръждясал.

– Джаните не ръждясват. Те са суперроботи, неразрушими и практически безсмъртни. Намереният робот бил нещо не съвсем в ред...

– Искате да кажете, че е жив? След няколко хиляди години?

– И още как.

Секретарката свърши с плетенето на паяжината и удобно се настани в нея като в хамак. Може би се страхуваше от претоварвания, макар че в лайнера те не заплашваха пасажерите.

– Единствено зъбоболът пречи на работа да функционира нормално. Туземците не смеят да се приближат към него, а дотогава докато не измъкнат работа, не могат да продължат разкопките. Ето защо се обърнаха към нас.

Дилингъм подсвирна, представяйки си какъв ли трябва да е бил този зъбобол, който е извадил за хиляди години от строя безсмъртен, неуязвим робот! Добре че работата ще ръководи Уустрид.

Интересно, помисли той, какво ще правят с джана след като го излекуват? И за какво му са на работа зъби. Роботите, които той бе срещал, дори роботите-зъболекари, нищо не ядяха.

* * *

Металика беше изостанала планета. Бордюр от ръждясали кораби обкръжаваше полето за кацане и космодрумът имаше вид на сметище. Единствената овехтяла кула ръководеше кацането на корабите. Липсваше дори мрежата за кацане, която обикновено подхваща кораба в пространството и меко го отпуска на планетата.

Но гостите бяха посрещнати топло и сърдечно.

– Вие сте директорът, нали – попита малък зелен робот, използвайки куц подвижен „лингвист“. – Ние не склопихме очи в очакване на Вашето спасително пристигане.

Мис Тарантула прошепна:

– Между впрочем роботите никога не спят.

– Троха в уста не сложихме, броейки часовете до пристигането на Ваше Превъзходителство.

– Между впрочем роботите никога не ядат – отбеляза мис Тарантула.

Зеленият робот се обърна, повдигна металния си крак и нанесе съкрушителен удар по основата на „лингвиста“. Той зави, издаде серия от метални скърцания и накрая проговори.

– Ние два дни не сме гледали телевизор.

– Това вече е по-близо до истината – забеляза мис Тарантула. – Робот, който загубва интерес към телевизията, е наистина с крайно разстроени чувства.

С такава секретарка на администратора ще му бъде трудно да направи грешка, помисли си Дилингъм. Радваше се, че още в университета се бяха запасили с малки „лингвисти“ за частни свръзки. Съществуват принципни различия между малките „лингвисти“ и големите „преводачи“. „Лингвистът“ се отличава от „преводача“ тъй както мотоциклетите от реактивните самолети. Те са портативни, евтини и сигурни. Затова и до ден днешен ги използват особено на изостаналите планети. Достатъчно е да се заредят с една или две езикови ленти и ви е обезпечена тайната на разговора: „лингвистът“ не разбира други езици.

– И така, какво ви безпокои? – попита небрежно Уустрид.

Дилингъм веднага си спомни Заповедите на Администратора, неотдавна усвоени от него. „Никога не задавай на клиента въпрос, ако не знаеш отговора.“

Малкият робот започна велеречиво да обяснява същността на нещата. Дилингъм се отвлече. Той беше чул всичко от мис Тарантула и при това нейният разказ беше по-кратък и смислен. Интересно, мислеше си Дилингъм, как роботите произвеждат себеподобни? Има ли особи от мъжки и женски пол, женят ли се? Съществува ли у тях понятието срам, има ли металическа порнография и разбити железни сърца?

– Докторе, – тихо каза мис Тарантула по частната мрежа.

Уустрид нагласи към нея приемната антена, скрита в огромната раковина, без да прекъсва думите на зеления робот. Дилингъм направи същото.

– Срочно повикване от университета – галактическият приемник беше скрит в нейното космато тяло. – Неорганизираната студентска демонстрация е проникнала в нашето крило на Университета. Те се ровят в папките...

Очите на Уустрид, полюляващи се на тънки крачета, заблестяха със зелен пламък.

– Кълна се във врялата вода! – извика той.

Роботът прекъсна своя доклад.

– Извинете, докторе, но вие казахте „вряло машинно масло“?

Неговата антена затрепери: той беше раздразнен.

– Продължавайте вие, докторе... – изкрещя Уустрид – аз ще повикам бърз кораб за връщане. Моите папки!

Той се понесе по полето за кацане към диспечерския пункт с такава скорост, каквато му позволяваха неговите меки крачета. Мис Тарантула забърза след него.

– Нима той каза „вряло машинно масло“? – вълнуваше се зеленият робот. От него понамирисваше на изгоряла изолация. – Може да е много Важен Учен, но употребява такива думи...

– Не, разбира се, не – заверява го Дилингъм – той никога не би си позволил такъв груб израз. Мисля че е виновна някаква драскотина върху лентата на „лингвиста“. – Дилингъм подозираше, че „лингвистът“ тоя път не е виновен – навярно правилно беше предал смисъла. Неговият собствен апарат не беше приспособен за превод на неприлични думи. Иначе той сам би изгорял от срам. Уустрид наистина беше развълнуван.

– Добре – успокои се роботът. – И все пак вие ще се заемете ли с работата, след като оня офейка?

– Разбира се – Дилингъм от сърце се надаваше, че роботът няма да долови трепетния му глас, – Директорът не офейка. Той възложи на мен тая работа. Нашият Университет безусловно изпълнява своите задължения.

Всъщност Дилингъм би трябвало да се съгласи с думите на робота. Трябваше от самото начало да се досети, как ще свърши всичко това.

– Аз мисля, че е време да се отправим към пациента.

Роботите са емоционални същества. Зеленият робот с искрена радост отведе Дилингъм при разкопките. Летяха в старинен авиолет над острите скални върхове. В този свят имаше и растения, но и те изглеждаха метални. Едва ли човек би се съгласил да се засели тук, макар че не бе трудно да се диша, а и температурата и гравитацията бяха напълно подходящи.

С тежка въздишка вертолетът се спусна до земята.

– Аз не смея да отида по-нататък – каза зеленият робот, като тресеше глава от страх. – Джанът лежи там в ямата. Като свършите, обадете ми се и аз ще ви откарам обратно.

Щом Дилингъм слезе от стълбата, носейки куфара с инструментите, роботът обърна автопеда, наду мотора и отлетя.

Дилингъм остана сам.

Какъв ли трябва да е този робот, от който се боят дори неговите събратя? Ако той е така опасен, не са ли се опитвали да го унищожат безуспешно? Наистина ли джаните са неуязвими?

Той се приближи до ямата и погледна в нея.

На дъното, полузатрупан от парчета скали, лежеше гигантски робот. Съдейки по видимите му части, неговата дължина не беше по-малка от дванадесет фута. Бронята му блестеше като огледало, въпреки вековете прекарани под земята. Изглеждаше, че в могъщото тяло пулсира скрита енергия.

До ушите на Дилингъм достигна тънко отчаяно жужене. Той веднага долови в него нотки на болка. И макар че на Дилингъм рядко му се беше случвало да общува с роботи, той беше отзивчив към чуждото нещастие на което и да е живо същество, независимо от това дали е от плът или от метал. Да, това същество беше живо. Толкова живо, колкото беше възможно за един робот. И то страдаше. Това беше достатъчно за Дилингъм.

* * *

Главата на робота представляваше куб със страна два фута. Лицевата ѝ част беше пресечена от цепнатина, както на пощенска кутия. Пощенската кутия беше наполовина засипана с пясък и през слоя от пясък нещо светеше.

Обикновено роботите нямат уста, но в отделни модели са предвидени отвори – от тук постъпват, а след това се преработват особени вещества. Механизмите в това отворстие, с малко въображение, могат да се сметнат за зъби. Сега, когато Дилингъм се намери лице срещу лице с пациента, в ума му изплува информацията, получена някога в Университета. (По време на учението си трябваше да погълне огромно количество информация.) Той разбра как трябваше да се държи по-нататък. От сериозен ремонт веднага се отказа – можеше да направи непоправима грешка. Роботът беше сложна машина, а освен това се смяташе за несъществуващ.

Ако неговите съставни части бяха построени по същия принцип, както при съвременните работи, псевдозъбите трябваше да изпълняват двойна задача: затова те притежаваха невероятно твърда повърхност за раздробяване на руда и най-прецизна вътрешна структура за обработка на информация.

Някога, още преди да дойде в Университета, Дилингъм трябваше да се сблъска с подобна ситуация на планетата Електролюс. Излезлият от строя зъб беше повредил не само устата. Късото съединение в зъба бе нарушило нормалните функции на мозъка и извадило от строя целия организъм.

Дилингъм очисти с прахосмукачка пясъка от устата и погледна вътре. Един от зъбите светеше и беше горещ на пипане. Болезненото жужене беше от високата температура. Изследването с помощта на най-прецизни инструменти потвърди първоначалната диагноза: късо съединение.

– Е, джане – каза докторът без да очаква отговор, – вече поставихме диагнозата.

Дилингъм приготвяше инструментите, предполагайки, че в това състояние роботът едва ли чува и разбира думите му.

– За съжаление няма инструменти, за да излекувам зъба. Нямам и запасен зъб. Но мога да ти облекча положението като направя блокада. С други думи като изключа зъба от мрежата. Тази операция ще даде възможност на останалите системи да функционират. А после в клиниката ще заменят болния зъб със здрав. Впрочем, на ваше място аз не бих протакал. Моята блокада не е дълговечна и във ваш интерес е да не допускате рецидив.

Всеки местен зъболекар би могъл да направи тази операция. Защо това не беше направено? От какво се бяха изплашили? Защо бяха допуснали техния престарял родственик да страда така? Нима единственият оцелял джан представляваше опасност за цялата планета?

Дилингъм съжали, че не беше погледнал в учебника по история и не беше прочел за въстанието на джаните. Може би именно с особеностите на въстанието се обясняваше странното поведение на туземците. Но трябваше да бърза. А до сега единствения очевиден факт оставаше страдащият робот, който се нуждаеше от помощта на зъболекар.

Докторът се приготви за операция. Той направи блокада и запои жицата. Работата беше съвсем нищожна. Умението на Дилингъм му позволи да подготви електронното оборудване, да провери напрежението и да определи проводниците.

Жуженето стихна. Болният зъб почна да изстива. Джанът едва-едва повдигна блестящата си ръка. „Н-н-н“ – простена той. Звукът излезе от отвора на челото. На сляпото му око мъждиво засвети лампа. Око?

Доволен от сполучливата операция, Дилингъм отстъпи няколко крачки, очаквайки какво ще стане по-нататък. Той искаше да се убеди, че е изпълнил добросъвестно работата. Това изискваше професионалният му дълг. Ако на пациента му станеше по-лошо, трябваше да повтори операцията.

Пръстта и камъните, които покриваха долната част на тялото, паднаха. Показа се огромен блестящ крак. Джанът се вдигна. Тялото му ослепително блестеше. Той беше свършена машина.

– Не някой... – произнесе той като се повдигна и насочи антената си към Дилингъм.

Стон ли беше това? Или роботът искаше да каже нещо? Ако той заговореше, езикът му щеше да бъде неразбираем – нали езикът на джаните не е заложен в „лингвиста“? Трябваше да съди за намеренията на робота по неговите действия. Джанът стана и заплашително се надвеси над зъболекаря.

– Не някой друг, а аз... – изрева той оглушително и гласът му беше подобен на бас, прозвучал от огромен орган.

Не някой друг, а аз? Това звучеше съвсем по английски и „лингвистът“ нямаше никакво отношение към превода.

– Вие... ти?... – само промълви поразеният Дилингъм.

Даже, ако в робота беше вграден голям преводач, той не би могъл да знае английски език. Нали беше престоял в земята няколко хилядолетия?

Джанът втрени в доктора призматичните си лещи, намиращи се на гладката повърхност на главата. Лъчите на слънцето се отразяваха от неговото стоманено тяло, струйките дим, издигачи се от краищата на пръстите му, го правеха да прилича на дъга в мъглата.

– Не някой друг, а аз – изрева роботът – живота ти ще взема!

– Това е явно недорамение – каза Дилингъм, смутено отстъпвайки назад. – Искях да кажа неразумение... – Той млъкна мъчейки се да се успокои. – Аз не бях... Аз не бих могъл... Искам да кажа, че аз поправих вашия зъб и в края на краищата...

Тук Дилингъм се блъсна в камък и падна.

Джанът направи крачка към него – земята се затресе.

– Ти свобода ми даде – заяви роботът, обуздавайки гласа си, но без да снижава решителността на тона, – и късото съединение поправи.

Продължава в следващия брой

¹ Тарантула – вид огромен паяк. Б. пр.

Не някой друг, а аз...

Научно-фантастичен разказ

Антони Пирс

Продължение от брой 4

Дилингъм, все още седнал на земята, запълзя назад.

– Да! Точно така! Тъй направих!

Джанът протегна напред блестящата си ръка и като оръдие насочи пръст към Дилингъм.

– Внимавай, смъртний, аз ще ти разкажа...

Дилингъм замря. Думите на гиганта всяха ужас в него.

*– В годините на битки между джаните
със дребните им врагове – роботите
извърших пагубна непредпазливост.*

На мина без да видя се натъкнах.

*Тъй власт над себе си във миг загубих
и болката познах, но ясен беше моя разум.*

Войната вред бушуваше, а мене не намериха.

*Аз слушах всичко, без да бъда в помощ,
и жребият ми беше тежък и горчив.*

*Минаваха хилядилетия и аз безпомощен
си дадох дума: който ми помогне,
богатствата световни ще му дам.*

Но никой не дойде. Тогава рекох:

*На този който ми помогне, аз
веднага ще изпълня три желания.*

*Ала и след това не идеше спасение.
Беснеейки във безпределен гняв
заклех се аз, че благодетелят,
от мъката ми който ме избави,
със своята ръка ще умъртвя.
Не някой друг, а само аз ще го убия.
И ти сега си жертва в моите ръце.*

Дилингъм помисли, че си има работа със смахнат. Разваленият зъб явно бе свързан с центъра на разума. Но късно беше да се оправи положението. Джанът никога вече няма да му позволи да се докосне до зъба. Ще го убие – само да се опита.

Думите на работа навяваха нещо познато. Дух, затворен в бутилка, който се е заклел да убие онзи, който го освободи... Рибар намира бутилката, измъква тапата...

Сега той разбра защо обитателите на планетата бяха тъй нащрек с неговия пациент. Кой знае как ще се държи роботът в момента на освобождаването си! И на каква клетва ще бъде верен? Впрочем, как беше успял да се измъкне рибарят от приказката? Джанът залитна. Дилингъм отскочи встрани.

*– Акумулаторите ми съвсем – се оплака роботът на зъболекаря –
се изтощиха и изсъхнаха през вековете.
И ако инстинкта ми за предпазливост
– о участ зла! – не беше се изключил
предвидил бих настъпващото зло.
Не бих изгубил сили и енергия,
за да отхвърля тия тежки камъни*

и ти разкрия моето решение.

Сега почти...

Приятна новина! Дилингъм изскочи от ямата и се спусна да бяга.

– О, смъртний, – го преследваше гръмовният глас –

нима сега ти

ще ме оставиш сам-самин в нещастие?

В дълбока яма, от която

без чужда помощ аз не ще изляза?

Дилингъм, проклинайки се, почувствува, че молбата на работа го трогва. Той се спря.

– А ако ви помогна, ще се откажете ли от намерението си да ме убиеете?

– О, смъртний, за мое съжаление сега,

аз клетвата си древна не отменям.

Не някой друг, а аз живота ти ще взема...

– Тогава, защо трябва да ви помагам?

Но джанът, изразходил вече остатъка от енергията си, едва можа да промълви:

– Не някой друг...

И млъкна.

Забравил предпазливостта, Дилингъм се върна към ямата и погледна в нея. Джанът лежеше на дъното, лампичката на главата му едва светеше.

Дилингъм въздъхна облекчено и се втурна по дългия път към космодрума. Е какво пък, нали си изпълни дълга? Излекува джана от зъбобол. Да повика зеления робот не можеше, тъй като

сигналното съоръжение остана в автолета, а „лингвиста“ действуваше на ограничено разстояние.

Вървя няколко часа. Пътната чанта значително му натежа, но той не я хвърли. На стъпалата му се появиха мехури, гърлото му пресъхна. Мечтаеше си само за едно – да утоли жаждата си. Единственият ручей, който му се изпречи на пътя, беше от изхвърлено машинно масло. Той не си беше дал сметка, колко далече го е закарал автолетът.

Без да обръщат внимание на собствените му страдания, мислите на Дилингъм отново се върнаха към гигантския джан. Операцията мина успешно, тъжно се усмихна той, но пациентът умря. Образът на работа, умиращ от недостиг на енергия, измъчваше доктора. Изпълни ли той дълга си докрай? Смърт, вместо страдание, вместо болка. Как го молеше: „О смъртний, нима ще ме оставиш сам-самин в нещастие“?

Не, на него просто му провървя, че не загина. Никога повече няма да се приближава до неблагодарната машина.

Но думите на работа продължаваха да звучат в ушите му.

Най-послед Дилингъм стигна космодрума и влезе в залата „За други форми на живот“. В залата беше душно и горещо, но там имаше това от което се нуждаеше. Докторът се напи и старателно превърза краката си. Неговата мисия беше завършила. А ако пък последната молба...

– Кажете – попита той, – какво представлява моралът на джаните? Могат ли да дават клетви и да ги изпълняват?

Вътрешният „преводач“ на гарата прочисти прашния си високоговорител и отговори:

– Древните джани-роботи се отличавали с непоколебими морални устои. Те обожавали даването на клетва. Тяхната конструкция не им позволявала да изменят на дадената дума. И ако някой от тях се е заклел, само пълното му разрушаване можело да го застави да се откаже от изпълнението на клетвата.

И така неговата съдба зависеше от конструктивните особености на машината. Но да обрече това благородно същество на бавна смърт...

– А какви източници на енергия са ползували джаните?

– Обикновено те се зареждали от уникален силов механизъм, тайната на който е загубена заедно с тях – каза „преводачът“. – Микроскопичният механизъм ги е снабдявал с енергия за няколко века. В случай на необходимост те можели да черпят енергия от всякакъв източник.

От всеки източник, с изключение изглежда на слънчевата светлина и вътрешната топлина на планетата. В дадения случай енергията беше стигнала за четиридесет столетия, въпреки късото съединение.

– Кога тръгва следващият лайнер за Галактическия университет или за неговите околности?

– След около осемнадесет часа.

Имаше достатъчно време.

– Повикайте автолет и го натоварете с електрически батерии. Аз сам ще го откарам.

Дилингъм знаеше, че на него, представителят на Галактическия университет, кредитът е гарантиран. Той може да поръча и да получи без протакания и възражения практически всичко на

планетата. Дори, ако разходите превишеха нормата, Университетът щеше да ги заплати без да му мигне окото, но когато се върне, щяха да го заставят да се отчете. Репутацията трябваше да се поддържа на всяка цена.

Автолетът го чакаше при входа на гарата. Дилингъм доуца до машината и се покатери в кабината. Не беше трудно да се управлява.

След няколко минути той вече се беше приземил при ямата. Джанът лежеше в същата поза с лице надолу. Лампата на главата му светеше малко по-силно, което показваше, че акумулаторите постепенно се зареждат. И ако блокадата, направена от Дилингъм, не бе временна, роботът все някога сам би могъл да се измъкне навън. Дилингъм извади от автолета батериите и го постави до робота.

– Аз ви донесох източник на енергия – каза той. – Това съвсем не означава, че одобрявам вашето поведение... Но аз, заради принципите си, не мога да позволя живо същество да страда или да загине, ако е по силите ми да предотвратя това. Докато вие се заредите, аз ще бъда далече. Вие трябва сам да си намерите постоянен източник на енергия, тъй като тези батерии ще стигнат само за няколко часа.

Блестящата ръка на джана се протегна към батериите. Дилингъм скочи в автолета и изчезна.

– Не някой друг, а аз... – чу зад себе си.

Какъв глупак бе той! Джанът има намерение да го убие, а той, Дилингъм, му връща живота. Разбира се – глупак! Кой, ако не той преди година захвърли учението си, за да отиде на помощ на

недостойния Уустрид, само защото оня се намираше в тежко положение? Тогава всичко мина добре. Добре, че Уустрид стана директор, но тоя път щастливи случайности не се предвиждаха. Сега имаше работа с целеустремена машина, а не със същество от плът и кръв. И затова бе по-добре да се измете от планетата, преди джанът да е събрал сили.

– Не някой друг, а аз...

Дилингъм подскочи и едва не обърна автолета. Той вече беше отлетял на цяла миля от ямата и се носеше с голяма скорост, но гласът на джана звучеше естествено, съвсем до него. Дилингъм с безпокойство се обърна.

– Не някой друг, а аз ще те убия – прозвуча по автолетния „лингвист“

Дилингъм се поуспокои малко. Няма нищо чудно, че джанът е успял да се включи в „лингвиста“. Целият му организъм представляваше единна електронна схема.

– Виждам, че сте дошъл на себе си – каза Дилингъм.

– О, смъртний, за всичко съм ти задължен сега.

За втори път ме ти спаси

от мъката на страшно разрушение.

Батериите, които ми донесе тук

са слаби. Не мога да се вдигна с тях в небето.

Но аз ще тръгна пеш по направление

към източника на енергия. А след това...

Не някой друг, а аз живота ти ще взема.

– Разбрано – рече Дилингъм.

И така този робот може да лети. Оказа се, че джаните са отишли доста напред в своето развитие. Дилингъм никога не беше чувал за роботи, които самостоятелно летят във въздуха. Ако гигантът успее да догони автолета, не би могъл да се укрие от него! Внезапно Дилингъм се почувствува безпомощен. По тялото му изби студена пот.

– Колко време ви е необходимо, за да достигнете до източник за хранване – попита той.

*– Стандартна инсталация на джаните
от тук на десет мили се намира.
Тя действа, макар и под земята.
За двадесет минути ще я откопая
и здрав, жизнеспособен пак ще бъда.*

Двадесет минути? Лайнерът на Дилингъм тръгваше след почти едно денонощие.

Показа се космодрумът. Но къде да се скрие от вездесъщия робот?

– Трябва ли непременно да ме убиеш?

– О, смъртний, да те убия се заклех...

– Не може ли някак си да отминеш клетвата?

*– Да, има изход. Ако умреш преди минутата,
в която аз ще те настигна.*

– А не може ли да минеш тая клетва като безнадеждно несъбираем дълг?

– Не някой друг, а аз...

– Аз вече запомних това изречение.

Не прозвуча ли в гласа на робота съжаление?

– Но обстоятелствата могат да позволят...

– ... живота ти ще взема.

Не, в тона на работа не се усещаше колебание.

Дилингъм предприе още един опит.

– Джане, вашата клетва да ме убиете се отнася за първия път. Но аз повторно ви спасих. Може би ще се закълнете и по този повод...

Пауза.

– О, смъртний, затова и не помислих.

Повторно клетва ще ти дам.

Ти имаш право да издумаеш

до три желаня. Кълна се аз и трите

ще изпълня. И сметката ще бъде вярна.

– Отлично. Първото мое желание е да отмениш първата си клетва.

Отговорът се стори на Дилингъм като насмешка.

– О, смъртний, бързаш! Ти джана да надхитриш се опитваш. Не ще успееш, знай.

Едва след като изпълня първата си клетва

ще почнем изпълнение на втората.

– Но как бих могъл да се възползвам от втората клетва, ако бъда мъртъв?

– О, смъртний, постарай се да ме разбереш.

Не аз измислих нашия морален кодекс.

Кое то първо е – и занаяпред ще бъде първо.

Всичко бе ясно. Дилингъм се приземи при гарата, пое си дъх и се хвърли към касата.

– Дайте ми билет за първия отлитащ кораб. За където и да е!
Има ли кораб през близките петнадесет минути?

Синият робот, пръстите на който завършваха с гумени печати се удиви:

– Нещо случило ли се е, директоре?

– Вашият джан иска да ме убие.

– Съболезнования. Ние се опасявахме от нещо подобно. Няма ли да бъдете тъй любезен да напуснете това помещение, преди да ви е догонил джанът. Ние не сме застраховани от военни действия.

– От военни действия?

– С джаните не е бил сключен мирен договор, защото мислехме, че те не съществуват. Ние и до сега се намираме в положение на война с тях. Ако джанът разруши гарата, за да достигне до вас...

Дилингъм разбираше, че безсмислено крещи на машината, но нервите му не издържаха.

– Нима не си давате сметка, че след като джанът се заплати с мен, ще се заеме с вас? Добре, ако вие искате да изляза оттук и да го срещна навън...

– Изглежда имате право. Във наш интерес е да поживеете тук още малко, докато се подготвим за отбрана.

– Бързо ме настанете в някой кораб и тъй ще решите всичките си проблеми – сухо каза Дилингъм.

Кой би могъл да помисли, че мирната професия на протезиста ще стане причина за такива събития.

Той се озова на борда на кораб, отиващ за Риск, планета посветила се на популярния зимен лов на мамонти. Поне там има съвременен космодром, откъдето е съвсем лесно да се добере до

Университета. Веднъж у дома, той ще успее да намери начин да обезвреди джана, ако той все пак успее да го проследи в космоса. Впрочем защо да чака?

– Лично повикване за директора Уустрид, Институт за протези, Галактически университет – каза Дилингъм през преводача.

После съобщи името си, за да знаят на кого да изпратят сметката за разговора. За това са и удобни „преводачите“ – те знаят буквално всички езици.

– Радвам се, че ви чувам – каза Уустрид.

Дори в превод, на разстояние няколко светлинни години, в неговият глас отчетливо се долавяше интонацията на истинския оратор.

– Кога да ви чакам?

– Страхувам се, няма да бъде скоро. Разбирате ли, аз тръгвам в друга посока...

Груб, гънив глас го прекъсна:

– Ние искаме преминаването от курс в курс да се определя от времетраенето на обучението. Ние искаме намаление на таксите за обучение по трудните предмети. Освен това...

– Глупости – възкликна Уустрид, – мога да ви направя контрапредложения: продължителността на обучението ще зависи от това в кой курс се обучавате, а таксата за обучение няма да се събира след получаването на диплома. А вие, Мравояд, дълго няма да се задържите в Университета и въпросът за вашата диплома буди, бих казал, чисто академичен интерес.

Мравояд! Дилингъм познаваше този глас. Само преди година Мравояд постъпи в неговата група и си послужи с „пищови“ на

приемния изпит, макар че едва ли се нуждаеше от тях. Сега той ръководеше студентската демонстрация.

– Чувате ли ме, Дилингъм? – се чу гласът на Уустрид. – Те ни заключиха в изпитната зала. Искаме подкрепления.

– Заключили ви? Всички преподаватели?

– Всички, които се намираме на територията на Университета, когато те нахлуха тук. Аз съм тук със Сивомътномалинов, с К-9, с Осогнезд и Електроламп. Не съм уверен дали познавате всички.

– Помня Осогнезд. Той държа при мене изпит в съвещателната комисия. Никога няма да забравя...

– Искаме два пъти в годината да ни се предоставя отпуск със запазване на стипендията за целия семестър – продължи Мравояд.

– Цял семестър – на обикновените студенти? – възропта Уустрид – Нашият бюджет не позволява да даваме такива отпуски дори на преподавателите. Ако веднага не се откажете от това искане, то ще ви се наложи да отработите цял семестър на университетската умивалня. Гарантирам ви това. Успяхте ли да закърпите джана?

Дилингъм трепна като осъзна, че последните думи са предназначени за него. Той ценеше уменията на директора да води едновременно два разговора.

– Тъкмо затова и ви повиках. Джамът...

– Ехе! Той премина на външна връзка! – извика един от студентите. – Това е нечестно!

– Почакайте – помоли се Дилингъм.

– А, това е Дилингъм – каза Мравояд. – Зная го. Той е изменник. Изключете го.

Дилингъм замълча.

– Варен рак! – изруга Уустрид. На таблото на „преводача“ блесна червена лампичка – това означаваше, че на „преводача“ се налага да обяснява неприличен израз. – Докторе, веднага се връщайте обратно!

– Какво бърборите там, директоре? – нанесе се Мравояд.

Заработи заглушител и Дилингъм не можа да разбере ни дума повече. Той отново остана сам. А неговите трудности не можеха да се сравняват с неприятностите на Уустрид.

Дилингъм едва успя да се изключи, когато „преводачът“ отново оживя.

– Не някой друг, а аз...

Ох! Не!

– Значи вие умеете да се включвате и в космическата свързочна мрежа? Удивително достижение за оня, който е прекарал четири хилядолетия под земята.

*– Макар и ограничен в движенията си
следих научния прогрес. А той бе незначителен...*

– Затова ли говорите на моя език, дори без „преводач“? Докато аз съм лекувал зъба ви, вие от разстояние сте прекопирали записите на „лингвиста“?

– Да, смъртний, аз постъпих тъй.

– Тогава защо не използвате съвременен разговорен език, вместо това старомодно стихоплетство?

– О, смъртний, това не ми е по природа...

– Струва ми се, че не е във вашата природа и да убивате човека, който се е опитал да ви помогне. На два пъти. Но, разбира се, аз не съм джан и не мога да съдя за вашите нравствени устои.

– *На Риск ще те посрещна, смъртний.*

Буца заседна в гърлото на Дилингъм.

– Намерили сте бърз кораб?

– *Аз сам за себе си съм кораб.*

От минута на минута ставаше по-тежко. Опасностите, които изглеждаше, че се мержелеят някъде далече, сега ставаха реалност. Той, разбира се, вече знаеше – роботът може да се издига във въздуха подобно на авиолет, но не предполагаше, че е способен да лети и в безвъздушна среда. Беше го подценил.

Дилингъм би желал да се посъветва посредством „преводача“, но се отказа – едва ли можеше да му се довери. Вероятно роботът бе успял да засече предишния разговор и щеше да подслушва всички разговори на Дилингъм. В най-лошия случай роботът можеше да възприеме лъжлива информация и с това да ускори претворяването на клетвата в дело. Дилингъм трябваше да се откаже и от разговори с пасажерите и екипажа на кораба – затова трябваше да ползува „лингвиста“. Той разбра, че е притиснат до стената и че само от себе си може да очаква спасение.

Но къде беше изходът? Джанът ще го следи с каквито и методи на връзка да се ползува и ще го чака на Риск.

– Как тъй с вашите способности проиграхте войната? – попита Дилингъм.

Щом като човек не може да се скрие от великана, поне може да продължи разговора.

Няма ли внезапно да му се удаде да узнае нещо, което да го избави от неминуемата смърт? Да се хване поне за сламка – на повече Дилингъм и не разчиташе.

– *Аз сам и постоянно мислих върху туй – призна джанът
– Беда е, че нас, децата на метала,
не трябва да ни считат за мислители... И аз
не смогнах да достигна правилно решение.*

Значи не са мислители. Това е важно. Машината послушно изпълнява онова, което е заложено в програмата ѝ, но е лишена от въображение. А може ли да се зароди машинна култура без външен тласък? Къде е източникът на цивилизацията, чиито представители – джаните са били лишени от възможността да спечелят войната и дори са безсилни да обяснят защо са я загубили? От друга страна, да не би пък собствената планета на Дилингъм да е богата на мислители?

– Но вие не правихте ли някакви предположения? – настоя Дилингъм.

– *Аз предполагам: благородството на джаните,
миролюбието и умът ни са виновни да не успеем
да оценим способността на низките особи за измама.
Ний мислехме, че всичките роботи
са умни, миротворни, благородни като нас.
Ала когато ни нападнаха изневиделица...*

– Аз пък предполагах, че агресорите са били именно джаните.
– *Не, смъртний. На планетата се разпореждаме,
тъй както и по другите системи от планети.
Владенията ни се ширеха навред
до края чак на галактичните предели.
С властта ний свикнахме. Тогава робите –
онез роботи, дето ни обслужваха –*

*въстанаха. И неочаквано нападнати,
ний джаните сразени бяхме. Горчиво поражение.*

Версията на джана се различаваше от онова, което разказваха съвременните работи, но често бива така. За победителите е свойствено да извращават мотивите и да принизяват характера на победените. Джаните правеха впечатление на по-развити работи. И беше много вероятно джаните да са построили малките работи, а не малките работи – джаните. Но...

– Ако вие сте построили малките работи, то кой е построил вас?

– Еволюирахме към съвършенство, смъртний.

Не си ли чувал за естествен подбор?

– Но нали вие не можете... ъъ... ее... да се размножавате. Каква връзка има тук естественият подбор?

– Аз сам не проумявам вас – човеците.

Как тъй сте съумели на шир и дълж да се заселите?

И то без уреди, чертежи, изчисления.

При вас се срещат две особи. И туй е всичко.

Противно зрелище. Крайно ненаучно.

– Няма нужда да продължавате. А вие какво можете да кажете за любовта?

Продължава в следващия брой

Човекът-облак

Научно-фантастичен разказ

С. Сандрели

Кой може да твърди, че Джереми Спелдинг изчезна веднъж завинаги? Това се случи едва вчера и градът и досега тръпне от ужас. По пладне Джереми Спелдинг събра в лабораторията си, разположена на зелените хълмове, всички най-видни научни експерти. Новината се разнесе из града с мълниеносна бързина: Джереми Спелдинг бе съумял да преодолее силата на тежестта.

Нима това не е чудо? Да можеш да повдигнеш с един пръст цяла планина! Та щом не действа силата на тежестта, всеки предмет става безтегловен. Тогава може с един скок да се откъснеш от Земята и да полетиш към звездите.

Но да се върнем към Джереми Спелдинг. Невероятно чорлав, облечен в традиционната бяла престилка, той седеше в просторната си лаборатория. Очилата му, завързани на връвчица, се полюшваха там, където би трябвало да бъде връзката му.

Джереми Спелдинг беше любимият ученик на знаменития Бургхард Гейм, но му бе провървяло много повече, отколкото на неговия учител. Опитите си за откриване на слабо изучените „Контрадинамични полета“ той доведе до успешен край.

Джереми Спелдинг покани експертите в голям вътрешен двор, по средата на който имаше металически апарат с мощна инсталация с неправилна цилиндрична форма. По нея се виждаха скали, индикатори, ръчки; по таблата непрекъснато мигаха разноцветни

сигнални лампички. От вътрешността на инсталацията към стената на лабораторията се бе проточил електрически кабел, дебел колкото юмрук.

– Това е уловителят, с помощта на който ще мога да неутрализирам гравитационното поле на Земята – тържествено провъзгласи Джереми Спелдинг и посочи с театрален жест инсталацията. След това той патетично произнесе „историческата“ фраза:

– Сбъдва се многовековната мечта на Икар!

Естествено, никой не повярва на изявлението на мастития учен. По-голямата част от събралите се посрещна думите му с иронична усмивка. Защото почти всички научни експерти са закоравели скептици. Но Джереми Спелдинг не забеляза нищо. Впрочем, той бе извънредно възбуден, тъй че това не е за чудене. Той решително влезе в металическия уловител, зае наполеоновска поза и каза на експерта:

– Натиснете седмата ръчка и когато прикрепената отдолу скала покаже максималното деление, натиснете десетата ръчка!

Под насмешливите погледи на колегите си „щастливецът“ изпълни нареждането на Джереми Спелдинг.

Не се случи нищо. По-точно, на всички им се стори, че нищо не се случи. Но изведнъж експертът от популярния ежеседмичник „Техниката във всекидневие“ Смадерс, който обикновено при никакви обстоятелства не губеше самообладание, високо извика. След миг всички експерти пребледняха от ужас.

Не, Джереми Спелдинг не излетя във висините, той както и преди стоеше в уловителя с тържествуваща усмивка на застиналото си лице. Само че... той започна да нараства. С всяка

секунда той ставаше все по-висок и по-дебел... Скоро уловителят вече бе твърде тесен за него, той се разширяваше, растеше и най-сетне уловителят съвсем се изгуби, ученият сякаш го бе погълнал, както се гълта бира. След пет минути Джереми Спелдинг се извисяваше с двадесетина метра над всички останали. Смадерс отново извика и в смущението си запрати своя „Кодак“ по Спелдинг. Но фотоапаратът премина през него и се заби в стената, а Спелдинг дори не помръдна.

Това беше вече прекалено. Хукнахме към лабораторията и, като се блъскахме един с друг и в някакви апарати, преминахме през всички помещения, докато най-после изскочихме на пътя към града. Инстинктивно се стараехме да се държим по-близко един до друг и докато тичахме, непрекъснато се обръщахме назад, сякаш ни гонеше огромно чудовище.

Джереми Спелдинг наистина приличаше на фантастично чудовище. На фона на бледосиньото небе в лъчите на залязващото слънце той напомняше гигантската статуя на някой командор. Видът му беше ужасен, но на лицето му, както и преди, бе застинала усмивка, от която ни се искаше да вием с пълен глас.

– Какво му е? Какво стана? – питахме се един друг съвсем объркани.

Междувременно Джереми Спелдинг ставаше все по-голям и по-голям, сега той бе надвиснал над града. На светлината на залеза очертанията на фигурата на знаменития учен, отначало ясни и определени, започнаха постепенно да се губят и да избледняват. А когато над земята се спусна вечерта, Джереми Спелдинг се възнесе чак до небето като фосфоресцираща розово-пурпурна колона, с все

същата тържествуваща усмивка на застиналото лице – усмивката на човек, който изживява най-големия триумф в живота си.

Настъпи нощта, а с нея долетя и вятърът. И фантастичната картина придоби още по-зловещи очертания. Джереми Спелдинг започна да се разпада. Изчезнаха ръцете и краката му, после гърдите. Но когато обезумелите жители на града се осмелиха да погледнат към небето, където все още висеше огромната фосфоресцираща глава, Джереми Спелдинг – и това бе съвсем невероятно – им отговаряше с все същата тържествуваща усмивка.

Джереми Спелдинг изчезна, разтвори се в пространството. Но защо се случи това?

Цялата нощ сътрудниците и асистентите на Спелдинг проучваха книгата му, многобройните му бележки и чертежи и дойдоха до следния извод.

Джереми Спелдинг наистина бе успял да създаде антигравитация. Но когато силата на привличането вече не действа върху тялото, едновременно с това престава да действа и силата на сцепление между молекулите и човек се превръща в облак от газ. Така бе станало и с Джереми Спелдинг: той се бе разраствал и разширявал, докато се бе превърнал в облак от газ и докато нощният вятър разнесе неговите молекули.

Не зная дали някой друг ще пожелае да използва антигравитационните сили. Но ако се намери такъв безумец, нека не забравя, че може да се превърне в лек, пухкав облак. Впрочем, подобна перспектива не възпря Джереми Спелдинг и едва ли ще спре останалите любители на антигравитацията, които си имат своя лаборатория.

Не някой друг, а аз...

Научно-фантастичен разказ

Антони Пирс

Продължение от брой 5

III

Джанът не отговори веднага. Когато гласът му прозвуча отново, в него се появиха нови нотки:

– Като сега помня аз моята Джана, нейните ръце от блестяща платина, иридиевите ѝ зъбки... И нашето малко... Ние си го построихме заедно. Нищо по-съвършено не беше излизало от нашите поялници и отвертки... Моят и нейният план...

*Онези два проекта
различни, но и сходни при това,
машината доведоха до съвършенство.
Но дойде тук бедата. Джана изведнъж
превърна се в прах при водороден взрив.
Синът ни на съставни части беше разглобен,
докато аз лежах безпомощен
в дълбока яма...*

Дилингъм не знаеше какво да каже. Оказа се, че джанът не беше безчувствено чудовище, а личност, способна на дълбоки преживявания. Ако не беше тая проклета клетва...

„Преводачът“ зажука и заскърца. Смущения. Откъде? След няколко секунди шумът стихна.

– О, смъртний, защо презрях,

забравах предупреждението твое – възкликна джанът.

– Аз ти обясних – защото е блокирана системата ти за самосъхранение.

*– Проклето късо! Космическият студ
унищожил съвсем старанието на дентиста.*

Миг още и зъбът ми пак ще се повреди...

Отново шумове в „преводача“... Дилингъм разбра, че съдбата му е подарила още една възможност да се избави от смъртта. Джанът отново щеше да загуби възможността да се издига. Този път в междузвездното пространство.

– Прощавай, смъртн...

Явно бе, че космическият студ е стигнал до зъба и завинаги го е извадил от строя.

Половин час Дилингъм слуша как от „преводача“ се изтръгват шумове и смущения. Той много добре разбираше, че всяка изминала минута за джана, е минута на невероятни страдания. И ако не предприемеше решителни действия, роботът, измъчван от непоносимата болка, която едва ли бе заслужил, щеше да бъде обречен на вечно скитане в пространството.

Нищо не помрачаваше неговото, на Дилингъм, светло бъдеще. Имаше ли той право да се откаже отново от това бъдеще?

– Варен рак! – каза накрая Дилингъм и повика космодрума на Риск. – Към вас лети загубил управление кораб. След няколко часа той ще бъде в сферата на действие на вашите мрежи за кацане. Подхванете го и направете следния ремонт... – Той подробно описа операцията за възстановяване на блокадата. – Ще ви помоля също, ако имате възможност да намерите съответната замяна на

повредения зъб. Блокадата изважда от строя важен рефлекс на кораба.

– Ще бъде направено, директоре – отговори чиновникът. – Къде да се закара кораба след привършването на ремонта?

– Това не е точно кораб, а летящ робот. Като го поправите го пуснете по която и да е от четирите посоки, а сметката за поправката изпратете в Университета.

– Добре, директоре. – Чиновникът се изключи.

Глупак си се родил, глупак ще си умреш – помисли Дилингъм. Но какво да прави като съвестта му не позволяваше да запази собствения си живот с цената на вечни мъки за друго същество, дори когато това същество бе неодошевано. Разбира се, Дилингъм искаше да живее, но целта не оправдаваше средствата. Подобна линия на поведение едва ли би могъл да разбере индивид като Мравояд. Дилингъм и сам не можеше добре да я разбере. Сигурно Мравояд не би се измъчвал толкова...

Във всеки случай Дилингъм имаше на разположение няколко часа, ако разбира се, те не поправеха джана докато лайнерът му стигне до Риск. Трябваше да разчита на това, че ще заличи следите си, преди джанът да го е открил. Както и преди Дилингъм не можеше да използва „преводача“, защото знаеше, че джанът дори и парализиран, чува всяка дума. По-добре да се откаже от използване на връзките и да се скрие на сигурно място.

Но засега беше затворен като дух в бутилка. Едва когато корабът се спусне на планетата, той можеше да го напусне... А там – прощавайте, ние сме изчезнали безследно.

И тогава Дилингъм си спомни за спасителната ракета. Извади от чантата си няколко листчета със зъбни изображения и на чистите им обратни страни начерта някакви знаци. Трябваше няколко пъти да изтрива написаното и да пише отново, преди да остане доволен от резултата.

Тогава внимателно излезе от кабината, ползувайки аварийната система за ръчно отваряне на вратите, намери каютата на капитана и вместо да натисне електрическия звънец, почука на вратата. След това се отдръпна от зрителното поле на видеофона, за да може сам да наблюдава изображението на екрана.

Екранът блесна и на него се появиха многобройните хоботчета на капитана. Дочуха се въпросителни звуци, но тъй като „преводачът“ не знаеше към кого се обръща капитанът, трябваше да предава в етера пряката му реч. „Преводачите“ не бяха приспособени да отгатват, кой от няколкото милиони дискретни галактически езици е нужен в разговора.

Дилингъм не отговори на капитана. Всяка казана от него дума, веднага щеше до долети до джана, преди да е стигнала до капитанските уши.

След малко екранът угасна. Очевидно, капитанът беше решил, че тревогата е лъжлива. Тогава Дилингъм отново се приближи до вратата и почука.

След като тази процедура се повтори няколко пъти, разсърденият капитан сам отвори вратата, за да разбере какво се е случило. Дилингъм поднесе към очите му изпъстрения със знаци лист.

Капитанът мълчешком изучаваше написаното. Това беше за него изпитание. Ще разбере ли? Корабът, който командуваше, не беше в първа младост. Сам капитанът беше прехвърлил билото на живота си. Това означаваше, че има поне столетен опит в космическите рейсове и все нещичко е видял в Галактиката. Такъв капитан трябваше да разбира междугалактическата писменост. Тази писменост представляваше система от символи, основана не на звученето, а на значението на думите. Подобно на китайския писмен език, който може да се чете от китайци, говорещи на различни диалекти и дори от японците, тъй като йероглифът означава понятие, а не звуци, галактическата писменост беше всеобщо средство за общуване. Всяко същество в Галактиката, което притежаваше орган на зрение, би могло да се научи да разбира тези символи. Основният запас от думи беше подбран по такъв начин, че се съобразяваше с особеностите дори на такива езици, в които отсъствуват глаголи, съществителни и други части на речта. (Ако трябва да кажем истината, болшинството от езиците не притежават части на речта. Родният език на Дилингъм, според галактическите мерки, беше изсъхнал архаичен клон.)

За съжаление, не всеки жител на Галактиката владееше тази писменост. Нещо повече дори – никой не я знаеше съвършено, с изключение на няколко странстващи учени, макар че във всеки университет тя беше задължителна дисциплина за първокурсниците.

„Преводачите“ и „лингвистите“ бяха толкова широко разпространени, че писменото общуване почти не беше необходимо. Особено като се вземе под внимание, че покрай

устните съществуваха и писмени „преводачи“, които не отстъпваха на устните. Дилингъм си правеше сметка, че на капитана често му се е случвало да посещава изостанали планети и навярно се е налагало да си служи с галактическата писменост. Дилингъм разчиташе, че сам той още не е успял да забрави курса, прослушан от него под хипноза, макар да не беше наясно доколко пълни са знанията му.

Капитанът премести към коридора един от многобройните си органи на зрение. Под свободно висящите очи се виеше пипалце, в което беше стиснат старомоден огнепръскач за близък бой – оръжие полезно за потушаване на съпротива, без риск до се разруши екипировката на кораба. Ако капитанът решише да стреля – дрехите и кожата на Дилингъм биха изгорели веднага, а сам докторът щеше да бъде обречен на бавна и мъчителна смърт. Затова Дилингъм стоеше без да мърда.

Капитанът излезе в коридора и с жест нареди на Дилингъм да върви напред. Дилингъм не възрази.

Вървяха мълчаливо. Също така мълчаливо влязоха в празно помещение, където единственият неонов светилник осветяваше заключен сейф. Капитанът извади истински металичен ключ, отвори сейфа и измъкна от там купчинка картончета. Той дълго движи пипалцата си преди да избере едно от тях. Символът, изобразен на картончето означаваше „джан“.

Капитанът разбра всичко. Старият космически вълк отлично се ориентира в проблемата на зъболекаря. Навярно той предварително беше направил справка на Металика, усъмнил се в

истинските намерения на същество, което така бърза да се махне от планетата, че не пожелава да изчака по-добър кораб.

Дилингъм показа на капитана знака за опасност, усилен със знак за молба с нищо да не издава реакцията си. Към този символ, останал още от времето на войните, са прибегвали разузнавачите на вражеска територия, когато разкриването им е означавало за тях смърт. И макар че на мирния товарен кораб той не беше съвсем на място, капитанът бързо съобрази за какво се касае.

Той намери картонче със сумата, която щеше да струва на Дилингъм спасителната ракета. Дилингъм се съгласи, макар цената да му се стори малко завишена. Старият космически скитник го заведе в помещението, където се намираще ракетата. Той проследи дали докторът се привързва добре с ремъците и без да прибегва към помощта на „лингвиста“, набра на пулта маршрута, който трябваше да следва ракетата. Засега всичко се нареждаше много добре. Те не ползуваха никакви средства за свръзка при преговорите и джанът не можеше да разбере накъде се отправя Дилингъм. Наистина, по същата причина и Дилингъм не знаеше, накъде го насочва капитанът.

Люкът се затвори. Дилингъм почувствува тласък, върху него се стовари многократното ускорение. Отживелите своето време химически двигатели започнаха да набират скорост. Той излетя.

Сега вече, когато беше късно да предприеме нещо, в главата на Дилингъм проблесна мисъл, че нищо не струваше на капитана да отправи ракетата в празното пространство, а после да съобщи, че Дилингъм се е самоубил и да си получи паричките за ракетата от Университета.

Но не, Университетът веднага щеше да оспори чек, издаден при такива подозрителни обстоятелства. Капитанът трябваше да знае това. Нечестната игра не си струваше риска.

А при това капитанът имаше такава благородна муцуна!

Дилингъм не посмя да включи екрана и да погледне накъде лети ракетата, страхувайки се, че джанът ще се превключи в екрана. Трябваше да лети наслуки с надежда, че щом той сам не знае маршрута, то джанът още по-малко ще се досети за него.

Времето минаваше. Дилингъм задряма. Ракетата се намиреше в състояние на свободно падане, но въртенето около оста създаваше отвътре някакви сили на тежест. На Дилингъм му се присъниха блестящи работи.

Разбудиха го спирачните двигатели на ракетата. Скоро ракетата трябваше да се спусне на цивилизована планета – поне така той се надяваше. Иначе защо се беше трепал толкова?

Кацането беше тежко. След като изчезна претоварването и Дилингъм дойде на себе си, той с мъка навлече скафандъра и отвори люка. Но все още не се осмеляваше да включи силовата инсталация, тъй като нейното управление изискваше помощта на „лингвиста“. Той беше готов на всичко – да срещне снежна буря, гореща лава или безкрайни водни простори.

Чакаше го разочарование. Пейзажът беше познат. Той беше на Металика.

А какво друго би могъл да очаква? Ясно бе – корабът не беше успял да отлети далече от планетата за времето, докато зъболекарят се бе намирал на борда му. От друга страна спасителната ракета, отстъпваща по мощност на кораба, беше

долетяла до Металика за по-дълго време. Може би защото бе изразходвала значителен запас от гориво за достигане на първоначалното ускорение. Най-близката планета се оказа тази, която неотдавна бе напуснал.

Къде ли е сега джанът? Ремонтът на зъба навярно е завършен... Дилингъм се усмихна. Роботът сигурно сега се намираше на Риск и размишляваше какво ли е могло да се случи с някакъв си зъболекар.

Той се огледа. Това не беше районът, където бе намерил и лекувал робота. Гъстата металическа растителност покриваше почвата. Проблясваха чашките на цветенцата и позеленелите медни лишеи бяха по-светли отколкото онези около ямата. На хоризонта се издигаха ръждиви гори, по долината течеше буен ручей от машинно масло.

Диви места!

Толкова по-добре. Джанът в края на краищата ще се досети, каква е работата, ще се върне на Металика, но няма да го намери. Не можеш да претърсиш планетата току тъй. Ако Дилингъм не прибегнеше до помощта на електронната инсталация, бе невъзможно да го намери. Само да не умре от глад...

Зад гърба му щракна „лингвистът“ на спасителната ракета, макар Дилингъм да не беше го включвал.

– *Не някой друг, а аз...*

Охо! За този талант на робота Дилингъм и не подозираше. Значи джанът не само можеше да се превключва в системата за свързки, но и да я включва от разстояние. Узнал – непонятно по какъв начин – честотата на „лингвиста“ на ракетата, той е проследил курса ѝ.

Колко просто!

– Кога ще бъдете тук – уморено попита Дилингъм.

– След седемнадесет минути, смъртний.

И знай, че никой, нищо, никак

животът ти не ще заплаши.

Но ако клетвата си не изпълня аз

покой не ще намеря цял живот.

– Отивайте по дяволите с вашата клетва – изкрещя Дилингъм.

Но тук си помисли, какво ли ще стане, ако го заплаши, че ще завърши живота си със самоубийство? Впрочем едва ли това щеше да му помогне. Трябваше да напише завещание, в него да посочи какви ще бъдат трите му желания съгласно втората клетва на работа и как ще се разпорежи с богатствата, които му се полагаха за третото спасение. Дори смъртта не бе толкова проста работа както изглеждаше на пръв поглед.

IV

Седемнадесет минути. Колко малко, за да се скрие в храстите по-далече от спасителната ракета. Наистина може и да не бърза за никъде, да дочака джана...

Безполезно е. Няма да успееш да излъжеш тази машина. А и ако успее да се скрие от нея, какво ще спечели? Бавна смърт от глад и жажда?

За сражение с работа не можеше и да се говори. Дилингъм беше на четиридесет и две години, но и в младостта си не беше силен. А джаните са по-силни от който и да е човек.

Единствената надежда беше да го надхитри. Въпреки всички свои преимущества, роботът не беше съобразителен, иначе

Дилингъм не би могъл да се изплъзва толкова дълго от него. На работа, например нищо не струваше да повреди от разстояние системата за кацане на спасителната ракета и с това да я разбие на повърхността на планетата. Би могъл също тъй да попречи на зъболекаря да се качи на борда на кораба за Риск, като се намеси в работата на гаровите „преводачи“. Роботът беше изпуснал няколко сигурни възможности да се разплати с Дилингъм.

А освен това, очевидно той се смяташе за длъжен да отговаря на всички въпроси на доктора. Такова поведение е типично за роботите. Може би джанът просто не умееше да лъже или да се отклонява от истината, на което отлично бяха научени малките съвременни роботи. Може би това бе неговата ахилесова пета.

– Защо ми позволихте да отлея от Металика? – попита Дилингъм, с надежда разбере мотивите на работа.

*– С това, о смъртний бих попречил
на свободата твоя на движение.*

– Нима е толкова важно, след като сте решили да ме убивате?

*– Не трябва аз правата да ограничавам
на други същества, освен ако това не нарушава
свещената ми дума на работ. О смъртний,
където и да се укриеш, знай –
ще те достигна и намеря. Ти
единствено от моята ръка кончина ще приемеш.
Затуй ти давам право: избери
каквито искаш три желания...*

– Зная, зная. А след това ще ме облагодетелствувате за третото спасение.

– Едва след туй свободен аз от клетвата ще бъда.

И ще премина към насъщните дела.

Не, да се продължава този разговор беше безсмислено. Дилингъм вече знаеше, че за работа е недостъпна иронията, заключаваща се в обещанията да обсипе с богатства мъртъв човек. Възможно е джанът дори вече да премисля как да изпълни останалите две клетви, ако Дилингъм не успее да остави завещание.

Дилингъм разполагаше само с десет минути. Изпитваше чувството, че стомахът му е сунгер, набъбнал от горчица, а в мозъка му някой е насипал шепа игли. Разбираше, че трябва спокойно да се примири със съдбата си, но тялото му продължаваше да се съпротивлява.

– По силите ли ми е да предотвратя тая смърт? – промърмори той.

– Да ти обадя туй не мога аз

без кодекса на нашия морал да наруша.

– Значи има начин?

– Отказвам се да дам такъв ответ.

Повтарям ти: това е против правилата.

– Запушете си устата!

За какво ли са тези усилия и опити? Освен това Дилингъм се дразнеше от маниера на работа да се обръща към него на „ти“. Щом са тръгнали натам нещата, машината можеше да бъде поне по-вежлива.

Но все пак съществуваше начин да се избегне смъртта. Това бе ясно. Роботът отбягваше прекия отговор на въпроса. Как да накара

машината да признае? Ами ако роботът желаше да разкрие тайната на зъболекаря, а не можеше да наруши моралния кодекс на джаните?

Над това трябваше да поразмисли. А до появяването на робота оставаха само пет минути... Ако се скрие, може би ще спечели някой и друг ден. Може би гладът ще изостри мислителните процеси.

В ракетата беше останал запас от вода. Дилингъм пи, докато стомахът му се поду, опита се да намери някакъв съд за запас, но не намери и хукна да бяга, промъквайки се с мъка през гъстите храсти. Нямаше време да избира пътя. Натъкваше се на цветя, тичинките на които излъчваха топлина. Това зарадва беглеца: роботът щеше да се заблуди, ако поиска да търси човека по топлината на тялото.

Отзад се чу странен свистящ звук, като че ли някой шумно разсичаше въздуха, докторът не издържа и се обърна. От небесата вертикално се спускаше джанът, блестящ под лъчите на слънцето като божество.

* * *

Като си помислиш само – този екземпляр са го построили любящи механически родители, още преди на Земята да е възникнала човешката цивилизация! От гледна точка на технологията, джанът както и преди превъзхождаше всички достижения на земните учени. И при всичко това жадуваше да погуби своя благодетел.

Най-после Дилингъм отвърна поглед от робота и продължи пътя си бързо, но внимателно. Надяваше се, че джанът, за разлика от хрътките, не умее да надушва следата.

Чу как роботът затропа в противоположна посока. След това той отново се издигна нагоре, шарейки по храстите с розов лъч. Дилингъм се скри зад металическото стебло на дървото, докато премине опасността. Трябваше да избягва лъча, който се виждаше ясно на слънчева светлина.

Внезапно докторът се сблъска с робот-животно. То имаше медни крайници, зъби от неръждаема стомана и нажежени бели очища. Дилингъм не успя и да си помисли, че звярът удивително напомня на земните хищници, когато роботът се хвърли към него.

Дилингъм инстинктивно подскочи, хвана се за железен клон и се повдигна. Звярът се преобърна, плъсна на земята и това му попречи да скочи отново. Задните му лапи вместо с нокти завършваха с колелца, а коленете му приличаха на бутала, така че смекчаваха удара при скачане.

Но за какво му беше човешка плът? Нямаше време за размишления. Дилингъм се изкачи нагоре по грапавия ствол. Сега той съжали, че е изпил толкова вода. Тя го дърпаше надолу и се плискаше в стомаха му. Звярът, който го преследваше, беше чисто и просто хищник, нападаше всяко живо същество, попаднало на пътя му и едва ли се замисляше над това, че вътрешностите му ще ръждясат, ако излапа Дилингъм.

Челюстите му оглушително щракаха до самите пети на беглеца и струя от нажежен въздух опари стъпалата му. Очевидно у хищника заработи системата за охлаждане, но тя премного напомняше на

горещо дихание. Из тенекиените листа се подадоха телени пипалца. Те се свиваха с пружини и в краищата им нещо пробляскваше. Съдейки по всичко – отрова... Хищникът отдолу раззина паст. Дилингъм имаше възможност да погледне в гърлото. По своето устройство то приличаше на месомелачка.

Беше попаднал в капан. Най-близкото до него пипало докосна главата му, замириса на опърлени коси и болка прониза тялото му, като че някой беше насочил към главата му слънчев лъч през увеличително стъкло. Дилингъм се отдръпна надолу към зиналата зверска уста.

– Спасете ме – закрещя той, без да се замисля колко нелепо звучи тоя зов.

И джанът дойде. За броени минути той се провря през храсталака и се намери до дървото. Струя пламък, изригнала от гърдите му, разтопи муцуната на хищника. Пронизителен звук застави пипалцата на дървото да се скрият.

– *Не някой друг, а аз ще те убия!* – пропя роботът.

Когато смисълът на думите му стигна до Дилингъм, той затвори очи, разбрал, че е дошъл краят му. Металическите пръсти хванаха тялото му и го повдигнаха нависоко. Няколко мига той вися във въздуха, а после почувствува под нозете си почва. Джанът го пусна.

– Аз бих желал ние с вас по-скоро да свършваме – каза Дилингъм, внезапно почувствувал пълно спокойствие.

– *Ти можеш с молба да се обърнеш
към мен преди да те убия. Ще я изпълня и затуй
сега ти давам три пъти по пет
секунди. Такъв е джановият обичай.*

И джанът започна да тиктака като будилник.

Петнадесет секунди, за да намери изхода, който не смогна да измисли целия ден. Десет секунди... Джанът вече беше насочил цевта, подаваща се от гърдите му. Пет секунди... Главата му беше празна...

– Отсрочка! – извика той.

– *Съгласен съм* – каза джанът – *Колко?*

Господи, каква глупост...

– Петдесет години?

Очакваше унищожителен удар на топлинното оръжие и чу:

– *Ще получиш, смъртний!*

Дилингъм отвори очи и ги втренчи в робота:

– Искате да кажете, че ще почакате?

Стори му се, че металическото лице се озари от усмивка. Но във всеки случай устата беше отворена и вътре святкаше поправеният зъб. Вероятно на Риск не бяха намерили замяна.

– *Обикновено давам по-малка отсрочка.*

Ала сега бих бил нечестен

ако огранича желанието ти.

Нали не си лъжец, подлец безсрамен.

За честност джаните отвърщат с благородство.

Дилингъм изведнъж се сети за Уустрид, чието поведение някак си му напомни кодекса на джаните. А той така се надяваше, че втори такъв няма да намери.

– И така, след като нямате възможност да измените клетвата, вие леко изменихте нейния дух – каза той.

– Но аз не можех сам да ти предложа туй – съгласи се джанът –
и удължих за изпълнението срока,
надявах се на съобразителност и досетливост.
Не някой друг, а само аз ще те убия.
Ни звяр, ни мор, нито човек не може
вреда или пък мъка да ти причини.
Но точно петдесет години като минат
Ти ще загинеш от ръката ми внезапно.
През всичките години с теб ще бъда
и ще следя да се изпълни клетвата.

– Великолепно!

И така, джанът се оказа негов телохранител, най-компетентният в Галактиката, който ще предпазва Дилингъм от всички опасности до тогава, докато не му чукнат деветдесет и две години. Добре беше, че клетвата не е предвиждала незабавно убийство. Единственото, което тя изискваше безусловно, беше никой друг, освен джана, да не може да посегне на избавителя му.

– Е, хайде да тръгваме, джане – извика Дилингъм, като си спомни нещо важно, – в Университета има студентска демонстрация. Устрид ще ме убие, ако не премахнем обсадата, преди да са пострадали любимите му папки.

Тайнствената къща

Научно-фантастичен разказ

Юрий Нагибин

Мнозина жители на древната японска столица се питаха кой ще наследи господин Ито, който гаснеше стар и болнав в своята красива и празна ергенска къща. Господин Ито беше сарафин и като всички сарафи беше и лихвар – даваше заеми било срещу лихви, било срещу залог на скъпоценни камъни, на златни или сребърни вещи. Господин Ито беше богат, но не колкото някои свои колеги – като справедлив човек не притесняваше много длъжниците си.

Няколко дни преди на умре господин Ито, при него се явиха двама души: старец и момче. Те останаха до последния му дъх, затвориха очите му и с подобаващи почести предадоха тялото му на земята. Сетне старецът си замина, а момчето остана. То беше наследникът. Акира Кавашима се наричаше, бе братов внук на покойния сарафин.

Изглежда, че този мършав, мълчалив, с поглед в земята младеж, който нямаше пълни двайсет години, бе усвоил добре оскъдните уроци, предадени му от покойника... За общо учудване, той подхвана работата с твърда, опитна ръка, но пак тъй съвестно, както и покойният брат на дядо му.

Акира Кавашима не спечели сърцата на съгражданите си, както покойният. Дали защото беше лишен от благодатния дар на общуването или пък поради необяснима гордост пренебрегваше

околните? Стариат можеше да се пошегува с клиента, с блага уморена усмивка да се осведоми за здравето му и дори да почерпи с чашка саке след изгодна сделка. Но неговият наследник не пристъпяше границата на ледената деловитост. Седеше в кантората си твърде изправено, като че глътнал меч, и тънката кожа на клепачите му изглеждаше като опната над очите – само в долната част оставаше една тясна цепка. Но тоя полуспящ поглед бе зорък като на сокол. Пръстите му, сухи и силни и толкова дълги, сякаш имаха допълнителна костича, докосваха внимателно, гальовно везните, на които теглеше златния пясък, флакончетата с отрови за изпробване на качествата на скъпоценните метали, високите фишеци от чуждестранни монети, както и тънката четчица, с която подписваше книжа, безпощадни като съдбата. Ако клиентът завържеше спор, той заставаше като Буда, с натежало от неподвижност тяло, с ръце на колене и със сбърчени вежди, та само едва забележимия трепет на ресниците издаваше бушуващото в него чувство. Ако пък клиентът пристъпеше границата на учтивостта, той се присягаше, бавно поемаше златната монета и я огъваше с едно мигновено и ужасяващо движение на пръстите – на палеца, средния и показалеца. Подхваналият спора обикновено веднага млъкваше.

Носеха се разни слухове за него. Една нощ неколцина млади самураи, пийнали си порядъчно саке, съзрели в глухата улица край манастира неговата самотна фигура. С намерение да изплащат надутия сарафин, те се спуснали върху му като крещели и размахвали оръжие. С един скок Акира Кавашима се озовал зад ъгъла на манастирската стена и в миг изчезнал. Довтасалият със

закъснение калугер уверявал военните, че току що бил видял как някакъв огромен черен бръмбар пропълзъл по високата бяла стена и се скрил оттатък оградата.

Хората се плашеха още и от неговата способност да се появява съвсем незабелязано, сякаш изникваше от земята и го нарекоха „ниндзя“, което ще рече невидим човек.

Според народното поверие всички ниндзя можели да стават невидими, да проникват през стени, да се катерят по отвесни скали, да се движат с непостижима за човека скорост, да дишат под вода, да убият неприятели си с една само заплуване, да се освобождават от всякакви окови; извънредно острият слух им позволявал да подслушват тайни заговори, а котешкото зрение – да виждат и в най-непрогледната нощ.

Но как ли щяха да се учудят неговите съграждани, ако узнаеха че младият сарафин Акира Кавашима е наистина ниндзя.

Неговият баща, дядо, и прадядо, и пра-прадядо били ниндзя. Техният клан населявал горите в централен Хонсю и древното изкуство на ниндзянци се предавало в семейството от баща на син, пазено в най-строга тайна и забулено с легенди. Тренирали и обучавали момчето още от деветгодишно възраст. Обучавали го на търпение: ниндзя трябвало да може с часове да седи неподвижен като камък, с часове да прекарва под водата, дишайки през бамбукова тръбичка или през кухата ножница на меч си; трябвало да може да задържа дишането си като най-издръжливите ловци на бисери. Мъдро и сурово тренирали тялото му и всички органи на сетивата, докато ги довели до онова съвършенство, което им било

присъщо преди още човекът да се разврати от излишества и леност.

На седемнадесет години Акира Кавашима станал господар на тялото си, той можел да извади пръстите си от ставите им, сетне китката, лакътя, рамото. Ръката се превръщала в нещо като колан на престилка, който при желание можеш да вържеш на възел. И после, разглобен по тоя начин, на него нищо не му струвало да се освободи от всякакви вериги и белезници, да се провере през иглени уши. Акира овладял до съвършенство безшумната походка на ниндзя, когато бързо и плавно правиш стъпка подир стъпка, сякаш пълзиш по гладък лед. Той се научил да пъха незабелязано в чужди врати слухова тръбичка от бамбук, снабдена с разтваряща се „венечна“ фуния. Усвоил изкуството да се катери по отвесни скали с помощта на въже, снабдено с кука. Научил се на движение в пълна тъмнина, като усещал заобикалящите го неща посредством дълъг пипач и откриел ли враг, поразявал го с „плюнката на дракона“ – една отровна игла, която изплювал със сила през тръбата на пипача.

Той можел да издържи удара на меч с длан в особена гривна, и, като заклещвал острието, с едно само движение да обезоръжи противника и в миг да разкъса слепоочието му с другата ръка, въоръжена с бокс „тигрова лапа“.

С гордост и изящество той носел несносното в очите на непосветения бойно одеяние на ниндзя: черна, безформена плащеница, която скрива естествените очертания на човешкото тяло и го обезличава.

Сега кланът ниндзя бил в упадък. По време на кървавите феодални разпри, в борбата за върховна власт, когато ту една или друга враждуваща партия се мъчела да спечели слава, той процъфтявал. Но когато родът Такугава спечелил победата благодарение на ниндзя и поел управлението с твърда ръка, за клана в страната настъпили черни дни. Разбира се, и сега ниндзя били използвани при война като разузнавачи и шпиони, търсени били също от знатни хора за най-различни деликатни поръчения, но и сравнение не можело да става с онова, което било през времето на тяхното горчиво минало. И въпреки всичко кланът свято пазел своето изкуство, подхранвано до ден-днешен от надеждата, че времето на неговия разцвет отново ще се върне.

След смъртта на богатия сарафин, който остави своето имущество на братовия си племенник, кланът накара младежа да продължи неговия доходен занаят, за да помага с каквото може на сродниците си. С голяма мъка той надви у себе си нежеланието да смени волния горски живот със скучния, заседнал градски живот, но подчинението е също такъв неотменим закон в клана ниндзя, както и спазването на тайната. За нарушителя – смърт.

Акира се измъчваше в града. Колко хубаво му беше да се събужда от шумоленето на вейките, да поема леко влажния от росните изпарения горски въздух и да потръпва от сладкото чувство на ободреното след съня тяло, което жадува за сурови упражнения. Колко хубаво му беше, след като се измие с изворна вода и похапне ориз, да започне ден на истински мъжки труд – на нападение и отбрана, на борба, на бой с мечове, на стрелба в определена цел, на бягане, скачане и катерене по стръмни урви!...

Всичко му беше чуждо в града. Не обичаше своята спретната, прохладна, но тясна като клетка къща, нито градината с традиционните цветни лехи, декоративни храсти, поточе и неизбежна каменна ваза – строго пресметнато безредие, което внушава на гражданина привидно приобщаване към девствената природа. Не обичаше да пипа пари и се опитваше да не гледа алчните, угоднически нещастни лица на своите клиенти. Той нямаше други допирни точки със своите съграждани освен деловите. Не пиеше, не пушеше, презираше натрапчивата професионална нежност на гейшите, не можеше без погнуса да мисли за ласките на продажните жени. Равнодушен към изкуствата и бога, не стъпваше в храм. Поезията на живота му беше в друго – защитата и нападението.

Живееше тъй, сякаш са го потопили във вода с тънка дихателна тръба, която едва доставя въздух на белите му дробове, и не за някакви си часове, дни или дори години, а за цял живот.

Но той бе длъжен да понася участта си, защото търпението влиза в статута на ниндзяцу. Той бе необходим на клана тука и със стиснати устни, с полуприкрити кафяви очи от тънки като птича люспа клепачи той понасяше своето изпитание.

Дойде ред най-после да помисли и за своята безопасност. Никакви хватки нямаше да му помогнат в малкото пространство на неговата къща, ако го нападнеха. А можеше да го нападнат, за да го ограбят или просто оскърбят, да го направят за смях: нали го мразеха. Той усещаше това като лек хлад по кожата. И тогава реши да превърне своята къща не в крепост – о, не, каква ти крепост може да бъде една къща от дърво и хартия? – а в гибелна клопка за

всеки, който се осмели да проникне тук неканен. Той затъна в изчисления и чертежи. Ниндзя Кавашима живееше изолирано и самотно, малко познаваше хората и затова не познаваше добре и себе си. Той не се изненада, че в невероятно кратък срок стана отличен финансист и поведе работа на своя роднина така, сякаш бе преминал специална школа. Без ни най-малък страх и колебание той си постави извънредно сложна строителна задача, която изискваше специално образование, дълъг опит и талант, култивирани от по-възрастните. Той наивно смяташе, че ще придобие уменията да прави всичко, което другите умеят да правят.

Без да променя с нещо фасадата на къщата – искаше намеренията му да останат скрити – Кавашима започна да я преустройва отвътре. Най-напред си осигури бягството – и за спасяване, и за примамка. Точно под покрива направи трети етажи система от люкове, които му осигуряваха мигновено спущане без стълба от горния етаж в подземния. Тук изкопа погреб – тайник. Част от къщата снабди с двойни стени, където скри стълбите, застла коридора с вибриращ „пеец” под и това бе единственото нещо, което не беше плод на неговата фантазия. Пеещи коридори е имало в къщите на много феодали, които не напразно са се страхували от нападения. Той измайстори фалшиви врати, които потуляха дупки и истински врати, скрити в стената. Площадките, образувани от пресичането на коридорите, покри с рогозки, под които нощем зееха кладенци. На дъното на всеки кладенец стърчеше меч с острието нагоре, което беше двойно. Горните прагове на вратите можеха да рухнат върху главата на неканения посетител, подвижните стени вдигаха тревога при докосване. Той

работеше сам, без помощници. Две години нощем преустройваше своята къща, като разрешаваше архитектурни и технически задачи, достойни да затруднят и най-големите познавачи на строителството и механиката. Но въпреки своето невежество, с усилие на волята, на разума, на нечовешката упоритост, с търпението и съсредоточеността на един ниндзя той сътвори архитектурно чудо, на което бе отредено да диви и възхищава посетителите цял век по-късно. Подобно нещо се постига само ако се забрави, че човешките възможности са ограничени.

Той се заблуждаваше само в едно, че хората не знаят нищо за неговата работа. Неизвестно как, но всички жители на столицата научиха за къщата-капан и не би се намерил крадец, разбойник, любител на авантюри, който би дръзнал да посегне на спокойствието на ниндзя.

Като свърши всичко по къщата, Акира Кавашима се ожени. Взе дъщерята на писар, негов съсед. Тя не беше с нищо по-добра или по-лоша от много други момичета в квартала: свежичка, с ласкава усмивка, с мънички ръчички. Акира я избра, защото беше от бедно семейство и нямаше да му я откажат. За три години жена му роди три дъщери и Кавашима, който мечтаеше за син, затъгува още по-силно. На сина си, като на мъж, би предал своето изкуство, което пропадеше нахалост, а с дъщерите си какво би могъл да стори?

Нощем, тласкан от мъка, той оставяше жена си и тръгваше да броди из къщата. Грабваше от скривалището черното наметало и го навличаше. Прохладната копринена материя приятно досягаше голото му тяло. Той се промъкваше през коридори и пещите дъски мълчаха – тъй въздушни бяха неговите дебнеци стъпки. С лек,

котешки скок се прехвърляше през отворите на люкове, които мигновено усещаше с върха на пръстите на изпружения си крак. Тези защитни действия пораждаха у него смътна тревога, която придобиваше постепенно реален образ на стаил се наблизил враг. Да, той беше до него, той чуваше сподавеното му дишане, долавяше свитото на кълбо тяло, и се разтреперваше щом си представяше ясно как овлажняват дланите, които стискат дръжката на меча, та чак и него самия го избиваше пот. И изведнъж, някакъв спонтанен порив го обръщаше в бягство. Носеше се по етажите, промъкваше се през люковете, спущаше се по гладките колони, изтичваше по тайните стълби, вмъкваше се в самите стени, а като се проснеше на пода, се сливаше с него.

Играта го увличаше. И вече, когато излизаше за своето нощно странстване, той се въоръжаваше с кинжал, с въже с кука накрая, с бокс „тигрова лапа”. Той можеше да полети към тавана и да увисне там подобно на прилеп, можеше да прескочи параван, като се засили, да се хвърли стремглаво в кладенец срещу двуостър меч и едва в последния миг, забивайки куката на въжето да увисне на косъм от гибелното острие. Играта ставаше рискована, той усещаше резки, силни приливи на кръв в жилите и се радваше на тая игра на живот и на смърт.

След това скриваше наметалото и бойното снаряжение и се връщаше при жена си. Тя спеше спокойно с, високо поставена върху дървена пейчица глава с красива прическа. Той я вземаше спяща като почти я обичаше за нейната кроткост и покорство и още за това, че не се досещаше за нищо, дори, че между тях съществува такава близост. Ала тя не спеше, само се преструваше

на заспала, догаждайки се, че това му е нужно. Тя знаеше всичко за неговите нощни похождения из къщи с черното страшно одеяние, за това яростно буйство, което караше сетне неговото тясно, силно, горещо тяло да трепери, и тя разбираше че живее с дявол. И момичето-жена с порцеланово лице, ласкави устни и мънички крехки ръчици съзнаваше своята безкрайна греховност, и, набожна по природа, престана да се моли и да ходи в храм. За нея няма и не ще има прошка. Но тя за никакво небесно благоволение не би пожертвувала кратките сурови ласки и целувки на сухата му печална уста.

Не може да се пие вечно от чашата на самоизмамата. Акира Кавашима мечтаеше страстно за нападение – искаше му се да изпита и себе си, и своята къща. Той молеше провидението да вдъхне на враговете му смелост, необуздана алчност, лудешка дързост. Почувствува нужда от истинска опасност, както жадният – за глътка вода. Почувствува нужда и от истинска победа, а не от въображаема, когато измамил предполагаемите си врагове и объхтан от ролята на призрак, свличаше опустошен и разгорещен плащеницата от гърба си. Поне да беше пропята капчица кръв, капчица гореща, възсолена, лепкава жива кръв!...

Ядосваше се на тоя неуловим човек, какъвто бе самият той. Та ниндзя е не само защита, но и нападение! И понявга като бягаше от въображаемите си врагове, той се превръщаше от беглец в преследвач. Искаше му се да настигне и сам да поразии черния призрак. Представяше си как след миг ще го настигне, зад оня ъгъл, по оная стълба, в оня коридор. Все по-бързо и по-бясно ставаше преследването, той се хващаше за меч, но нямаше никой,

невидимият отново се беше изплъзнал. И се чувстваше унизен. Колко тежко е да бъдеш елен и ловец едновременно! Той почти се ненавиждаше.

В дните на пълнолунието го обземаше безгранична тревога. Огромното оранжево светило не изчакваше угасването на вечерната заря и се подаваше иззад хълмистия хоризонт, хвърляйки на земята снопове тайнствено мъждива светлина. Тогава по улиците се появяваше процесия от празнично наконтени деца, сънени и малко смутени, водени от свещеници в пищни одежди. В центъра на шествието се клатушкаше колесница, карана от бисерно бледожълти крави с малки тъпи муцуни. Тогава в гърдите му се надигаше мъчително сладка възбуда. Увличайки подир себе си целия град, шествието минаваше край неговата къща на път за езерото, където корабчета, накичени с разноцветни фенери, очакваха децата. Луната оставаше единствения властелин на града. Бързо, пред очите на хората тя се възземаше стъклено-зеленикава, като изпълваше градината с остра студена светлина. Сенките се очертаваха особено ясно, като се напояваха тлъсто с черна боя и придобиваха странна подвижност. Всеки повеи на вятъра предизвикваше в градината някакво трескаво раздвижване на сенките, от което в къщата се промъкваха лунни стрели. И това довеждаше до изстъпление неговия копнеж, неговата мъчително сладка тревога. Нали всяка сянка, той знаеше това, можеше да крие враг, можеше да стане враг, превърнал се в сянка.

В една такава нощ напрежението и неутолимият копнеж станаха непоносими. Той изведнъж проумя, че няма от кого друго да се бои освен от себе си, и започна открита игра. Дръпна встрани

щорите и пусна луната да влезе във всички етажи на неговата къща. И заедно с луната влезе и сянката му и се настани върху бялата площ на стената. Той се премести напред, сянката му се плъзна зад гърба. Притисна се до стената, сянката изчезна, хвърли се напред, сянката се втурна по края на светлия параван. И тогава той хукна да гони своята сянка. Никога дотогава стъпката му не е била така въздушна и стремителна, никога до тогава не се е мятал тъй леко нагоре и надолу, никога до тогава неговото съвършено тяло не му се е подчинявало тъй. Онова, което толкова го раздвояваше преди, сега се превърна за него в щастливо двуединство: щит и меч, елен и ловец...

Нагоре, надолу, нагоре, надолу, безшумно по пеещия коридор, моментално изкатерване по стената, стремително спускане в подолния етаж, едно мярване през тесния процеп и скок в дупката като завършек на всичко. Летейки стремглаво в клопката, той захвърля въжето с куката. Без него нямаше връщане горе, нито пък щеше да се чуе някакъв вик, а домашните му дори не подозираха, че съществува тайник. И той се разсмя – тържествуващ в своето собствено поражение. После извади късия си меч и с едно кръгово движение разпори корема си и чу, как плъснаха на пода неговите вътрешности. Не разбра че пада, видя само, че сянката на стената изчезна...

* * *

Ние обикаляме из къщата, запазена непокътнато от онова далечно време, когато нейният майстор-строител е препущал като черно привидение из стаите, коридорите, стълбите и тайниците. Все тъй блестящ е лакът по стъпалата на стълбите и перилата, по

рамките на подвижните стени, все тъй стегнати и чисти са щорите, свежи – хартиените паравани. И все тъй тихи, тревожни сигнали издават коридорите, щом ги докосне нечий крак, и зейват неочаквано пропасти, изникват скрити стълби зад преградите, откриват се етажи, които не подозираш отвън. Нас ни развежда миловидна девойка със синя пола и бяла блузка. Скромна приветлива усмивка разцъфва по нейните красиви, леко набъбнали устни. Тя е чиновничка от туристическото бюро, гид и стопанка на тайнствената къща, която тя и нейният чичо са наследили. И двамата са потомци на ниндзя Акира Кавашима. Чичо ѝ е свещеник, тих кротък човек, който обича усамотението, молитвите и гледа да избегне срещите с посетителите на къщата-музей.

Но ние все пак забелязахме макар и бегло този свит човек, когато на излизане се забавихме с преобуването. Като тъмно облаче или неясна сянка се мярна той в коридора, съвсем безшумен този път, и хлътна в молитвеницата, врязана сякаш в стената със златното тяло на Буда, с трепкащите пламъчета на свещниците, с дима и уханията и после в миг изчезнала.

Какво беше това – дали смирено поведение на един църковен служител, който иска да се смали до неузнаваемост, или просто наследствена черта?...

Киото – Токио

Тревата на безсмъртието

Фантастичен разказ

Иля Варшавски

Работата ми изискваше усамотяване и аз избрах един от резерватите в Централна Африка. Фонът на спокойна радост, която милионите хора в света непрекъснато излъчваха, ми пречеше. Занимавах се с история на живописца на 45-ти век – надявах се с нейна помощ да прозра загадъчния облик на света от края на машинната ера. Струваше ми се, че единствено живописца е съумяла да предаде непонятните за нашите съвременници характери на хората, положили основата на биологичната цивилизация.

Това е било епоха на дръзки догадки, парадоксални заключения и коренен поврат в човешкото мислене.

Взех със себе си биосинтезатора и с него създадох чудесна хижа – прохладна и изпълнена с горчивия мирис на треви. Биосинтезаторът ми набавяше и храна.

Бях намерил чудесно място за работа. Мислено бродех из музеите и стоях с часове пред старинните картини, загледан в суровите, одухотворени лица. Емоционалното възприятие пораждаше мисли, които временно изтласквах в подсъзнанието си, уверен, че синтезиращите дялове на мозъка сами ще ги превърнат в стройна теория и ще ги прехвърлят в оперативната ми памет, когато трудът ми бъде завършен.

Щом се изморяхах, настройвах се на вълната на Илла. Деляха ни седем хиляди километра и на такова разстояние долавях само общия ѝ емоционален тон. Както винаги, тя излъчваше спокойствие и доброжелателност.

Вечерните часове, когато горещината понамаляваше, прекарвах на брега на реката, там където тя правеше завой. На това място защитната стена също завиваше и в резултат се получаваше нещо като увеличителна леща. На отсрещния бряг имаше водопой и дивите животни си го поделяха според някакъв неписан закон. За тях аз си оставих невидим и нечут, а към мене стената пропускаше светлината, звука и дори различните миризми. Много беше забавно, когато някой хипопотам, доплувал до средата на реката, се натъкваше на невидимата преграда и със сърдито пръхтене се връщаше обратно.

Не мога да кажа, че много се зарадвах, когато през един от тези благословени часове се появи един непознат човек. Усетих излъчващата се от него печал, още преди да чуя стъпките му. Той дружелюбно ми кимна и легна на земята близо до мене. Обикновено не обръщам внимание на външността на хората. Повече ме интересува душевното им състояние. Неговата печал събуди у мене жалост и аз се стараех да я подтисна за да не я почувствува. Знаех, че това може да му е неприятно; За съжаление, ние все още не умеем да управляваме чувствата си. В такива случаи най-добре е да започнеш да мислиш за нещо друго.

Отидох до него и седнах.

– Гледайте! – казах и му посочих една мравка, която мъкнеше суха сламка. – Товарът ѝ е два пъти по-голям от самата нея, но

опитайте се да изпитате възторга, с който я изпълва работата ѝ. Какво огромна наслаждение предизвиква всичко, извършено по инстинкт. Чувствувате ли?

Той погледна мравката, после вдигна очи към мене:

– Не зная. Не чувствавам тези неща.

Звучеше невероятно, но разбрах, че казва истината.

– Извинете! – отвърнах. – Много глупаво излезе. Повярвайте ми, нямах ни най-малко намерение...

– Вярвам Ви! – усмихна се унило той. – Няма защо да се самоупрекувате. Аз съм... безчувствен. В оня смисъл, който всички вие влагате в тази дума. Но няма нужда нито да ме утешавате, нито да ме забавлявате. Аз... свикнал съм да бъда сам. Даже сред хората.

Може би по-добре би било да си тръгна, но почувствувах, че присъствието ми не му досажда и отново легнах и се опитах да се съсредоточа върху усещанията на животните.

Той също потъна в мислите си – тягостни и еднообразни, скри се от действителността в призрачния свят на спомените. Вероятно поради това неволният ми вик му подеждва като удар.

– Какво?! – попита той, като скочи и се огледа. – Какво има?

– Ей там... Гледайте! – посочих стената.

Самият аз нямаше защо да поглеждам. Вече бях изпитал всичко това: болката, смъртният страх и отчаянието на жертвата, сладостта на още тръпнещото месо.

Той вдигна очи към мястото, където току що се бе разиграла трагедията, сви равнодушно рамене, седна и обгърна колене с ръце.

– Е, и какво?

Още не можех да дойда на себе си.

– Ужасно!

Той се извърна към мене:

– Я гледай какъв добричък сте бил. Някога заради ей такива добряци... Впрочем, защо ли Ви обяснявам? Все едно няма да разберете.

– Искате да кажете...

– Искам да кажа – прекъсна ме той, че природата е жестока, но жестокостта ѝ е мъдра. Нейна основа е опитът, натрупван милиарди години. Това, което току що се случи, е също така естествено, както и човешката смърт.

– Грешите! – възразих разгорещено. – Със смъртта човекът никога не се е примирил. Той винаги ще мечтае за безсмъртие и рано или късно...

– За безсмъртие? Че на кого е притрябвало то?

– На всички.

Той въздъхна. Заля ме вълната на неговата печал.

– На всички не бива.

– Защо?

– Защото това е началото на края на човечеството. Без смяна на поколенията няма да има нито еволюция, нито прогрес.

Исках да възрази, но той ме прекъсна с предупреждаващ жест:

– Зная предварително всичките Ви възражения. Искате да кажете, че животинският свят е едно, а човешкото общество съвсем друго. Нали така?

– Приблизително.

– А известно ли Ви е, че някои хора, които са притежавали дарбата да предчувствуват, да възприемат чужди емоции, да правят наум сложни изчисления или са имали кожно зрение, изключителна памет и още редица други неща, в наше време достъпни за всички, са били смятани или за униками, или – което е още по-лошо – за шарлатани. Дори учените не са разбирали, че това са само неизползувани резерви на мозъка. За да получат хората власт над тях, е била необходима огромна генетическа работа върху повече от десет поколения, Сега всички имат равни възможности. Но дали тези възможности са изчерпани? Повярвайте ми, непрекъснатото усъвършенствуване на човешкия род е много по-важно от това да се спре то в името на личното безсмъртие. Напълно достатъчно е, че през последните столетия продължителността на човешкия живот нарасна три пъти.

В думите му имаше известен здрав смисъл, но все пак доводите му не ме убедиха.

– Двете неща съвсем не си противоречат. Безсмъртието не изключва продължението на рода.

– Ами излишното население – ще го пращаме да покорява други светове ли? – насмешливо попита той.

– Защо не?

Чувствувах как все повече се дразни, макар че се опитваше да го скрие.

– Значи да обречем известна част от човечеството на изгнание? Да обречем човека да скъса всички неразривни връзки с родната планета? Да го изтръгнем от биологичния комплекс, въвн от който той не може да съществува? Или да изпратим с него целия

комплекс? Но въпреки всичко не е изключена възможността тези хора да се изродят поради непредвидени мутации в новите условия. И в резултат какво ще се получи? Та нали те също ще бъдат безсмъртни и също ще създават потомство? Излиза, че след време и там ще се появят изгнаници. Няма що, чудесна перспектива – свят, населен с непоносими старци, уверени, че когато са били млади, всичко е било по-хубаво, прекалено надменни, за да отстъпят мястото си другиму, преизпълнени от съзнанието за собствената си непогрешимост и неспособни да научат нищо ново. А същевременно младежта, надеждата на човечеството, ще се скита и ще търси пристан и рано или късно всичко ще се повтори отново. Или може би имате намерение да изгоните в галактическите простори старците? Дума да няма, великолепно разрешение на проблема за безсмъртието!

– Повярвайте ми, така е – добави той, като помълча малко. – Та нали именно с моето име е свързана тревата на безсмъртието.

Едва се съдържах да не се засмея. Представете си, че разговаряте с някого и изведнъж разбирате, че това е върналият се от странствуванията си Одисей. Бях чувал някои неща за тревата на безсмъртието. Всяка епоха си има свои легенди. С течение на времето около тях се натрупват толкова измислици, че изглежда почти невъзможно да се извлече макар и зрънце истина. Тревата на безсмъртието. Напрегнах дълговременната си памет.

– Значи Вие сте Джонатан Рейдън?

Той поклати отрицателно глава:

– Не. Това, че си спомнихте за Рейдън, Ви прави чест – та той е само второстепенен герой в тази епопея. Не, аз се казвам Чой.

Името ми е непознато за Вас. За мен не е писан нито ред, макар че...

Погледнах го внимателно. Наистина, в целия му облик имаше нещо странно. Тесни монголски очи – мъдри и уморени, дребно, сухо тяло – подвижно като на гуцер и поразителна кожа – гладка, някак неестествено розова. Такъв цвят обикновено имат восъчните фигури в паноптикума – правят ги така, за да приличат на живи.

– ... макар че аз съм Чой, който даде на хората безсмъртието и не съм аз виновен, че всичко стана така. Ако Ви е интересно...

– Разбира се! – казах аз. – Рядко можеш да чуеш такова нещо!

– Наистина рядко! – потвърди важно той и прокара ръка по червеникавия пух по главата си. – Можете да смятате, че Ви е провървяло. Впрочем, не зная дали разполагате с достатъчно време.

Време имах предостатъчно.

– И тъй, говорехме за Джонатан Рейдън – започна Чой. – Той бе син на своето време. Опитайте се да се върнете мислено с дванадесет века назад. Епохата на тържеството на точните науки над природните сили. Та нали тъкмо тогава хората са се научили да превръщат Времето в Енергия. Това давало неограничени възможности за покоряване на космоса. За съжаление, в ония години хората още не са разбирали пагубните последици от изменянето на нормалната скорост на времето. Тези неща станали ясни много по-късно. А по онова време всички на Земята били обхванати от стремежа да летят все по-надалеч и по-надалеч. Големият космос станал достъпен за всеки. Хиляди откриватели се втурнали в звездните простори. Мнозина от тях изобщо не са се

върнали. Останалите се появявали на Земята столетия по-късно, когато интересът към космическата експанзия бил вече поутихнал. Те долитали целите брадясали, обзети от безумни проекти. Всеки от тях се смятал за потенциален благодетел на човечеството.

Сред тях бил и Джонатан Рейдън, човек с несломима воля на авантюрист, съпътствуван от сполуката и неподбиращ средствата за достигане на целта. Провървяло му. Той бил единственият, който открил в покрайнините на нашата галактика разумна форма на живот – удивителна и на пръв поглед невероятна. Това било колония атици.

Много небивалици са измислени за атиците оттогава насам. Опитват се да ги представят като някакви свръхестествени същества. Глупости! Аз знам най-добре от всички. Да, те са безсмъртни, но в безсмъртието им няма нищо загадъчно. Тайната е в храната им. Именно в прословутата трева на безсмъртието, в която живеят вируси, регенериращи застаряващите тъкани. Това е всичко. За някои неща бил наясно дори и Джонатан Рейдън, макар да не бил свикнал да вниква в подробностите. Естествено, хрумнало му да облагодетелствува хората, като им подари безсмъртие.

Тогава още нямало лингвоанализатори и за да се разбере с атиците, Рейдън е трябвало да разчита единствено на тяхната способност да усвояват чуждата реч. Задачата никак не била лека, макар че атиците са много схватливи. Рейдън разбрал добре само това, че атиците категорично отказват да му дадат семена от тази трева.

Вече споменах, че Рейдън не бил от хората, които се спират пред трудностите. Той просто откраднал семената и тръгнал към Земята.

Все пак не му липсвал здрав разум и той никому не разказал за своите подвизи. Решил да отгледа тревата върху малък участък и само след като ефектът бъде проверен при земни условия, да обяви новата ера, пред прага на която е човечеството.

Надеждите му обаче не се оправдали. Тревата се развивала много добре, но овцете, които Рейдън хранел с нея, не станали безсмъртни. Нещо повече: поразило ги безплодие. Рейдън унищожил всичката трева, но било вече късно. Вирусът на безплодието започнал да се разпространява със застрашителна скорост по цялата планета. Животновъдите първи забелязали това, но тъй като още тогава месото играело все по-малка роля в хранителния баланс, явлението не предизвикало особена тревога. Вирусът не поразявал растенията, макар че, както се оказало по-късно, той се развивал именно в тях.

Знаете колко бавно се натрупват данните от социологическите проучвания. Тъй че изминали десетина години, преди да разберат, че раждаемостта сред хората катастрофално намалява. Рейдън не можел да мълчи повече. Разкрил всичко. Сега вече учените знаели причината, но борбата с вируса никак не била лесна. А и малко време оставало. Пресметнали, че даже и да успеят да ограничат темповете на разпространение на епидемията, като създадат стерилни обитаеми социални зони, и в този случай човечеството няма да просъществува повече от два века.

Трябвало на всяка цена да победят вируса, но усилията им не се увенчали с успех.

Суровият съд на собствената му съвест и чест осъдил Рейдън на вечно изгнание. И това не било гола фраза. Защото той бил ял от тревата на атиците и бил безсмъртен. Така че изгнанието наистина било вечно. Заселил се на малко островче в Тихия океан и се заел с вирусология с надеждата поне малко да заглади вината си пред хората. Ударът не сломил привычната му самоувереност. Той бил убеден, че ще съумее да се справи с вируса.

Междувременно били взети всички мерки и раждаемостта била стабилизирана, но все още продължавала да е твърде ниска.

Тогава именно на острова дошли Левшин и Тренг. Левшин бил биолог, а Тренг астронавт. Двамата носели извънредни пълномощия от Съвета, но Джонатан Рейдън, им казал да се махат. Заявил, че вече е разказал всичко, което знае, и че не желае повече да говори за тая проклетата планета, населена според него с негодници и измамници. Но въпреки всичко накарали го да заговори. Нещо повече – да си спомни такива подробности, които съвсем бил забравил.

Колонията на атиците се състояла от около триста индивида. Когато Левшин започнал да го разпитва имало ли е сред тях представители на различните възрасти, Рейдън най-напред се разярил и казал, че не се е учил да разпознава възрастта на зайците. но внезапно си спомнил, че бил видял два-три съвсем мънички атика. Нали разбирате, това напълно променяло нещата. Ако вирусът на безсмъртието носи в себе си биологически

оправдано безплодие, как тогава е могло да се появи на бял свят тяхното потомство?

Изведнъж Рейдън си спомнил, че атиците непрекъснато разправяли за някаква друга трева, но, всецяло погълнат от мисълта за безсмъртието, той не им обърнал никакво внимание.

Следователно ключът на новата главоблъсканица трябвало да се търси само при самите атици.

Левшин се свързал със Съвета и планът му бил одобрен.

Сигурно сте чували за парадоксите на локалното време. Всичко зависи от скоростта. Тъй че, за да отидат и да се върнат обратно, Левшин и Тренг щели да загубят около две години; през това време на Земята щели да изминат двеста. С една дума, двамата рискували когато се върнат, да заварят само жалки останки от човечеството, но не бивало да се отказват от този последен шанс.

Тоя път всичко било внимателно обмислено. Левшин смятал, че щом в тревата, отгледана от семената, които е донесъл Рвйдън, има вируси, предизвикващи само безплодие, но не и безсмъртие, причината се крие в непривичните за растението земни условия. Затова натоварили на кораба съдове с образци от земна почва и апаратури за изкуствен климат. Всичко, като се започне с радиоактивния фон, чак до химичния състав на почвата, трябвало да отговаря на условията, съществуващи на нашата планета. Предварителните опити щели да бъдат проведени там, на място.

За съжаление, една нелепа случайност разстроила всичките им планове. В края на полета към непознатата планета се сблъскали с микрометеорит. По принцип в това нямало нищо страшно, ако не се

смята, че синтезаторът на храна излязъл от строя. Оставал им само аварийният запас от продукти.

Той бил съвсем недостатъчен, за да се върнат двамата обратно, но те разчитали, че при атиците ще могат да попълнят запасите си и че може би с тяхна помощ ще успеят да отстранят повредата. Да знаеха само...

И тъй, те кацнали на планетата. Атиците ги посрещнали не много дружелюбно. След посещението на Рейдън хората не им внушавали особена симпатия. Въпреки всичко, те взели присърце постигналата Земята беда и били готови до помогнат.

Да, на планетата наистина имало два вида трева. Едната носела безсмъртие и свързаното с него безплодие, другата спомагала за размножаването, но унищожавала вируса на безсмъртието. Атиците прибягвали към нея само в изключителни случаи, когато се налагало да увеличат намалялото население на колонията. Защото дори и с безсмъртните всичко се случва. С една дума, разбрали се.

Но възникнали три непредвидени обстоятелства.

Първо, там по това време било нещо като нашата зима и семена от тревата, за която ставало дума, можели да се получат едва след шест месеца земно време. Като се прибави към това и времето за опитите, които Левшин трябвало да проведе, налагало се да останат на планетата около седем месеца.

Второ, атиците не познавали техниката, така че трябвало да се простят с надеждата да поправят синтезатора.

И накрая – най-важното: на тази планета освен трева нямало никаква друга храна. Човекът не е заек. Може да сдъвче няколко

стръка за безсмъртие, но това не засища глада. Безсмъртен или смъртен, все нещо трябва да ядеш.

Положението ставало съвсем безизходно. Даже ако бъдат максимално икономични, докато чакат семената, пак биха изяли половината от аварийния запас, който и без това бил недостатъчен за връщане.

Невъзможно било да се свържат със Земята от такова разстояние.

Да се върнат с празни ръце, даже при положение че издържат полугладни продължителния полет, значело да се отложи получаването на семената с още триста години. През това време човечеството просто щяло да измре.

Изход намерили атиците. Те предложили на Левшин и Тренг за храна... себе си.

Хм, Вие как бихте се отнесли към едно такова предложение?

– Никога! – извиках. – Никога не бих ял разумни същества, даже ако те сами се принасят в жертва!

– Почакайте! – недоволно се намръщи Чой. – Не бързайте с емоциите. Забравете, че сте представител на новото поколение, което възприема света повече чрез чувствата, отколкото чрез разсъдъка си. Представете си, че живеете в онази епоха, когато хората още са вярвали в непогрешимостта на логиката, когато количествените критерии са били неделими от качествените дори в областта на етиката и все още е било твърде голямо влиянието на математическите методи на мислене. И тъй, отново Ви излагам принципно задачата в светлината на съществуващите тогава критерии.

Какво представлявали атиците? Според мене, цивилизацията им е била пасивна, съзерцателна. Те били физиологически неприспособени да се трудят и се развивали по закони, съвсем различни от тези на човечеството. Не зная кога и как са възникнали условията, осигуряващи им безсмъртие. Важното е, че безсмъртието водело по-скоро до натрупване на личен опит, а не на колективен. Прибавете към всичко и идиличния живот наготово сред лоното на природата. Разум ли? Това понятие е много разтегливо. Възможно е да са били дори философи, ако може да се нарече философия система от възгледи, която не се опира върху научното познание на света – с една дума, нещо като възгледите на Платон.

Атиците за пръв път се срещали с цивилизация от друг тип – активна, стремяща се да преобрази света, постигаща своите знания с много пот и кръв, действаща, може би не винаги безупречно, но действаща. Те научили много неща от разговорите си с Левшин и Тренг. И може би тъкмо затова решили да се пожертвуват за спасението на по-перспективната цивилизация.

А сега се поставете на мястото на Левшин и Тренг. Те не били авантюристи от типа на Рейдън. Изпълнявали поръчението на цялото човечество и съзнавали каква отговорност носят. В такова положение не е трудно да пожертвуваш себе си, но нали от тях зависела съдбата на всички хора.

Хайде, опитайте се пак да намерите решение.

– Не мога! – отвърнах. – Благодарен съм на съдбата си, че не ми се е налагало да вземем такова решение.

– А на тях им се наложило. Нямали друг изход. Трябвало да избират едно от двете.

Чой потърка с пръсти слепоочията си, стана и неочаквано тръгна нагоре по брега.

Знаех, че днес вече няма да се върне. Трябваше да овладее чувствата си.

Цяла нощ ме измъчваха кошмари. Сънувах градове, покрити с прозрачни куполи, грохнали старци и старици, които бродеха по опустелите улици, лаборатории, където загубили вяра в себе си учени напразно се опитваха да победят бедствието, стоварило се върху Земята. Всички те се уповаваха на единствената последна надежда – експедицията на Левшин и Тренг.

След това виденията се сменяха с други. Двама изтощени човека в чужд за тях свят и върху им тежи непосилна отговорност. А някъде съвсем наблизо, в малките си дупки – пухкави животинчета със замислени очи на мъдреци, готови за саможертва.

Неведнъж се събуждах и си задавах все един и същ въпрос: може ли човечеството, та макар и в името на собственото си спасение, да пожертвува онова, в което се състои същината на човешкия морал? И в какво ще се превърне то след това? Но веднага започваха да ме мъчат други съмнения. Кой ми е дал право да определям съдбата на човешкия род? Да бъде или да не бъде? Спомнях си думите на Чой, че цивилизацията на атиците не може и да се сравнява с нашата. От наша гледна точка не можем дори да я наречем цивилизация. Те и сами разбирали това. И все пак... та нали става дума за разумни същества.

Измъчен, на разсъмване тръгнах към реката – чувствувах, че Чой е вече там.

– Е, какво? Решихте ли задачата?

– Не. Не зная как бих постъпил на тяхно място. Та нали вземането на такова решение зависи не само от обстоятелствата, а и от самия човек.

– Правилно! Има положения, при които не можеш да се ръководиш от ничий пример. Всеки решава сам за себе си. И те така постъпили. Първият, Левшин, тръгнал и вече не се върнал. По-късно намерили трупа му в езерото. В писмото, което оставил, имало подробни инструкции как да отглеждат семената. И нищо повече. Той вероятно е съзнавал, че Тренг е по-необходим от него, защото само той можел да върне кораба обратно на Земята, а много по-лесно е да се изхрани един човек, отколкото двама. Може би той се е ръководен и от още едно съображение. Да остави Тренг насаме със съвестта му. Защото Тренг... Хм, с една дума, така нямало да има свидетели. Очевидно, Левшин е смятал, че така е по-добре.

– А Тренг?

– Тренг взел друго решение. Една консерва на двадесет дни. Надявал се, че ще може да свикне с такава диета. Той почти дочакал узряването на семената, но... Ако помощта бе дошла малко по-рано...

– Каква помощ?

– Съвсем случайна. Един от космическите скитници уловил техните сигнали за бедствие, но пристигнал твърде късно. Той погребал Тренг и взел семената.

– Значи така е завършило всичко? Аз не знаех...

– Не бързайте – намръщи се Чой, – изслушайте ме докрай. На този човек му било писано винаги да закъснява. Той пристигнал на Земята, когато семената били вече съвсем ненужни. Джонатан Рейдън бил успял да се справи с вируса и цялата тази история вече започнала да се забравя. Е, сега вече можем да сложим точка. Разочарован ли сте?

– Не, – отвърнах. – Но ми е жал за Левшин и Тренг. Значи всичките им мъки са били напразни?

– А Вие как мислехте? В самата формулировка на задачата се съдържа вътрешно противоречие. Такива задачи нямат решение. Не е трябвало да очакват спасението на човечеството, като се уповават само на помощ отвън и пренебрегват собствените му възможности само да си помогне. Такива ситуации винаги се превръщат или в трагедия, или във фарс. А понякога и в едното, и в другото едновременно. Трагедията изживяха Левшин и Тренг, а на мен ми се падна...

– Разбирам – прекъснах го. – Вие сте човекът, който е донесъл семената и сте яли тревата на безсмъртието. Нали?

Чой в недоумение вдигна вежди. Няколко секунди той ме гледаше мълком, после съобрази нещо и се търколи на пясъка, гърчейки се от смях.

– Какво казахте? – попита той, като си пое дъх. – Ял съм тревата на безсмъртието ли?! Ох, свещена простота!

– Не разбирам, какво смешно има тук?

Той отново се засмя със своя приличен на кашлица смях.

– Смешното е това, че аз съм Чой, авторът на романа „Тревата на безсмъртието”. Някога той имаше огромен успех, а сега вече никой не си спомня името ми. Съгласете се, че не е особено приятно. От огорчение дори загубих способността си за емоционални контакти. Защото не винаги мога да намеря внимателен слушател.

Чой сложи глава на коленете си и я закри с ръце. Раменете му потрепваха.

Станах и като се стараех да стъпвам колкото мога по-тихо, тръгнах към моята колиба.

След час напуснах резервата завинаги. Струваше ми се, че в града работата ми ще потръгне по-добре.

Криминален случай в Утопия

Научно-фантастичен разказ

Мак Рейнълдз

Рекс Моран набра точно време на ръчния си видеофон и погледна циферблата, който се появи на екрана. Чу се глас на робот:

– С удара на гонга ще отбележим точно 8 часа без 10 минути.

Чу се слаб звън.

Рекс Моран изръмжа и огледа малкия апартамент. Добре беше да тръгне. Първо, обаче, взе своята Универсална кредитна карта от вътрешния джоб на самото си и я постави в отвора на стандартния видеофон, който стоеше на единствената маса в неговата стая. Той каза пред екрана:

– Проверка на кредитната сметка, моля.

След малко се чу глас на робот:

– Десет дяла от основни неотчуждаеми, никакви основни прехвърлими. Текущ кредит – един долар и 23 цента.

– Един долар и 23 цента – промърмори той. – Небеса! Не мислех, че ще трябва да започна с толкова малко на ръка.

Той набра Кредит и, почака докато едно лице се очерта на екрана. То беше делово, енергично, и малко нетърпеливо.

– Джейсън Мей слуша. Заместник-началник Кредитния отдел, неотчуждаеми основни дялове – каза той.

Рекс, Моран постави Универсалната си кредитна карта на екрана и каза:

– Бих искал аванс срещу бъдещите си доходи.

Другият седеше зад бюро.

– Един момент, поля – каза той и натисна едно копче. Изслуша доклада от видеофона на бюрото и след това погледна отново Моран.

– Вече сте два месеца напред.

– Знам – каза Рекс Моран настойчиво – но случаят е спешен.

– Винаги е спешно, мистър Моран – каза другият безразлично. – Какъв е случаят? Регистрите Ви показват, че сте почти винаги толкова напред, колкото можете да получите за месечните си доходи. Както би трябвало да знаете, правителството налага лихви върху такива аванси. В края на краищата мистър Моран, Вие губите.

– Знам, знам – каза Рекс Моран с нотка на оплакване в гласа си.

– Имах поредица от нещастия. Едно след друго.

– Какъв е поредният спешен случай, моля?

Рекс Моран би искал да е обмислил всичко по-подробно преди да опита щастието си за последен път. Той каза:

– Имам болен брат, трябва да отида да му помогна.

– Къде е този брат, мистър Моран?

– В Панама Сити.

– Един момент, моля.

Другият се дръпна към един от екраните на бюрото. След няколко минути вдигна поглед с въздишка:

– Мистър Моран, регистрите на машините не съдържат данни за Ваш брат в Панама Сити или където и да било другаде. Молбата Ви е отхвърлено. И, мистър Моран...

– Да – каза Рекс Моран отегчен.

– Недостойна обида е да лъжете кредитен чиновник при опит да си осигурите аванс срещу доходите. В случая няма да предприема нищо, но фактът ще бъде записан в регистрите на машините.

– О, браво – изръмжа Рекс Моран и изключи екрана си. – Така или иначе, не очаквах да излезе нещо – промърмори той.

Няколко минути обмисля плана си, след това вдигна рамене и набра местния клон на супермаркета на своята кутия за поръчки. Беше мъж в началото на тридесетте си години, среден на ръст и с не съвсем неприятно, но белязано лице на човек, който е видял битки, или може би е бил боксьор. В действителност, случаят не беше такъв.

Когато супермаркетът се появи на екрана, той набра отдела за детски играчки, после секцията играчки за момчета и след това – военни играчки. Накрая стесни до пистолети и набра един, който струваше само 10 цента. Трябваше да свърши работа. Постави Универсалната си кредитна карта в отвора, палеца си на екрана и поръча играчката.

Тя беше в неговата кутия за минути и той я постави в страничния джоб на самото си. Беше твърде малка, но черна и от разстояние съвсем подходяща за целта.

Премести се до своя библиотечен телевизионен екран и набра вестници, след това вестник от преди две седмици и некролозите. Прегледа няколко вестника, докато намери едно достатъчно подходящо съобщение по адреса и информацията в заглавието и си взе някои бележки.

Най-после набра адреса и почака докато се появи лице на видеофона.

Другият се намръщи като не го видя. Рекс Моран каза:

– Мистър Василис? Казвам се Рой Маккорд.

Другият беше явно аристократ, изглеждаше уморен, вероятно бе малко над шестдесетте.

Все още смръщен, той каза:

– Какво мога да направя за Вас, мистър Маккорд?

– Току що се върнах в града и чух лошата новина. Аз съм приятел... Простете мистър Василис – бях приятел на Джери Джеръм.

Лицето просветна леко и след това стана тъжно.

– А, разбирам. Страхувам се, че не съм чувал името Ви, но Джеръм имаше много приятели, за които знаех малко.

– Да, сър. Бих се радвал на възможността да Ви изкажа съболезнованията си лично... – започна Рекс Моран.

Възрастният човек леко се смръщи и понечи да отговори, но Моран бързо продължи:

– Имам също нещо от Джери, което предполагам, че трябва да дам на Вас. – Рекс Моран успя да си предаде леко смутен вид. – Е, сър, аз... мисля, че е по-добре направо да Ви го донеса.

Другият беше озадачен и сви рамене:

– Много добре, млади човече. Да видя. Ще бъда свободен към, да речем, 9 часа тази сутрин и ще мога да Ви отделя няколко минути.

– Отлично, сър. Ще дойда.

Рекс Моран изключи екрана преди другия да може да каже още нещо. За миг той гледа празния екран, после се раздвижи.

– Първата крачка – каза той. – Засега е добре. Може би не трябваше да използвавам този видеофон, но в края на краищата няма да има голяма разлика.

Не взе вакуумното метро от своето жилище, знаейки че всичките му пътувания се записват в регистрите на машините и фантетата биха могли да го проследят по-късно по номера на неговата Универсална кредитна карта. Вместо това, вървя пеша няколко пресечки и влезе в една обществена спирка. Погледна на картата и избра друга спирка, няколко пресечки от целта, след това влезе в двадесетместна кола, минаваща през това място. След като постави картата си на отвора за плащане, той се сети, че с купуването на pistolета, вероятно в сметката му са останали само няколко цента. Нямахше дори достатъчно кредит да се върне в апартамента си, ако тая малка лудория пропадне. Как щяха да се смеят момчетата, ако трябваше да се връща пеша!

Излезе от спирката на вакуумното метро и вървя пеш до сградата, където живееше Василис. Сега идваше критичният момент. Ако присъствуваха и други хора, с планът му беше свършено. Но, както той правилно беше прочел между редовете, мистър Василис старши живееше сам в апартамента си в този прочут квартал.

На входа имаше идентифициращ екран. Като си заключи пръстите да не му поискат Универсалната кредитна карта за вход, той каза пред екрана:

– Рой Маккорд по уговорена среща с мистър Василис.

Вратата се отвори и той пристъпи. Имаше два асансьора. Влезе в единия и каза:

– Апартаментът на Франк Василис.

Апартаментът на Василис беше на предпоследния етаж. Рекс Моран излезе от асансьора, намери вратата с името на Василис и задействува входния екран. Когато светна, той каза:

– Рой Маккорд посещава мистър Василис по уговорена среща.

Вратата се отвори, той пристъпи навътре... и спря. Човекът, който стоеше там в тъмен костюм, не беше този мистър Василис с когото беше говорил по видеофона. Тази особа беше хладен тип, вероятно на около петдесет. Очите му прецениха Рекс Моран презрително, отбелязвайки не съвсем елегантния костюм, грубите черти.

Човекът каза:

– Да, сър. Мистър Маккорд? Господарят Ви чака в своя кабинет.

Господарят? Небеса! Василис имаше прислужник-човек. Кой беше чувал за лична прислуга в тази век? Некрологът намекваше, че старият беше от висшето общество, но Моран не беше помислил за нещо толкова луксозно, като жилище с прислужник.

Той го последва нататък. Това беше най-големия апартамент, в който си спомняше да е бил някога. Минаха през един хол, завиха надясно и минаха през друг.

На вратата, пред която спряха, нямаше дори идентифициращ екран. Прислужникът леко почука и отвори вратата преди да му отговорят. Очевидно старият Василис ги чакаше. Много добре. Прислужникът застана вдървено и каза:

– Мистър Маккорд.

Възрастният човек, с когото преди Рекс Моран беше говорил по видеофона, погледна от мястото, където седеше в удобен стол, с малка лула в ръка, с около дузина марки на малка маса пред себе си. Явно беше филателист. Каза:

– А, да, мистър Рай Маккорд. приятелят на Джеръм. Моля, влезте.

Прецени дрехите на Моран и целия му външен вид, както беше направил прислужникът му и веждите му леко се вдигнаха.

– Е, какво мога да направя за Вас, мистър Маккорд?

Рекс Моран погледна прислужника.

Василис каза:

— Свободен си, Франклин.

Франклин се обърна и излезе, като тихо затвори вратата. Нямаше нужда от заобикалки. Рекс Моран леко извади пистолета-играчка от джоба си, даде възможност на другия да го види и го върна в страничния си джоб, но все пак го държеше в ръка.

– Това е една лудория, мистър Василис – каза той.

Другият се опули:

– Вие... искате да кажете, че сте крадец? Че сте влезли в дома ми под лъжлив претекст...

– Не бих казал така. Нека просто кажем, че ми омръзна да не получавам своя пай от тортата. И тъй като властите не биха ми го дали, аз го взимам сам.

Старецът го зяпаше втренчено:

– Вие сте глупак, млади човече.

– Може би, а може би – не. – Рекс Моран размърда предупредително пистолета в страничния си джоб.

– Да си крадец в наши дни няма смисъл. Обществото е взело мерки да се защити срещу крадци. Дребната кражба не си струва труда.

Рекс Моран му се усмихна кисело:

– Нямах пред вид точно дребна кражба, мистър Василис. Е, дайте ми кредитна си карта.

– Какъв друг вид злоупотреба е възможна? Никой освен мене не може да използвава кредитната ми карта. Аз не мога да давам, да губя на хазарт, да изхвърлям парите си. Само аз мога да използвавам доходите си.

– Ще видим това – измърмори Рекс Моран. – Дайте първо Вашата Универсално-кредитна карта. – Той отново раздвижи пистолета в джоба си.

Старецът надменно взе красив кожен портфейл от един вътрешен джоб и извади стандартната Универсална карта. Подаде я.

Моран каза:

– Имате ли кутия за поръчки в тази стая? О, да, ето я. Небе, колко е голяма! Това е сега предимството да бъдеш от висшето общество, както Вие, мистър Василис. Би трябвало да видите мъничката кутия в моя мини апартамент. Ако искам нещо по-голямо, трябва да използвавам кутията долу във входа на отвратителната сграда, в които живея. Е, с хубава и голяма кутия като тази, трябва да искате да получите в своя кабинет нещо наистина супер голямо.

Василис каза:

– Вие сте глупак, млади човече. Властите ще Ви проследят моментално.

Моран му се усмихна и седна пред кутията, като го държеше под око. Сложи картата в отвора на телевизионния екран и каза:

– Кредитна сметка, моля.

Чу се глас на робот:

– Десет неотчуждаеми основни дяла, 2046 дяла от прехвърлими основни. Текущ кредит 42029 долара и 18 цента.

– 2046 дяла от прехвърлими!– свирна Рекс Моран.

Василис изсумтя презрително.

Моран набра супермаркета, след това спортни принадлежности, след това огнестрелно оръжие, след това пистолети. Накрая избра един и кутия пълнители. Помисли за миг, след това набра фотографски принадлежности и избра един фотоапарат „Полароид-Пентакс” и филм за него.

– Можеше и повече – надхвърли той на възрастния човек. – Можех да направя голяма дупка в тази кредитна сметка.

– Няма да има изобщо някаква дупка – както я наричате – каза Василис горчиво. – Когато докладвам за тази кражба, властите ще върнат в сметката сумата, която сте ми отнели.

Рекс Моран набра мъжко облекло и бавно и спокойно избра пълен костюм, включително и обувки.

– Сега, това е един критичен момент – каза тай замислено, като не се обръщаше към никого. Набра бижутерия и накрая се спря на един диамантен пръстен за 2000 долара.

– Мисля, че това е всичко – каза той. – О, още нещо. – Набра пак спортни принадлежности за къмпинг и накрая въже.

Обърна се към Франк Василис.

– А сега, старче, ела насам и постави палеца си на този екран за поръчки.

– Да предположим, че откажа?

Рекс Моран му се ухили:

– Защо ще го правите? Както казахте, когато докладвате за това, властите ще ви върнат кредитните долари и ще дойдат да ме търсят. Нищо не губите.

Възрастният човек недоволно стана от стола си. Приблужи кутията и с презрителна усмивка към натрапника сложи десния си палец на екрана.

След няколко минути стоките пристигнаха.

Василис се върна в удобния си стол.

Рекс Моран започна да вади от кутията стоките, които беше поръчал. Зареди пистолета, сложи го до себе си близо до ръката си и след това облече новите си дрехи. Погледна възхитена пръстена и го пхна във вътрешния си джоб, а след това и пистолета.

Промърмори:

– Мисля си дали да поръчам още нещо, но такава дупка в сметката може да породви съмнение и да накара хората на машините да проверят.

– Крадец – каза горчиво Василис.

Морън му се усмихна.

– Първо ще Ви позавържа малко, стари глупако, и след това ще извикам Франклин, или както му казвате там, и ще се справя с него.

– Вие никога няма да успеете, млади глупако – изджавка старият човек.

– Известни последни думи – усмихна му се Моран.

II

Отново на улицата той разбра, че ще се наложи да върви пеша до следващата си цел. Кредитът му просто не позволяваше дори такава малка сума, като пътуване във вакуумното метро. Но за щастие, не беше много далеко. Като вървеше, взе пистолета-игралка от джоба си и го хвърли в кошче за боклук. Сега си имаше истински.

Намери квартала, който му трябваше. Избра най-малкия магазин и влезе. Имаше дори витрина. Колко анахроничен можеше да стане човек!

Тих човек на около 50 години влезе от една задна стая и огледа Рекс преди да каже с мек глас:

– Да, сър, какво мога да направя за Вас?

Рекс Моран влезе в ролята си. Той каза колебливо:

– Чух, че понякога купувате лично имущество.

– Това е вярно. Купувам и продавам. Какъв вид имущества, мистър...?

– Адамс – каза Рекс Моран. – Тимоти Адамс. Имам един пръстен, който принадлежеше на майка ми. Сега той няма никаква стойност за мене и мислех... Е, бих искал да разбера, каква стойност в кредитни долари има...

– Разбирам. Моля седнете, мистър Адамс. Старинните бижута са малко търсени на пазара сега, но може да погледна. – Той самият се настани зад едно бюро. Рекс Моран седна, извади диамантовия пръстен от джоба си и го подаде. Другият го взе и го постави на масата. Погледна Рекс Моран:

– Това е доста модерен пръстен, мистър Адамс. Имах впечатление, че Вашата майка Ви е оставила по-стар.

– О, не – каза Рекс Моран. – Тя го купи преди да умре, ако имах жена можех да ѝ го дам, но нямам.

Другият го погледна безразлично.

– Мистър Адамс – аз не съм мошеник, знаете. Това е незаконна работа.

– Мошеник? – каза Рекс Моран безизразно.

– Аз купувам и продавам неща, като произведения на изкуството и бижута, но не взимам крадени стоки. Къде казахте, че майка Ви е купила този пръстен?

– През една ваканция в Евро-Азия в Будапеща, мисля, или може би Белград.

– Така, че не може да се издири тук...

– Никога не ми е идвало на ума, защо?

Собственикът на магазина вдигна пръстена и го погледна замислено. Извади бижутерската лупа от едно чекмедже и погледна през нея.

Накрая я остави и каза на Рекс Моран:

– Ще Ви дам 200 долара за него.

– 200 долара! Майка ми каза, че е платила повече от 2000.

– Значи е платила твърде много. Покачването на цените на бижутата е много голямо, мистър Адамс, и вещи като тази се продават много бавно.

Рекс Моран помисли.

– Направете ги 300.

Другият обмисли това.

– Добре – каза той накрая, – но правя грешка.

– Да – каза Рекс Моран кисело. Извади от джоба си своята Универсална кредитна карта и я постави на единия от отворите на екрана за продажби.

Собственикът на магазина сложи пръстена в чекмедже, извади своята Универсална кредитна карта и я постави в другия отвор. Каза пред екрана:

– Моля прехвърлете стойността 300 долара от моята сметка в другата карта.

Чу се глас на робот:

– Прехвърлянето е извършено.

Рекс Моран прибра своята Универсална кредитна карта и се изправи.

– Все лак мисля, че съм ограбен – промърмори той.

Другият не каза нищо, просто седеше и гледаше след него, докато Рекс Моран излезе от магазина.

Е, сега имаше 300 долара в сметката си. Дяволски по-малко отколкото очакваше да вземе! Но не беше посмял да вземе по-скъпо бижу за сметка на Василис. Щеше да има по-голяма вероятност собственикът на магазина да провери за такава стока. И по-голяма вероятност да го намерят. Освен това, ако беше похарчил значителна сума от сметката на Василис, можеха да направят и там проверка.

Закрачи бързо към най-близката спирка на вакуумното метро и влезе в нея, като искаше да излезе от квартала колкото се може по-скоро. Взе двуместна кола до долната част на псевдо-ситито, ако може да се каже, че едно псевдо-сити има долна част.

Когато излезе от метрото, се намираше близо до няколко ресторанта. Беше малко преди пладне, но тъй като не беше закусвал, чувствуваше глад. Е, 300 долара си бяха 300 долара и той можеше да си позволи доста добра гощавка в някое автокафене.

Избра едно, седна на маса и погледна менюто, написано на масата. По дяволите, всичко от антарктически крил, планктонови белтъци или соя; той искаше истински животински белтъчини и можеше да си плати за тях, слава на небето!

Постави кредитната си карта в отвора и палеца си на екрана, набра пиле и чаша морско питие. Би искал малко псевдо-уиски за начало, но възможностите му не бяха така неограничени.

Ръчният му видеофон избръмча. Погледна го изненадан. Беше го поставил на предимство № 1 и само двама човека в света можеха да го безпокоят, а той определено не очакваше нито един от тях да позвъни.

Но на екрана имаше непознато лице. Непознато и сурово. Гласът каза:

– Тук е служба за Разпространение, отдел Полиция. Рекс Моран, Вие сте арестуван за опит за неспазване на правилата; относно ползуването на универсалните кредитни карти. Явете се веднага в най-близката Административна станция на полицията. Ако откажете, ще отежните положението си.

(Продължава в следващия брой)

Криминален случай в Утопия

Научно-фантастичен разказ

Мак Рейнълдз

(Продължение от миналия брой)

– Махай се фанте – изджавка Рекс Моран. Изключи апарата, след това погледна празния екран в почуда. Какво беше станало? По-точно, какво беше станало толкова бързо? Трябва да имаше нещо нередно с продажбата на проклетия пръстен. Но какво?

Той очакваше пръстена да стои в малкия магазин, да чака купувач месеци, може би година. И дори тогава, когато щеше да бъде продаден, сделката не би се появила в регистрите на машините, освен като прехвърляне на кредитни долари от сметката на купувача в сметката на собственика. Какъв идиотски шанс! Василис навярно моментално е вдигнал тревога и полицията трябва да се е свързала веднага с всички места в града, където Рекс Моран би могъл да продаде откраднатия пръстен.

Трябваше бързо да мисли. Сега ще започнат да го преследват. По дяволите и пак по дяволите! Няма да може дори да се върне до мини апартамента си. Бяха го подгонили и то за такава безсмислено малка сума като 300 долара, и дори тя сега нямаше да му е от полза. Сега няма да посмее да използва кредитната си карта, машините сигурно го следяха. Можеха също тъй да го намерят по ръчния видеофон. С отвращение посегна и започна да го откопчава. Но екранът пак светна и там имаше ново лице. Един глас обяви:

– Чуйте това, граждани. Престъпление включващо насилие, грабеж, продажба на откраднато имущество и опит за незаконно използване на Универсалната кредитна карта е било извършено от Рекс Моран. Молим всички граждани да се включат в издирването му. Престъпникът е опасен и въоръжен. Ето лицето му.

Рекс изръмжа, когато видя лицето си на малкия екран; За щастие, беше доста стара снимка, направена преди да се появят някои от сегашните белези.

Откопча апарата от китката си и го захвърли в един ъгъл. Слава богу в този ранен час нямаше никой друг в автокафенето. Стана и побърза към вратата. В далечината се чу сирена. Несъмнено беше за него. Полицейски сирени не се чуваха толкова често в псевдо-сититата на Ултра-богатия район. Побърза надолу по улицата и сви зад един ъгъл, колкото можеше по-бързо. Не посмя да използва вакуумното метро. По същите причини не посмя да викне и кола.

Но това го наведе на една мисъл. Намери доста изолирано място и почака докато мине един пешеходец. Извади пистолета от джоба си и каза:

– Глупако, стой! – Другият го погледна, после пистолета, после пак лицето на Рекс Моран и пребледня.

– Ама Вие сте престъпникът, когото току-що показаха по телевизията!

– Точно тъй, глупако. А ти изглеждаш точно както глупака, който ще ми помогне като насоча пистолета в корема му.

Другият се блещеше. Беше прежълтял.

– Да... да, разбира се.

– Окей. Сега бързо, набери такси на ръчния си видеофон.

– Разбира се, разбира се, само не се нервирайте.

– Не се нервирам. – Рекс Моран му се усмихна и помръдна пистолета нагоре-надолу. – Побързай.

Другият набра и след минути автотаксито зави зад ъгъла и спря зад тях. Вратата се отвори.

Рекс каза:

– Бързо, постави си Универсалната кредитна карта в отвора.

Докато другият правеше това, Моран се качи и седна на задната седалка. Изсъска.

– Сложи си палеца на екрана. – Рекс Моран набра посоката като не му даде да види.

Присегна изведнъж, хвана ръчния му видеофон, откопча го и го бутна в джоба си. Взе кредитната карта от отвора и я върна на жертвата си.

– Ето – каза той. – Не казвай, че не съм ти направил услуга. Помисли за всичките неприятности, които би имал без кредитна карта.

Затръшна вратата и колата тръгна.

Рекс Моран каза в екрана:

– Максимална скорост, моля.

– Да, сър. – Чу се глас на робот.

Не можеше да си позволи да стои в колата много дълго. Само толкова, колкото да излезе от квартала. Веднага щом като оня глупак, когото току-що беше заклешил, докладваше в полицията, щяха да проверят местоназначението на таксито. То щеше да е отбелязано на картата на жертвата. Какво им пречи! Той изръмжа кисело; очевидно възможностите им бяха почти неограничени. Да,

те щяха да проверят целта на неговото пътуване. Но той не беше толкова глупав, че да отиде до мястото, което беше набрал. По средата на пътя на една пресечка отвори вратата и остави колата да върви сама. После се мушна в странична улица под прав ъгъл с булеварда, по който продължаваше таксито.

Сега Рекс Моран имаше двоен проблем. Смръщи се. Това беше спешен двоен проблем. От една страна, все още беше гладен; от друга – трябваше да изчезне от улицата. Гражданите не бяха много склонни да отдават голямо внимание на полицейските съобщения от службата за разпространение, но винаги имаше изключения. Ако се бавеше, някой можеше да го забележи и да докладва, независимо от лошата снимка, която току-що бяха показали.

Чу откраднатия видеофон да бръмчи в джоба му и го извади, като изключи механизма, който показваше лицето му. Беше същият чиновник. Той повтаряше предишното съобщение, но сега добави, че Рекс Моран е бил видян за последен път в тази част на града, където беше викнал кола. Очевидно жертвата беше докладвала. Значи знаеха, че Моран е откраднал ръчния видеофон и щяха веднага да го потърсят по него. Той го хвърли и го смаза с пета.

Трябваше да изчезне от улицата. Изведнъж се сети къде да отиде. Наблизо имаше шикозен ресторант, за който беше чувал, но в който никога не бе ходил, нито се беше надявал да отиде. Е, сега нещата бяха различни.

Влезе в сградата и взе асансьора до горния ресторант, известен като „Клуб на чревоугодника”. Сега денят беше напреднал и висшите чиновници започваха да се стичат за обяд. Опитваше се да не изглежда замаян от всичко наоколо и благодареше на небето,

че беше помислил за снабдяването си със сегашния костюм. Оберкелнерът се приближи почтително. През целия си живот Рекс Моран не беше ял в ресторант, в който да работят живи келнери. Сега той се опита да изглежда непринуден.

– Едно място, сър? – каза оберкелнерът.

– Да, моля – му каза Рекс Моран като съдържаше гласа си, сякаш такива работи са всекидневие за него. – Ако е възможно, една поръчана маса. Имам да правя малко изчисления.

– Разбира се, сър. Насам.

Настаниха го в една отдалечена ниша, която му вършеше прекрасна работа. Оберкелнерът щракна с пръсти. Един келнер бързо пристигна. Нямаше меню. От тия ресторанти беше. Оберкелнерът каза:

– Сър, днес Гратен де лангустин Жоржет е прекрасен.

Моран нямаше никаква представа от това, какво би могло да бъде лангустин Жоржет, но направи гримаса, като че преценяваше.

– Какво друго ми препоръчвате? – попита той.

– Главният готвач надмина себе си с Пуле Доктор.

– Това звучи добре.

Келнерът си отбеляза.

– И половин бутилка Силванер от О-Рен, вероятно?

– Прекрасно.

Рекс Моран вътрешно въздъхна и се огледа. На всяко друго място обедът би бил недостъпен за него. Свали своя Полароид-Пентакс от рамото си и извади от джоба си касетката с филма. Постава я в апарата. След това взе от вътрешния си джоб Универсалната кредитна карта, която беше придобил от Франк

Василис и я разгледа внимателно, отделяйки специално време на отпечатъка на пръста. Накрая нагласи картата на малката ваза в средата на масата, в която имаше само една черна роза и зареди фотоапарата. Щракна, извади снимката отзад и я погледна. Не беше много добре. Опита пак, като приближи апарата до обекта. Направи половин дузина снимки преди да стигне до най-точното копие на отпечатъка от Универсалната кредитна карта.

Прибра кредитната карта, постави фотоапарата в калъфа и извади своето джобно ножче. Съсредоточено обрязваше снимката, за да добие точната големина на отпечатъка, когато келнерът донесе вече първото ястие.

Пуле Доктор се оказа най-хубавото ястие от пиле, което някога беше опитвал. И виното беше прекрасно.

По средата на салатата си и преди десерта, внезапно стана и побърза към бюрото на администратора. Там се намираше екранът за плащане на ултралуксозния ресторант. Там стоеше и оберкелнерът, който сега въпросително повдигна вежди. Рекс Моран му каза забързано:

– Изведнъж се сетих за нещо, което трябва да свърша. Моля задръжте ми десерта. И моля ви наглеждайте фотоапарата.

Оберкелнерът погледна към масата на Моран. Апаратът беше там.

– Да, разбира се, сър.

Рекс Моран излезе, все още давайки си вид на човек внезапно спомнил си нещо, за което трябва да се погрижи веднага.

Долу на улицата се смръщи. Един фотоапарат, пожертвуван за играта. Но сега нямаше нужда от него. Все още беше в една от най-

хубавите части на града. Отправи се към един близък хотел, като държеше носна кърпа на лицето си, като че ли се опитваше да извади нещо от лявото си око. По това време на деня имаше съвсем малко пешеходци.

В хотела приближи единствения администратор на бюрото. Ако човекът го познаеше от предаването на полицията – Рекс Моран беше хванат.

Каза:

– Бих искал малък апартамент. Нищо специално. дневна, спалня, баня. Не вярвам да ме посетят много хора...

– Да, да, сър. Разбира се.

Другият погледна зад Моран.

– А вашия багаж, сър?

– Нямам багаж – каза Рекс Моран свободно. – Току-що дойдох от морето. Възнамерявам да купя тук някои неща за гардероба си. Винаги купувам нещата си на Изток. Стилът на Калифорния е особен.

– Да сър. Разбира се.

Чиновникът се придвижи към телевизионния екран на бюрото си.

– Бихте ли се регистрирали?

– Предпочитам да видя апартамента преди да реша – каза Рекс Мораи. – Ще се регистрирам горе, ако ми хареса.

– Да, сигурен съм, че ще ви хареса, сър. Позволете да ви предложи апартамент АА.

– АА – каза Рекс Моран и се отправи към редицата асансьори.

– Апартамент АА – каза в асансьора.

– Да, сър – чу се глас на робот.

Апартамент АА беше няколко етажа нагоре. Рекс Моран излезе от асансьора, погледна знаците на стената и се отправи към въпросния апартамент.

Приблужи екрана на видеофона в стаята и каза:

– Този апартамент изглежда подходящ. Ще го наема.

Чу се глас на робот:

– Много добре, сър. Моля ви само да поставите вашата Универсална кредитна карта в отвора.

Рекс Моран дълбоко пое дъх. Извади картата на Франк Василис от джоба си, постави я в отвора. След това извади снимката на отпечатъка на десния му палец и я постави на екрана. Вдигна я веднага.

– Благодаря сър. – Чу се глас на робот.

Рекс Моран отново пое дълбоко дъх и го изпусна между зъбите си.

– Не-бе-са! Мисля, че стана.

III

Набра точно време. Беше три часът. Той се усмихна щастливо. Беше успял. Освен ако имаше нещо, което не знаеше, със сигурност беше успял.

Набра Обслужване и каза в екрана:

– Искам да избира няколко питиета. Да видя. Да кажем, бутилка скоч, една коняк, една метакса, една бенедиктин, една чери херинг; една шартрьоз – жълт, разбира се, не зелен; една перно, абсент, ако има, ако не и без него може.

Глас на робот каза:

– Сър, в хотел Ню Карлтън всичко това може да се набере в автобара.

– Знам, знам, но искам да ги смеся сам.

– Много добре, сър. Ще ги получите чрез авто-бара, сър.

– Имайте пред вид – каза Рекс Моран, – искам най-доброто качество.

– Винаги, сър.

Все още широко усмихнат, отиде към авто-бара, взе бутилката гленгранд-скоч и я погледна на светлината радостно. През целия си живот се беше напивал само един път със скоч. То имаше цената на съответното тегло рубини, откакто Централното производство беше прекратило получаването на пиетиета от зърнени храни.

Набра сода и сръбна, докато крачеше из стаята обсъждайки непосредственото си бъдеще. Чудеше се как ли би могъл да доведе момиче в апартамента на такова хотелче като Ню Карлтън. Но по-добре беше да спре дотук. Нямаше смисъл да се подлага на риск...

Какво ло дяволите, оставаше още от неосъществените му амбиции в целия му живот? Хайвер. Никога не беше изяждал толкова хайвер, колкото искаше. В същност количеството хайвер, което беше изял през целия си живот: възлизаше на бурканче с 30 грама от скъпоценния деликатес.

Прекрасно. Набра отново Обслужване и получи половин килограм хайвер заедно с масло, препечен хляб, пържени яйца и лук. Докато ядеше, поръча голямо количество пушена есетра и съомга. Чакайки поръчката, изпи още един скоч със сода. Гленгранд? Ще трябва да запомни това име, може би отново ще му се удаде възможност като тази.

Прекара остатъка от деня, отдаден на задоволяване на всички желания за храна и пиене, които го бяха спохождали някога. Натъпка се с луксозни ястия до такава степен, че когато дойде време за вечеря, нямаше апетит. А искаше да си поръча истинско великанско ядене.

Последният му мътен спомен беше олюляването до спалнята и набиране на леглото за максимална мекота, преди да се хвърли в него.

На сутринта той би трябвало да се събуди с някакво лошо предчувствие, но шансът беше още с него. Можеше още веднъж да пийне гленгранд-уиски. Събуди се, усмихвайки се към тавана. Беше спал като пън. Набра точно време на видеофона до леглото и не се потруди да погледне часовника на екрана. Чу се глас на робот:

– С удара на гонга ще означим точно осем часа без девет минути.

Ха! Още девет минути. Набра закуска, чудовищна закуска и я получи на автомаса до леглото. Пресен сок от манго, папая, яйца в черно масло, пак хайвер, печен хляб, пържени домати, кафе, двойни порции от всичко. Яде, ръмжейки от удоволствие.

Когато свърши закуската, минаваше осем часът. Добре, усмихна се той тържествуващо, време е да се заема за работа.

Отиде до екрана на видеофона, набра местния клон на супермаркета отдел мъжко облекло. Спокойно избра костюм комплект. Поръча го, сложи картата на Василис в отвора, постави снимката на отпечатъка на екрана и веднага я свали.

Облеклото пристигна за минута. Той се облече след като се изкъпа и обръсна в банята. Върна се при екрана на видеофона и

набра още веднъж супермаркета. Започна да поръчва стоки, като ги избираше внимателно и се забавляваше прекрасно, докато ги разопаковаше и разглеждаше. Нещата се натрупаха на купчина.

Около десет часа реши наистина да прекали и набра отдела за автомобили. Избра спортен модел частен автомобил и поръча да се изпрати машината в паркинга на хотела. В десет часа и десет минути индентифициращият екран на вратата светна. Отвън стояха двама мъже, единият в униформа. Цивилният каза възмутено:

– Хайде, тръгвай.

Униформеният погледна покупките, амбалажната хартия и връвта, разхвърляни навсякъде из стаята. „Небеса!” изръмжа той.

Свалиха го с асансьор на улицата, където чакаше полицейска кола. Униформеният шофираше ръчно. Рекс Моран седна отзад с другия.

– Трябва да си се позабавлявал добре – каза кисело цивилният. Рекс Моран се засмя.

– Много смешно – каза другият. – Ние почти те бяхме хванали в автокафенето. Трябваше да те обезвредим веднага, вместо да се опитваме да те арестуваме по видеофона.

– Чудя се защо не го направихте – каза Рекс Моран. – недостатъчна ефикасност на полицейските мерки.

Заведоха го в местния участък на Бюрото за разпространение, в един асансьор до третия етаж, където беше въведен при самия Мервин Рълинг.

Рълинг го погледна и каза:

– Много смешно, поръчал си дори спортен автомобил.

Рекс се засмя и взе стол. Униформеният излезе, а цивилният също седна. Лицето му изразяваше отвращение, както и лицето на Началника.

Мервин Рълинг каза:

– Небе, а какво ли пара ще вдигне Василис?

Рекс Моран каза благоразумно:

– Не му давайте да разбере какво точно е станало. Той не попречи с нищо. Малко се възбуди.

– Малко се възбудил, проклети глупако. Ами ако беше умрял от сърдечен удар или нещо друго? Да не говорим за онзи пешеходец, когото насили с оръжие да ти извика кола.

– Е, вие си го изпросихте. Искахте автентичност. Получихте я – каза Рекс.

– Автентичност – изръмжа цивилният възмутен. – Това ми напомня, че е по-добре да обявим търсенето за прекратено, защото има опасност като излезе Рекс някой да го застреля.

Рълинг попита Рекс Моран:

– Е, твоето заключение?

– Трябва да направим нещо с картите. Нещо, което да гарантира, че отпечатъкът е валиден. Иначе един истински злодей би могъл да хване някой глупак от висшето общество без близки и приятели, да го изведе някъде, да го свърши и да скрие тялото, след това да вземе Универсалната му кредитна карта и да се отправи към някоя друга част на страната като използва същата система като моята. До края на живота си той би могъл да получава доходи, които ще се теглят от кредитната сметка на Основните прехвърлими на глупака от висшето общество.

Мервин Рълинг го погледна кисело:

– Какво бихме могли да направим с кредитните карти?

– Откъде да знам? Това е работа на инженерите. Може би нещо в картата или на екрана, нещо което да усеща топлината на тялото. Не знам. Но доказах, че такива каквито са, картите са уязвими.

– Друго?

Рекс Моран помисли. Поклати глава:

– Аз споменах на Фред по пътя насам. Тая система да караме някой гражданин да се арестува сам и да отиде сам в най-близката полицейска станция, не върви. О, разбирам, че спестява човешка сила, но когато имаш глупак, достатъчно порочен, че да носи пистолет, трябва да го обезвредиш чрез ръчния му видеофон, ако е достатъчно глупав да носи такъв, без да го предупреждаваш.

– Рекс очевидно тук има право – каза цивилният.

Мервин Рълинг дълбоко въздъхна.

– Добре – каза той. – Ти спечели баса. Успя да се отскубнеш, да съществуващ в охолство цели 24 часа без никакви кредитни долари. – Той хвърли гневен поглед към подчинения си и каза:

– Но аз дяволски бих се радвал да те видя как ще го направиш след шест месеца, когато оправим някои от пропуските, които си използвал.

Рекс Моран му се усмихна:

– Да се обзаложим – каза той.

Картинна галерия

Научно-фантастичен разказ

Михаил Пухов

Небето беше пусто. Лега не беше изминала дори една четвърт от дневния си маршрут и тънкият сърп на Бетън сега заемаше нейното законно място в зенита. Бледият сърп на естествения спътник на Бета много щеше да прилича на облаче, ако очертанията му не бяха толкова открояващи се. Както винаги, на небето нямаше истински облаци и нищо не се появяваше, въпреки че отдавна бяха изтекли всички срокове. На такива лоши знамения трябва да се вярва – дори древните хора са узнавали разположението на боговете по разположението на звездите и другите небесни явления.

Отделен въпрос е, че няма смисъл да зяпаш към небето. Еволюцията е надарила човека с прекрасно зрение, но и слухът му е достатъчно добър. А когато пристигне „Сокол“ – да приемем за аксиома, че той все пак ще пристигне, – грохотът ще бъде такъв, че дори камъните от върха на Картинната галерия ще чуят и като се поколебаят малко, няма да издържат и ще се затъркалят насам, надолу.

Павлов премести погледа си към грапавия гранит на скалата и тъкмо навреме, защото тушовката, която вече почти цяло денонощие след снощната си вечеря висеше над корниза, започна да прави нов капан.

Известно време Павлов следеше как тушовката, премествайки внимателно косматите си лапи, снове по избрания участък на скалата, като тук-там оставя след себе си петна черна смола, мирисът на която привличаше тукашните животинки към тяхната гибел. Разбира се, с невъоръжено око Павлов не можеше да различи нито косматите крака, нито черните блестящи капки – помагаше му въображението. Виж, след час, когато точките ще се слоят в линии, а линиите – в силует, внимателно с бинокъла ще разгледа творбата на тушовката и ще направи снимки, ако творбата е наистина нещо оригинално. Безсмислено е да се гадае какво ще бъде телевизионното изображение по първите редове, защото те са хиляди.

Гладката триъгълна стена на Картинната галерия се губеше високо в безкислородното небе на Бета. Почти цялата беше покрита със старателно направени рисунки, които единствено я отличаваха от другите скали, стърчащи в безпорядък из причудливата гора. Тушовките не могат да се похвалят с общителност и обикновено не се доближават една до друга на повече от километър. Чудно как мъжките екземпляри намират женските в брачния период? Обаче никой никога не е виждал тушовката да напуска обитаваната от нея скала и да се отправя в опасно пътешествие през отмъстителната гора.

А сега от гората, която приличаше на склад за бодлив тел, се появи Сибирин. Приблужи се мълчаливо и спря до Павлов – беше със скафандър и приличаше на робот.

– Е, какво? – попита Павлов. Той нямаше нищо против своя другар, но го дразнеше навика му да мълчи, когато от него очакват информация.

– Нищо ново – отговори Сибирин. – Пак не можах да установя връзка.

Павлов си замълча. Ракетобусът „Сокол“ снабдяваше планетните отряди на експедицията с всичко необходимо. Ако той се появеше със закъснение на някоя от централните планети, където хората ходят по шорти и пият вода от извори, нямаше нищо страшно. Но групата на Бета се намира тъй да се каже в привилегирована положение.

– Говорих с Базата – каза Сибирин. И пак замълча.

– И какво?

– Нищо – каза Сибирин. – Вершинин е стартирал от Алфа според графика. Полетът протичал нормално. А после връзката се прекъснала.

– И толкоз?

– Ракетобусът изчезнал вече нейде из нашия район – каза Сибирин. – Радарите от Базата претърсили цялото околно пространство, но безрезултатно. Пък и какво ли могат да видят от такова разстояние?

– И там предполагат, че „Сокол“... – започна Павлов.

– Не – каза Сибирин. – Може да е повреда в двигателя им.

– Но тогава защо няма връзка?

– „Сокол“ е фотонен кораб – обясни Сибирин. – Отражателят и антената му са свързани.

– Ясно – каза Павлов. – Но почакай. Ако „Сокол“ се намира в нашия район и ако им се е повредил двигателят, те можеха да се доберат до нас с модула.

– Безспорно – каза Сибирин. – Вершинин обаче го оставил на Алфа. Орбилетът им е на профилактика и програмата за изследване на екзосферата пропада.

– Бива си го Вершинин – каза Павлов. После помълча. – А друго какво съобщиха?

– Посъветваха ни да преминем на режим на икономии – каза Сибирин. – Изпратили са безпилотна товарна ракета, най-бързата. Ще пристигне след две седмици.

– А не можем ли да излетим да я посрещнем?

Всяка планетна група имаше на свое разположение малък четириместен орбилет, предназначен за изследване на горните слоеве на атмосферата. Понякога го използваха да посрещнат ракетобуса „Сокол“ на ниска орбита. Обикновено това ставаше, когато сменяха състава на групата или в случаите, когато модулет на „Сокол“, с който се извършва кацането, по някакви причини не функционира. Например, когато Вершинин го оставяше на Алфа.

– С нашия бавноход ли? – попита Сибирин. – А какво ще можем да направим с него? Най-много да се доберем до Бетън.

– Лошо – каза Павлов. – Две седмици няма да издържим.

– Излишно е да говорим за това – каза Сибирин. – Каквото има да става, ще става. Току-виж влезли сме в историята. През най-черния вход.

Замълчаха. „Странно, толкова трудно е да повярваш, че след седмица няма да те има – помисли си Павлов. – Всички думи са

произнесени, всичко е ясно, но не можеш да го възприемеш като неизбежна реалност. Човекът е велик логик, а в подобни обстоятелства логиката отива на втори план, отстъпвайки място на надеждата. И може би така е по-добре. Сега ще идем да подготвяме материалите за онези, които ще дойдат след нас, да оформяваме отчетите, да излагаме на лист последните си мисли, да пишем прощални писма и изобщо да правим всичко, каквото се полага. Но да повярваме в края си – няма да повярваме, докато не се свърши кислородът.”

– Струва ми се, че един от нас вече е попаднал в историята – каза Сибирин.

Павлов се обърна към него. Сибирин стоеше отметнал глава и гледаше с бинокъла върха на Картинната галерия. Под корнизата тушовката беше завършила около една трета от поредния си шедьовър. Но да се различи нещо от такова разстояние, разбира се, беше невъзможно.

– Погледни сам. – Сибирин му подаде бинокъла.

На скалата като на снимка беше изобразена грамада камъни – всички с изключение на един безформени. Само този камък имаше правилни полузакръглени очертания и представляваше горната част на главата на човек със скафандър. Изпод щита на шлема блестяха нечии очи. Още не беше дошъл ред на носа. От време на време в зрителното поле попадаха косматите паякови крака на тушовката или гръбното ѝ око, наподобяващо обектив на фотокамера. Тушовката влизаше в работния си ритъм.

– Тогава това съм аз – каза Павлов. – Тушовката започна рисунката, когато ти още не беше дошъл.

– Има ли значение кой е?

– Механизмите на възприятие у всички живи същества са различни – обясни Павлов. – За човека действителността е филм, цветен, обемен и тъй нататък. За тушовката това са навярно редица бавно проявяващи се и бавно сменящи се фотоплаки. По време на работа записът не може нито да се промени, нито да се заличи от паметта ѝ.

Сибирин кимна.

– Ясно.

– Учудва ме друго – каза Павлов. – Досега тя не е изобразявала хора. Откъде накъде изведнъж ѝ е хрумнало такова нещо?

– Никога не е късно да се започне – каза Сибирин. – И не е нужно да приписваме на животните човешки мотиви на поведение. „Нещо“ може да хрумне само на човека.

– Благодаря за обяснението – усмихна се Павлов. – По-добре да се прибираме. Трябва да сложим всичко в ред, да се чака е безсмислено. По-късно ще дойда да направя снимки.

Известно време вървяха през гората мълчаливо, като внимаваха клоните на бодливите растения да не повредят защитната тъкан на скафандрите им. После Сибирин изведнъж се засмя.

– Какво ти става? – попита Павлов.

– Спомни си теорията на Прат за рисунките на тушовката.

По гърба на Павлов преминаха студени тръпки.

– Имаш късмет, ако е несъстоятелна – добави Сибирин.

Когато преди един век хората на Прат кацнали в системата на Лега и за пръв път видели скалните рисунки на Бета, загубили много време и сили, за да търсят разумните обитатели на

планетата. Едва по-късно разбрали, че автор на рисунките е най-обикновено според земните понятия насекомо, а самите рисунки са просто капан за другите представители на фауната. На скалите тушовката обикновено изобразява дребни животинки, предимно летящи, и това дало основание на Прат да предположи, че тя рисува именно онова животно, което е решила да хване в мрежата си. Че набелязаната жертва, като види отдалече увеличеното си изображение, го приема за същество от своя вид, иска да се запознае с него по-отблизо и завършва жизнения си път в стомаха на хищника.

– Несъстоятелна не е точната дума – отговори Павлов, въпреки че му беше неприятно. – Макар често да се случва и така. Прат е смятал, че рисунките на тушовката действуват хипнотично върху обитателите на Бета, че притежават магическа притегателна сила. А това вече е твърде съмнително.

– Доколкото разбирам никой не е доказал и обратното – спокойно каза Сибирин.

„Мистика – помисли си Павлов. – Човек е устроен странно. Дори на прага на неизбежната смърт, той се страхува от всяка ирационалщина. Всички са суеверни. Глупаво.”

– И да искам не мога да се изкача на Картинната галерия – каза той. – Така че това са празни приказки.

– Светът е пълен с тайни – приключи Сибирин. – Но ние не умеем да ги използваме рационално. Например тушовката. Определихме химическата формула на смолата ѝ и произведохме най-висококачественото лепило в целия свят. Нямахте ли да е по-

добре да бяхме я приспособили като своеобразен жив фотоапарат? Нали рисунките ѝ са извънредно точни.

– Така е, но не можеш да я накараш да рисува онова, което искаш – каза Павлов. – А понякога тя изобразява неща, които изобщо не съществуват. Като че ли има известна склонност към абстракцията.

– Не съм чел такова нещо.

– Не е и имало как да го прочетеш – каза Павлов. – Сега ще ти покажа няколко снимки.

– Значи мога да те поздравя? – каза Сибирин. – Ти определено гледаш да влезеш в историята.

Вече бяха близо до сградата на станцията, издигната сред гората на тясна камениста площадка. Станцията беше стандартна – за двама, въпреки че при необходимост можеше да побере и десет души. Почакаха в преддверието, докато се изравни налягането. После, когато вратата се отвори, свалиха скафандрите си и влязоха вътре под купола.

– Показвай какво си открил – подсети го Сибирин.

– Ей сега.

Куполът на станцията беше абсолютно прозрачен. Само източният му край беше плътно закрит с филтър, който предпазваше незащитените със скафандър очи от яркото сияние на Лега. Точно над главите им плуваше тесният сърп на далечния Бетън.

Павлов извади фотоалбума от чекмеджето на масата и го отвори на нужната страница.

– Полюбувай се.

От идеално изпълнената черно-бяла снимка ги гледаше някакво чудовище. Безформено, аморфно, безгръбначно, то протягаше тромавите си пипала и се катереше по необикновено гладки лъчисти скали с кристална структура, които блестяха с огледалните си плоскости.

– Срещал ли си на Бета нещо подобно?

– Не. Но я почакай. Една от групите преди нас се е занимавала тук с микробиология. В отчета им има снимки, които много приличат на тази – Сибирин се засмя. – Но тушовката няма микроскоп. Така че ти, изглежда, наистина си направил откритие.

Павлов бавно затвори албума и го сложи на мястото му. После се изправи.

– Тези рисунки съм ги описал – каза той. – Няма защо повече да стоя тук. Май ще е по-добре да ида да направя нови. Нали и те ще трябва да се опишат.

Сибирин внимателно го погледна:

– Знаеш ли какво? И двамата прекрасно разбираме, че това, което говоря, е глупост. Че ти не можеш да се изкачиш на Картинната галерия, че рисунките на тушовката нямат хипнотично въздействие върху човешкия организъм и така нататък. Но ще бъде по-спокоен, ако поседиш тук. Аз ще ида да направя снимките.

– Но няма за какво да стоя тук.

– Залови се с нещо – каза Сибирин. – Виж какво ще чуеш от радиостанцията.

Той отиде в преддверието. Павлов наблюдаваше по контролното табло как излиза навън. После се обърна към радиостанцията и натисна клавиша с надпис „Местни линии“.

– Тук станция Бета – каза той. – Станция Бета вика ракетобуса „Сокол”...

Произнесе фразата няколко пъти, като разместваше думите, изчака определените пет минути, отново повтори серията сигнали, пак почака пет минути и още толкова за всеки случай. После натисна клавиша с надпис „Център”.

С Базата, която се намиреше от Бета на един милиард километри, не можеше да има двустранна връзка в обикновения смисъл, защото забавянето на радиовълните беше повече от час. Затова връзката се поддържаше на принципа „диалог на глухите”. Базата постоянно предаваше събрани в едно цяло съобщения за отдалечените планетни групи и това наподобяваше обикновено предаване на последните новини. Ако радистите на Базата трябваше да отговорят на някой доклад, те включваха отговора в следващия бюлетин. В други случаи съдържанието на програмата не се променяше.

Когато включи радиостанцията, Павлов улови предаването някъде по средата, изслуша го до края, а после отначалото до там, където се беше включил. Не чу нищо по-ново от онова, което му предаде Сибирин. Тогава изключи радиостанцията, защото вратата на преддверието се отвори.

– Можеш да ме поздравиш – каза Сибирин, след като се освободи от скафандъра. – И мен ме е изобразила. Ето виж.

Павлов взе снимката. Картината беше нарисувана старателно, с всички подробности. На камениста площадка сред валчести камъни стоеше прав човек със скафандър. До него седеше още един. И

двамата гледаха нагоре, сякаш очакваха, че от обектива на невидимия за тях фотоапарат ей сега ще излети птичката.

– Странно – каза Павлов.

— Ракурса ли имаш пред вид? – попита Сибирин. – но тя така ни и гледаше – от горе надолу. Мен лично най-много ме радва, че сега и аз май влязох в историята.

– Странно – повтори Павлов, като продължаваше да гледа снимката. – Не си спомням ти да си седял.

– Наистина не съм сядал – каза Сибирин. – Нямам такъв навик. Ти си седналият. А пък ето аз стоя прав.

– Аз ли? – каза Павлов. – И аз нямам такъв навик. Освен това не виждаш ли, че лицето не прилича на моето?

– Зад скафандрите не се вижда добре – каза Сибирин. – Но още по-малко прилича на моето.

– Така е – объркано каза Павлов.

Гледаше снимката. Онзи, който стоеше прав, не беше той. А седналият не беше Сибирин. И двамата нямат навика да седат на камъните под Картинната галерия. Това бяха други хора.

Тушовката изобразява действителността – когато наистина е действителност – абсолютно точно. Никога не греши.

Но вече четири седмици други хора не са се вестявали на планетата. Нито на Бета, нито в околностите ѝ.

– Чуй какво – каза Павлов. – Имаш ли снимка на Вершинин?

– Имам някъде. Защо ти е потривало?

– Дай я тук – каза Павлов.

Той гледаше репродукцията на скалната рисунка и си мислеше: „Колко малко знаем за животните! Дори за онези, с които се

сблъскваме всеки ден. Какво знаем за техните сетивни органи? Сибирин каза, че тушовката нямала микроскоп. Ами ако на нея изобщо не ѝ е нужен микроскоп? Ако тя може да вижда микроорганизмите тъй ясно, както ние виждаме себеподобните си?”

– Ето ти го Вершинин – каза Сибирин. – А ето и щурмана му Серов. Взел съм снимката му за всеки случай.

Павлов гледаше снимките. Чуваше дишането на Сибирин, който надничаше над рамото му. Грешка не можеше да има.

– Да – каза Сибирин след кратко мълчание. – Именно такава рационално използване имах пред вид. Но... Естествено, че отгоре тя вижда по-добре. Че може да ги види от там, ако те са се приземили зад скалите. Но тогава защо не чухме грохота от кацането им?...

Павлов не отговори веднага. „Така сме устроени – мислеше си той. – Без да искаме приписваме на животните човешки мотиви на поведение, нашите мисли и нашите чувства. И дори това, че някои змии реагират на хилядни части от градуса, а птиците се ориентират по магнитното поле, не може да ни научи на нищо. Съдим за животните от позициите на антропоцентризма. И твърде често грешим.”

– Върви да приготвиш орбилета – каза той. – А аз ще изпратя радиограма до Базата. Отлитаме на Бетън.

Погледна нагоре. В синьото прозрачно небе плуваше тънкият сърп на спътника, огромна каменна пустиня, възприемана от човешкото око като малко бледо облаче с ясни очертания.

На рисунката, която блестеше от прясната смола и приличаше на черно-бяла снимка, снета в необикновен – гледана отгоре – ракурс, четиримата стояха прегърнати на каменен сипей до осакатения космолет с вдигнати глави и очи, устремени към зенита.

Тушовката постави последната леплива точка, пропълзя под горния корниз на Картинната галерия и зачака летящите животни, които беше така добре изобразила, да дойдат на гости при своите отражения.

Черни, бели, зелени...

Научно-фантастичен разказ

Милдред Клиngerмен

Мисис Крисуел рязко удари спирачката на малкия двуместен автомобил. Чудесна местенце! Само да прекрачи провисналата тел и наблизо няма да има ни една крава! Мисис Крисуел се боеше до смърт от крави и откровено казано, почти толкова се боеше от своята снаха Клара. Клара беше измислила това, свекърва ѝ да броди по ливадите и да гледа птиците. Клара беше просто във възторг от своето хрумване, но ако трябва да се каже истината, на мисис Крисуел ужасно ѝ бяха омръзнали птиците. Само това правят – летят. А че те имат красива и ярка перушина, тя можеше само да предполага. Мисис Крисуел страдаше от много рядък за жени недостатък в зрението – тя изобщо не различаваше цветовете.

Мисис Крисуел тихичко въздъхна, спомняйки си упоритата брадичка на снаха си и прескочи провисналата тел.

Слънцето печеше безмилостно, чантата ѝ тежеше. Мисис Крисуел се мъкнеше по ливадата и изведнъж ѝ се стори, че нататък се мярка слънчево отражение във вода. Какво пък, тя ще седне някъде на брега на сянка и ще плете, може би ще снее огромната като колело сламена шапка, за която Клара беше казала: „Тъкмо такава ви трябва”.

Като стигна до дърветата, мисис Крисуел хвърли шапката без да се грижи къде ще падне. Тя се огледа: къде е водата, която блестеше отдалече? Нямахше и помен от вода. Мисис Крисуел се

облегна о ствола на дървото и въздъхна. Отвори своята голяма пренатъпкана чанта и започна да рови из нея: къде ли е незавършената салфетка с куката за плетене и кълбото конци? В ръцете ѝ попаднаха фотографиите на нейните внучки. Снимките бяха цветни. Но уви! Мисис Крисуел ги виждаше само в сиви тонове – малко по-тъмни и малко по-светли.

Полъхна ветрец. Това беше много приятно, но омразното сламено колело се изтърколи по наклона право в близкия къпинов храсталак.

– Тю да се невиди!

Как сега ще се покаже пред очите на Клара без тази шапка! Все още стискайки в ръката си натъпканата чанта, мисис Крисуел стана и се спусна да догони избягалата шапка. Заобиколи храстите и устремно се сблъска с висок млад човек във военна униформа.

– Ах!... Не видяхте ли моята шапка? – попита мисис Крисуел.

Младият човек се усмихна и посочи надолу към подножието на хълма. Там тя видя още трима млади хора в униформа, които смеейки се си продаваха един на друг нейната шапка. Те стояха до някаква ниска сребриста летателна машина с необичаен вид. Мисис Крисуел начаса я разгледа, но нали всъщност не разбираше от тези машини... Слънчевите лъчи се отразяваха на огледалното повърхност на метала – тях тя беше приела за отражения във водата. Младият човек, стоящ до мисис Крисуел, докосна ръката ѝ. Тя се обърна и видя, че беше надянал на главата си хубава металическа шапчица и поднасяше към нея също такава шапчица. Мисис Крисуел се усмихна и кимна. Младият човек ѝ сложи

шапчицата, старателно я натъкми и завъртя на темето някакви бутончета.

– Сега можем да разговаряме – каза той – вие добре ли ме чувате?

– Мило момче – каза мисис Крисуел, – разбира се, че добре ви чуван. Не съм чак толкова стара.

Тя намери гладък камък, седна и се приготви да беседва. Всичко това беше по-приятно от гледането на птиците и дори от плетенето.

Младият човек оживена махна с ръка на своите приятели. Те също надянаха металически шапчици и тичешком се втурнаха нагоре по хълма. Все още смеейки се, те сложиха сламеното колело на коленете на мисис Крисуел. Един от четиримата, на вид най-младият от тях, седна до нея.

– Как се казваш, майко? – попита той.

– Ида Крисуел – отговори тя – А ти?

– Казвам се Йорд – отговори юношата.

Мисис Крисуел го потупа по ръката.

– Какво хубаво, необикновено име!

– Ти приличаш на майката на моята майка – обясни той, – толкова отдавна не съм я виждал!

Останалите се разсмяха, а юношата съвсем се смути. После скришом избърса сълза от бузата си...

Мисис Крисуел му подаде своята носна кърпа, напарфюмирана с лаванда. Йорд я повъртя в ръцете си и внимателно я помириша.

– Нищо, нищо – каза мисис Крисуел. – можеш да я използваш. Аз имам още една.

Но Йорд само дълбоко вдъхна скрития в гънките мирис на лаванда.

– Това е само една много тънка нишка на мелодия – каза той. – Знаеш ли, майко Ида, тя много прилича на една нота от Хълмовете на хармонията у нас.

Той предаде кърпичката на другите. Всички я миришеха и се усмихваха.

Мисис Крисуел се опита да си спомни дали е чела някъде за Хълмовете на хармонията. Впрочем, покойният ѝ съпруг винаги твърдеше, че е ужасно слаба в географията... Но да не отговори нищо би било невежливо. Войната така разпръсква хората по света и тези момчета навярно много тъгуват по дома си и са изморени от това, че тука са чужди на всички и разбира се, много им се иска да поговорят за родните места. Тя беше много горда, че веднага позна – не са тукашни. Но в тях имаше нещо... Трудно беше да се каже какво именно... Те така леко бягаха нагоре по хълма... Може би са родом някъде от планините!

– Разкажете ми за вашите хълмове – помоли мисис Крисуел.

– Почакай, почакай сега ще ти покажа – каза Йорд. И погледна по-възрастния, като че чакаше разрешение.

Младият човек, който ѝ надяна шапчицата на главата, кимна.

Йорд извади от джоба си свитък много тънка материя. Внимателно натисна някаква точка по средата – и изведнъж се разтвори, разгъна се пищен облак от почти безтегловни нишки, вълнист и лек като огромна паяжина. В очите на мисис Крисуел тази исполинска дантела беше бледа като мъгла и почти толкова прозрачна.

– Не се бой – меко каза Йорд и дойде съвсем близо. – Наведи си главата, затвори очи и ще чуеш чудесните Хълмове на хармонията в нашата родина.

Мисис Крисуел срещна ласкавия поглед на Йорд и разбра – нали през целия ѝ живот никой никога не я беше гледал така ласкаво – щом за това моли Йорд, всичко ще бъде хубаво. Затвори очи и я обхвана странно чувство – тялото ѝ стана сякаш без тегло. Като че се спусна вечерният сумрак и обгърна раменете ѝ. Чу се музика. В тъмнината под спуснатите клепачи тя зазвуча величествено и могъщо, пълна с цветове, които мисис Крисуел никога не беше виждала, за които и не подозираше.

Тя седеше и безпомощно мигаше, гледайки обкръжилите я млади хора. Музиката затихна. Йорд вече скриваше тънката паяжина в тайния джоб и високо се смееше на нейното изумление.

– Ах, Йорд, колко е хубаво!... Разкажи ми...

Но по-възрастният напомняше вече, че времето не чака.

– Извини ме, майко Ида, но трябва да бързаме. Можеш ли да ни отговориш на няколко въпроса? За нас това е много важно.

– Разбира се – каза мисис Крисуел. Тя още не можеше да дойде на себе си. – Стига само да мога... Ако е като на телевизията, когато задават всякакви гатанки, то едва ли бих могла. На това не съм майсторка.

– На нас ни поръчаха да разберем и доложим за истинското положение в тоя... в тоя свят. Ние го обходихме цял на тази бавна машина и нашите наблюдения са точни. – Той се засмя, въздъхна дълбоко и продължи: – И е възможно да се случи да дадем неблагоприятно заключение, но това до голяма степен зависи от

разговора ни с тебе. Ние се радваме, че така неочаквано се срещнахте с нас.

По-възрастният започна сериозно да я разпитва. Въпросите бяха много обикновени и мисис Крисуел отговаряше без да се замисля нито за миг. Вярва ли тя в достойнството на човека? Наистина ли войната ѝ е отвратителна? Вярва ли тя, че човек е способен да обича ближния си? Въпросите следваха един след друг. Мисис Крисуел отговаряше без да прекъсва плетенето си.

Накрая въпросите се изчерпаха, мисис Крисуел доплете своята салфетка и настъпи блажено, огряно от слънцето мълчание. Прекъсна го Йорд.

– Мога ли да взема това, майко? – попита той посочвайки салфетката.

Мисис Крисуел с радост му подаде ръкоделието си и Йорд го пъкна в друг таен джоб.

После посочи чантата на мисис Крисуел.

– Може ли да погледна, майко?

Снизходително, като на малко дете, тя му подаде чантата. Йорд я отвори и изсипа на земята между тях всичко, което имаше там. Най-отгоре бяха фотографиите на внучките на мисис Крисуел. Йорд се усмихна на хубавите детски личица. После порови в джоба си и също извади от там снимки.

– Това са моите сестрички – гордо обясни той. – Нали приличат на твоите внучки? Хайде да ги разменим! Скоро ще си бъда у дома при тях и снимките няма да ми трябват. А бих искал да взема със себе си твоите.

Мисис Крисуел пое от ръцете му снимките на неговите сестри и с удоволствие разгледа хубавите детски муцунки. Йорд все още ровеше в съдържанието на чантата. А когато тя реши да си ходи, той я помоли да му даде три илюстрирани рецепти изрязани от списание, няколко парцалчета и два бонбона.

По-възрастният, по първия знак на мисис Крисуел ѝ помогна да снее металическата шапчица. Мисис Крисуел целуна Йорд по бузата, махна с ръка на останалите и започна да се промъква през храстите. Трябваше да се провира слепешката, очите ѝ бяха замъглени от сълзи. Момчетата така красиво ѝ изкозируваха за довиждане!

Когато мисис Крисуел се върна, във вечно невъзмутимия Кларин дом цареше страшна суматоха. Всички радиоприемници крещяха с пълна мощност. Самата Клара седеше в библиотеката и също слушаше радио. На улицата под прозореца вестникарче крещеше: „Извънредно издание!”

Тя вече искаше да се качи в стаята си, когато чу как готвачката викаше на някого:

– Казвам ти, видях със собствените си очи! Отидох да изхвърля боклука, а той тук точно над главата ми.

Мисис Крисуел се спря до стълбата, озадачена от тази паника. Тогава притича прислужницата с извънредното издание на вестника. Мисис Крисуел протегна ръка и спокойно взе листа от ръката ѝ.

– Благодаря, Надин, – каза тя и се заизкачва по стълбата.

Прислужницата смаяна гледаше след нея.

Когато бабата отвори вратата на детската стая, Една и Евелин седяха на пода и си крещяха една на друга. Между тях стоеше кутия с бонбони. Замълчаваха само, за да пхнат в устата си бонбон. Лицата и престилчиците им бяха изцапани с шоколад.

Мисис Крисуел беше щастлива: ето задача и за нея.

– Преоблечете се – поръча им – и тогава ще ви разкажа какво се случи с мен.

Зад нея момиченцата се караха и се обвиняваха във всички смъртни грехове, а тя се зае с вестника. В очите ѝ се набиха големи заглавия:

„Загадъчно предаване прекъсва радиопрограмата на всички вълни”.

„Неизвестна жена спасява земното кълбо – казват пришълците от космоса”.

„Кулинарията, ръкоделието, домашното огнище, вярата, променят намеренията на съдиите от космоса”.

Колона по колона, целият вестник беше запълнен от такива неразбираеми глупости. Мисис Крисуел внимателно свали вестника, сложи го на масата и се върна при внучките. Трябваше да им завърже коланчетата и да им разкаже за занимателната среща.

– ...И тогава той ми даде много мили снимчици. Казваше, че са цветни. Хубавки момиченца, съвсем като Една и Евелин. Искате ли да ги видите?

Една изхленчи и сви устни. Евелин напук на сестра си веднага се показа послушна.

– Покажи – помоли тя.

Мисис Крисуел им подаде снимките и след миг момичетата се надвесиха над тях. Но изведнъж Евелин изпусна снимките, като че бяха опарили ръцете ѝ и се втрени в баба си. А Една направи жална гримаса.

– Зелени! – задавено каза тя – Бррр! Кожата им е зелена!

– Бабо – едва ли не през сълзи каза Евелин, – тези деца са съвсем зелени, като жаби!

– Е какво пък, мили мои – разсеяно каза тя, – не е ли все едно какъв цвят имат на кожата си хората! Червени,... жълти... черни... Всички сме хора. Азиатци или африканци – няма значение...

Но не беше успяла да довърши и на вратата се показва бавачката и неодобрително я погледна. Мисис Крисуел побърза да влезе в стаята си, но някаква натрапчива мисъл мъничко я тревожеше.

– Червени, жълти, бели, черни – мърмореше си тя – и рижави, но зелени...

Наистина географията винаги е била слабото ѝ място.

– Къде ли по белия свят имаше зелени хора?!

